

# Se den enkelte

## Analyse av Elevundersøkelsen 2008

Karl Skaar, Tor Egil Viblemo

Oxford Research

Einar M. Skaalvik

Norges Teknisk Naturvitenskapelige Universitet

Oxford Research er et skandinavisk konsultantselskap som ble etablert i 1995 i København, og som også har kontorer i Norge (Kristiansand) og Sverige (Stockholm). Oxford Research dokumenterer og utvikler kunnskap i analyser, foretar evalueringer og utredninger slik at politiske og strategiske aktører får et bredere beslutningsgrunnlag.

Se [www.oxford.no](http://www.oxford.no) for mer informasjon om selskapet.

## Forord

Elevundersøkelsen er en nettbasert undersøkelse der elever i grunnskolen og videregående opplæring har fått mulighet til å vurdere sitt eget læringsmiljø. Undersøkelsen er obligatorisk ved 7. og 10. trinn i grunnskolen og for elever på videregående trinn 1 i videregående opplæring. For øvrige trinn er undersøkelsen frivillig.

Oxford Research har i samarbeid med professor Einar M. Skaalvik ved Pedagogisk Institutt, NTNU, gjennomført denne analysen av resultatene fra Elevundersøkelsen våren 2008. Analysen er basert på svarene fra elever fra 5. trinn til videregående kurs II i den videregående opplæringen.

Karl Skaar har hatt det overordnede ansvaret for gjennomføringen av analysen, Tor Egil Viblemo har vært prosjektmedarbeider, mens professor Einar M. Skaalvik har hatt ansvaret for den fagspesifikke analysen innenfor temaet læringsmiljø.

Oppdragsgiver har kommet med verdifulle innspill til denne rapporten. I den forbindelse takker vi spesielt Petter Haagensen ved Utdanningsdirektoratet for godt og konstruktivt samarbeid. Konklusjoner og vurderinger i rapporten står likevel for utredernes regning.

Vi vil spesielt takke alle elevene som har bidratt med informasjon og data til undersøkelsen, og samtidig rette en takk til Utdanningsdirektoratet for oppdraget.

Kristiansand, september 2008



Harald Furre

Oxford Research AS

## Leserveiledning

Denne rapporten inneholder en mengde informasjon og data. I årets rapport har vi presentert resultatene i den deskriptive delen (kapittel 3) på samme måte som de fremkommer i Skoleporten. Dette er gjort for å få gjenkjenning mellom de to presentasjonsformene. Videre er omfanget av presentasjonen i kapittel 4 begrenset til de spørsmålene som ligger til grunn for indeksene i skoleporten. En fullstendig oversikt over frekvensfordelingen på det enkelte spørsmål er inkludert som ett vedlegg.

I innledningskapittelet blir hensikten med og gjennomføring av Elevundersøkelsen gjennomgått, og en stikkordsmessig oppsummering av noen av de viktigste funnene blir gjengitt. I kapittel 2 gis en presentasjon av datamaterialet, mens i kapittel 3 er en analyse av læringsmiljøet i skolen. I kapittel 4 og kapittel 5 fremstilles resultatene av enkeltspørsmål.

# Innhold

<b>Kapittel 1. Innledning.....</b>	<b>7</b>
1.1 Hensikten med Elevundersøkelsen.....	9
1.2 Gjennomføringen av Elevundersøkelsen.....	9
1.3 Forklaring av sentrale begreper.....	10
1.4 Skoleporten.....	10
1.5 I korte trekk - hva forteller Elevundersøkelsen? .....	14
<b>Kapittel 2. Om datamaterialet .....</b>	<b>17</b>
2.1 Svar pr. trinn.....	17
2.2 Svar pr. studieretning.....	18
2.3 Svar pr. fylke.....	19
2.4 Svar pr. kjønn .....	21
2.5 Kopling av ekstra variabler.....	22
2.6 Vurdering av datamaterialet.....	23
2.7 Analyser av sammenhenger.....	24
<b>Kapittel 3. Læringsmiljø i skolen.....</b>	<b>26</b>
3.1 Innledning.....	26
3.2 Datagrunnlaget, læringsmiljø og noen sammenhenger .....	28
3.3 Elevenes beskrivelse av læringsmiljøet .....	29
3.4 Sammenhenger mellom ulike beskrivelser av læringsmiljøet.....	31
3.5 Elevenes opplevelse av læringsmiljøet.....	34
3.6 Sammenhenger mellom ulike aspekter ved elevenes opplevelse av læringsmiljøet.....	35
3.7 Motivasjon, innsats og bruk av selvregulerende ferdigheter .....	35
3.8 Sammenhenger mellom motivasjon, innsats og selvregulerende ferdigheter .....	36
3.9 Korrelasjoner mellom alle variablene.....	37
3.10 Regresjonsanalyser.....	38
3.11 Oppsummering og drøfting .....	44
<b>Kapittel 4. Deskriptiv analyse av spørsmål som inngår i Skoleporten.....</b>	<b>48</b>
4.1 Trivsel.....	50
4.2 Elevdemokrati .....	56
4.3 Fysisk Læringsmiljø .....	62
4.4 Mobbing.....	80

4.5	Motivasjon.....	85
4.6	Faglig veiledning.....	92
4.7	Medbestemmelse.....	98
4.8	Karriereveiledning.....	104
<b>Kapittel 5.</b>	<b>Deskriptiv analyse av diskriminering.....</b>	<b>109</b>
	<b>Figuroversikt</b>	
	<b>Referanser</b>	

# Kapittel 1. Innledning

Stortinget vedtar mål og rammer for norsk utdanning. Kunnskapsdepartementet har ansvaret for å gjennomføre denne politikken, og å nå målene innen de rammer som er satt. Innenfor disse rammene kan kommunen, skolen og lærerne øve innflytelse på lærestoff og arbeidsmåter. Skolene kan således være relativt ulike, og derigjennom oppfattes ulikt både av lærere, foreldre og elever.

Elevundersøkelsen er opprettet som en del av et helhetlig nasjonalt kvalitetsvurderingssystem, hvor elevene i den norske skole får mulighet til å si sin mening om skolen de går på og hvordan de trives der.

Målgruppen for analysen av elevundersøkelsen er lærere, skoleledere, foreldre, skoleeiere og nasjonale myndigheter, både på politisk og administrativt nivå. Lærere og foreldre er ”nye” målgrupper for analysen sett i forhold til analysene i 2004-2007. Rapportens mange målgrupper gjør struktureringen av rapporten til en utfordring. Ikke alle vil lese hele rapporten fra perm til perm, og mange vil bruke den som et oppslagsverk.

På bakgrunn av den utvidede målgruppen (lærere og foreldre) for årets analyse av elevundersøkelsen og de kommende analysene, har vi derfor vektlagt at analyseresultatene på en enkel måte kan knyttes til resultatene slik de ligger i Skoleporten. Dermed vil skolene enkelt kunne sammenholde egne resultater med nasjonale resultater og kunne knytte resultatene til forklarende og utdypende tekster om innholdet i analysene. Dette har vi forsøkt å ta hensyn til ved måten rapporten er strukturert og presentert på.

Spørreskjemaene som ble benyttet i Elevundersøkelsene i 2005 og 2006 var identiske. Det ble imidlertid foretatt en omfattende revidering av skjemaet i undersøkelsen i 2007. Revideringen innebar blant annet at det konsekvent ble innført 5-punktskala på samtlige spørsmål. I tillegg utelot man en del av spørsmålene som inngikk i skjemaet som ble benyttet i 2005 og 2006, samt at noen nye ble inkludert. Spørreskjemaet i 2008 var identisk med spørreskjemaet i 2007.

Med en slik revideringsprosess sikrer man trolig en høyere kvalitet i skjemaets innhold. Ulempen ved slike endringer er imidlertid at det vanskeliggjør mulighetene for å undersøke endringer over tid. Det innebærer således at muligheten for å sammenstille resultater over tid er begrenset i denne analysen. Forutsetningene for å sammenstille resultater er at variablene er identiske. Det betyr at både spørsmålsformulering og svaralternativ skal være helt likt i de ulike årene.

Ved å sammenligne resultatene over flere år, vil en kunne se om det er noen tendenser til endring. I datamaterialet som ligger til grunn fra elevundersøkelsene kan en ikke uten videre sammenligne data fra 2007 og 2008 med data fra de foregående årene pga endringer i spørreskjemaet. Siden spørreskjemaet i 2008 er identisk med spørreskjemaet i 2007 får vi mulighet til å sammenlikne resultatene mellom disse to årene. Det er da ikke resultatene i det enkelte år som er interessante, men endringer mellom årene og mulige trender som kan avdekkes. I Elevundersøkelsen er forskjellene i resultater mellom de enkelte år liten, men selv små forskjeller vil over tid være interessante dersom det kan avdekkes en trend eller utvikling. For å si noe om trender eller utviklingsretning, må en ha flere år å sammenlikne. Vi får da såkalte tids-

seriedata som er sammenliknbare data om bestemte forhold for ulike tidspunkter. I årene fremover vil det derfor være mulig å analysere endringer over tid og trender.

Til tross for at mulighetene til å undersøke endringer som omfatter også årene 2005 og 2006 er begrenset i denne analysen, må det understrekes at det foreligger muligheter til direkte sammenligning når det gjelder temaområdet mobbing. Dette har vært et mye omtalt politisk satsingsområde de senere årene og er derfor et svært interessant område for undersøkelse i utviklingsøyemed.

Elevundersøkelsen er kun obligatorisk for 7. trinn, 10. trinn og videregående trinn 1. Videre er ikke spørreskjemaet laget for elever på lavere trinn (selv om noen skoler har valgt å gjennomføre på 3. og 4. trinn). Vår analyse inneholder derfor resultater fra elever på 5. trinn til og med elever i videregående kurs II (VKII) i den videregående opplæring. Dette er gjort for å få en helhetlig analyse av spørsmålene. I analysen for 2005 og 2006 ble det benyttet betegnelsen "mellomtrinnet" for elevene på 5.-7. trinn. Fordi disse trinnene ikke lenger betegnes som mellomtrinnet, henvises det i denne rapporten direkte til trinnene 5.-7. Svarene fra trinnene over, er i denne analysen og i analysene fra 2005, 2006 og 2007 omtalt som ungdomstrinnet og videregående opplæring. Ungdomstrinnet består av 8.-10. trinn og videregående opplæring består av videregående trinn 1, videregående trinn 2 og videregående kurs II. I rapporten vil det kunne forekomme at det benyttes betegnelsene "UT" og "VGO" for å henvise til de to eldste elevgruppene.

Når det gjelder spørreskjemaet er dette inndelt etter to ulike spørsmålskategorier. For det første inneholder skjemaet en mengde obligatoriske spørsmål. I tillegg inneholder skjemaet tilleggsspørsmål som skolene kan benytte om de ønsker å fordype seg i ett eller flere områder.

I presentasjonen av resultatene fra undersøkelsen har vi innført visse endringer fra analysen i fjor. Et formål i analysen og presentasjonen av elevundersøkelsen 2008 er å knytte analyseresultatene på en enkel måte til resultatene slik de presenteres i Skoleporten. Tematisk er resultatene inndelt etter indikatorene som ligger i Skoleporten. Først presenteres resultatene for indikatorene og temaet på samme måte som i Skoleporten. Resultatene illustreres med samme grafikk som i Skoleporten. Deretter resultatene for hvert spørsmål som indikatorene består av. I analysen av elevundersøkelsen 2008 har vi også testet om det er sammenheng mellom resultatene og flere bakgrunnsvariabler.

Hovedfokus for analysetema har i 2008 vært sammenhengen mellom elevenes læringsmiljø og elevenes motivasjon, innsats og resultater.

Ved å sammenligne resultatene over flere år, vil en kunne se om det er noen tendenser til endring. I datamaterialet som ligger til grunn fra elevundersøkelsene kan en ikke uten videre sammenligne data fra 2007 og 2008 med data fra de foregående årene. Dette skyldes at det som tidligere nevnt ble gjort noen endringer i spørreskjemaet i 2007.

I årets analyse av elevundersøkelsen er det fokusert på å knytte analyseresultatene til resultatene slik de ligger i Skoleporten på en enkel måte. I analysen av elevundersøkelsen 2008 er resultatene i analysen ikke vektet ut i fra representativitet i de ulike skoletrinnene. Vi har i de tidligere analysene av Elevundersøkelsen foretatt vektning av resultatene. I Skoleporten vil det imidlertid ikke kunne hentes ut vektete resultater for analysene. Dette har gitt grunnlag for noen misforståelser. Hensynet til å øke tilgjengeligheten og anvendelsespotensialet, samt symmetri med Skoleporten, taler for



å ikke vekte resultatene. Etter en totalvurdering er vi kommet til at det å ikke vekte resultatene ikke vil påvirke resultatene i vesentlig grad, da svarprosenten for de ulike gruppene er så høy. Ved ikke å vekte resultatene vil analysen således være mer kompatibel med resultatene slik de fremkommer i Skoleporten.

Resultatene fra tilleggsspørsmålene og de spørsmål som ikke presenteres som indekser i Skoleporten, vil presenteres i et vedlegg ved siden av rapportens hoveddel. Ved tolking av tilleggsspørsmålene er det viktig å være klar over at det er valgfritt for hver enkelt skole å ha med spørsmålene, og at det vil kunne påvirke resultatene. Det er rimelig å anta at skolene som frivillig velger å ha med ekstra spørsmål skiller seg systematisk fra de som ikke tar med disse spørsmålene.

Vi vil i denne rapporten presentere resultatene med utgangspunkt i frekvensfordeling er. I de tilfellene hvor datagrunnlaget tillater det, har vi gjennomført signifikanstester av forskjellene i resultatene mellom årene 2007 og 2008. Dette ble gjort ved bruk av "effect size" (se kapittel 2.7) og resultatene fra signifikanstesten kommenteres i teksten.

## 1.1 Hensikten med Elevundersøkelsen

Utgangspunktet for Elevundersøkelsen er forståelsen av at elevenes skole- og læringsmiljø påvirker kvaliteten på opplæringen. Hensikten med Elevundersøkelsen er dermed at elevene skal kunne påvirke sin opplæring på skolen gjennom å si sin mening om forhold som er viktige for å lære og for å trives.

Gjennom Elevundersøkelsen har myndighetene skaffet seg et redskap for:

- (a) å belyse elevenes læringsmiljø på skolen og
- (b) å analysere systematiske sammenhenger mellom elevenes læringsmiljø og deres opplevelse av skolen.

Hensikten med analysene er å bruke disse i arbeidet med å bedre læringsmiljøet, utvikle medinnflytelse på undervisningen og øke læringsutbyttet. Dette krever oppfølging av resultatene som foreligger etter undersøkelsen. Resultatene for hver skole kan skoler og skoleiere finne ved pålogging fra internetsiden [www.udir.no/undersokelser](http://www.udir.no/undersokelser). Elever og lærere oppfordres til å diskutere resultatene for sin skole i den enkelte elevgruppe. Lærere og elever kan da sammen komme frem til hvilke tiltak som er viktige i den aktuelle elevgruppen.

I tillegg til Elevundersøkelsen er det også utarbeidet et spørreskjema som rettes mot lærere og ett rettet mot foreldre. Skoler som har gjennomført disse vil ha et enda bedre utgangspunkt for forbedringsarbeidet. Denne rapporten omfatter ikke disse undersøkelsene.

## 1.2 Gjennomføringen av Elevundersøkelsen

Gjennomføringen av Elevundersøkelsen (Elevinspektørene) er beskrevet i Rundskriv LS-28-2003. Her står det at den obligatoriske gjennomføringen for elever på 7. og 10. trinn, samt for elever på videregående trinn 1 i videregående opplæring, gjelder fra og med skoleåret 2003/2004.

Den obligatoriske gjennomføringen av Elevundersøkelsen er forankret i § 2-3 i Forskrift til opplæringsloven og § 5 i Forskrift til friskoleloven:

*”Elevane i grunnskolen og i vidaregåande opplæring skal ta del i nasjonale undersøkingar som gjeld motivasjon, trivsel, mobbing, elevmedverking, elevdemokrati og det fysiske miljøet. Skolen skal sørje for at kartlegginga blir følgde opp internt i samarbeid med elevrådet. Skoleeigaren skal sørje for at nasjonale undersøkingar om motivasjon, trivsel, mobbing, elevmedverking, elevdemokrati og det fysiske miljøet blir gjennomførte og følgde opp lokalt.”*

Dette gjaldt da undersøkelsen ble gjennomført våren 2006, men forskriftsteksten er siden noe endret.

Den obligatoriske delen av Elevundersøkelsen gjennomføres i perioden 15. januar til 1. mai. På høsten åpnes det også for frivillig deltakelse i Elevundersøkelsen. Skolen gjennomfører undersøkelsen ved at hver elev får oppgitt et brukernavn som de bruker for å logge seg på spørreskjemaet. Når elevene har fylt ut hele skjemaet blir brukernavnet slettet og det vil ikke være mulig å finne tilbake til avsenderen. Selve undersøkelsen og veiledning til gjennomføringen ligger tilgjengelig for skoler og skoleeiere på nettstedet [www.udir.no/undersokelser](http://www.udir.no/undersokelser).

### 1.3 Forklaring av sentrale begreper

Det brukes en del begreper i Elevundersøkelsen som ikke nødvendigvis er kjent av alle leserne. Vi vil her forklare noen sentrale begreper.

#### **Obligatoriske spørsmål og tilleggsspørsmål i Elevundersøkelsen:**

Spørreskjemaet i Elevundersøkelsen er inndelt etter to ulike spørsmålskategorier. For det første inneholder skjemaet en mengde obligatoriske spørsmål. I tillegg inneholder skjemaet tilleggsspørsmål som skolene kan benytte om de ønsker å fordype seg i ett eller flere områder.

**Indikator:** Ordet indikator har opphav i verbet å indikere som betyr ”å anwise, angi”. Man bruker indikatorer for å anwise eller angi forhold som ikke kan måles direkte. En indikator er en variabel som inngår i en indeks (Grønmo 2006). Også indekser kan bli betegnet som indikatorer.

**Indeks:** Sammensatt mål som består av flere variabler.

**Variabel:** Kjennetegn eller egenskap ved en analyseenhet. Trivsel i friminuttene er for eksempel noe som varierer mellom de ulike elever. Ofte blir spørsmål brukt som et praktisk navn for variabler (Grønmo 2006).

### 1.4 Skoleporten

Skoleporten er Utdanningsdirektoratets nettjeneste der skoler og skoleeiere finner relevante og pålitelige data om grunnopplæringen.

Skoleporten er et verktøy for vurdering av kvalitet i grunnopplæringen. Målet med Skoleporten er at skoler, skoleeiere, foreldre, elever og andre interesserte skal få tilgang til relevante og pålitelige nøkkeltall for grunnopplæringen, og at skoler og skoleeiere skal få lett tilgang til relevant og pålitelig informasjon til det lokale kvalitetsvurderingsarbeidet, jf Opplæringslovens § 13-10 og forskrift om virksomhetsbasert vurdering.

Skoleporten er en sentral del av det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet. Skoleporten inneholder data innenfor områdene læringsutbytte, læringsmiljø, gjennomføring i videregående opplæring, ressurser og skolefakta.

De fire områdene læringsutbytte, læringsmiljø, gjennomføring i videregående opplæring og ressurser, kalles ”vurderingsområder”. Det er fordi de inneholder relevant informasjon for det lokale vurderingsarbeidet. Området skolefakta inneholder faktaopplysninger om skolene.

Skoleporten ble lansert første gang i 2004. Skoleporten er nå revidert og ble relansert 13. desember 2007.

Den nye Skoleporten er en integrert del av [www.utdanningsdirektoratet.no](http://www.utdanningsdirektoratet.no). Det er lagt vekt på å gi stor valgfrihet i visningen av data. Innenfor læringsmiljø er det for eksempel mulig å se dataene fra Elevundersøkelsen som liggende diagram, stående diagram eller tabell.

Skoleporten som verktøy skal i løpet av kort tid videreutvikles. Det arbeides blant annet med å gi skoler og skoleeiere mulighet til å lage egne rapporter.

I skoleporten kan en bl.a. velge mellom følgende områder der en kan gå videre til nytt vindu:

[Startside](#)

[Oversikt](#)

[Skolefakta](#)

[Læringsmiljø](#)

[Resultater](#)

[Gjennomføring](#)

[Ressurser](#)

Skoleporten inneholder mange opplysninger om skolene og presenterer både resultater fra Elevundersøkelsen og nasjonale prøver. For å få frem presentasjon av resultater fra Elevundersøkelsen kan en enten gå videre fra å se alle resultater fra oversiktsvinduet eller trykke læringsmiljø.

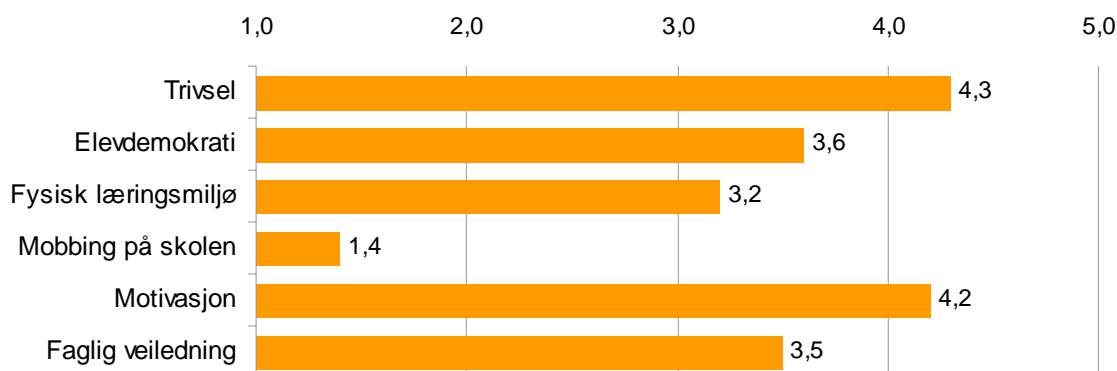
En del av de obligatoriske spørsmålene i Elevundersøkelsen er sortert i temaer. Temaene presenteres i Skoleporten som indekser.

I skoleporten kan man få frem figurer og resultater fordelt i forhold til kjønn (gutt eller jente) og trinn (om det er 7. trinn, 10. trinn og videregående trinn 1). Videre kan man få frem resultater og figurer i forhold til skoleslag (offentlig eller privat).

Fremstillingsmessig kan en velge mellom å få presentert resultatene i form av tabell eller liggende/stående stoplediagram.

I figur 1 nedenfor er presentert en figur fra skoleporten.

Figur 1 Eksempel på figur og fremstilling: Nasjonalt, grunnskole.



Kilde: Utdanningsdirektoratet Skoleporten

Resultatene som det her vises til i Skoleporten<sup>1</sup>, bygger på Elevundersøkelsen 2007. I tillegg svarer 10. trinn og Vg1 på spørsmål om medbestemmelse og karriereveiledning.

Under figurene i skoleporten er det angitt hvordan skalaen er å forstå. I skoleporten er skalaen angitt med verdiene: 1-5. Høy verdi betyr positivt resultat for alle indeksene unntatt mobbing. Når det gjelder mobbing, betyr lav verdi liten forekomst av mobbing. Under skalaforklaringen finner vi en hjelp til tolkning av indeksene. Det er også mulig å gå inn på en utdypende veiledning som mer detaljert forklarer indeksenes oppbygging, tolkning av resultatene og forklarer hva som påvirker resultatene.

På høyre side i visningen av indeksfigurene i Skoleporten, er det angitt 8 temaer som består av obligatoriske spørsmål i Elevundersøkelsen. Ved å klikke på disse vil en få kort informasjon om hva indeksene viser. Videre vil en få informasjon om hvilke spørsmål og svaralternativer som inngår i indeksene.

Ved å gå inn på temaet ”Trivsel” fremkommer eksempelvis følgende informasjon.

Det følgende er sitert fra Skoleporten:

*Indeksen viser elevenes generelle trivsel på skolen, inkludert trivsel sammen med medelever og lærer.*

*Indeksen består av følgende spørsmål:*

- *Trives du godt på skolen?*
- *Trives du sammen med elevene i gruppa/ klassen din?*
- *Trives du i friminuttene/fritimene?*
- *Trives du sammen med lærerne dine?*

*Svaralternativene:*

*Trives svært godt - Trives godt - Trives litt - Trives ikke noe særlig - Trives ikke i det hele tatt*

<sup>1</sup>[http://skoleporten.utdanningsdirektoratet.no/rapportvisning.aspx?enhetsid=00&vurdering\\_somrade=05445219-8470-42ba-a0ec-52909144ddaf&skoletype=0](http://skoleporten.utdanningsdirektoratet.no/rapportvisning.aspx?enhetsid=00&vurdering_somrade=05445219-8470-42ba-a0ec-52909144ddaf&skoletype=0)

*Indeksene er basert på kvalitative indikatorer som i etterkant er gitt en tallverdi. Det er derfor ikke mulig å sammenlikne resultatene på tvers av indekser ved for eksempel å regne ut et gjennomsnitt for alle indeksene.*

Kilde:

<http://skoleporten.utdanningsdirektoratet.no/rapportvisning.aspx?enhetsid=00&vurderingsomrade=05445219-8470-42ba-a0ec-52909144ddaf&skoletype=0> (lest 27.06.2008).

Hva betyr det så at indeksen for trivsel er 4,3 på nasjonalt nivå fra grunnskolen? På en skala fra 1-5 betyr høy verdi stor grad av trivsel. Dersom vi tenker oss at elevenes gjennomsnittlige score for hvert av de fire spørsmålene som inngår i indeksen trivsel var: 3, 4, 2 og 5, ville indeksen for trivsel bli  $(3+4+2+5)/4=3,5$ .

Alle indeksene i Skoleporten, unntatt indeksen om mobbing, er slike additive indekser. Indeksen ”mobbing” bygger på ett enkelt spørsmål.

Spørsmålene i Elevundersøkelsen, kalt variabler, får verdier som kan rangeres. Et eksempel er spørsmålet ”Trives du godt på skolen?”. På dette spørsmålet kunne elevene velge å krysse av for et av fem følgende alternativer:

”Trives svært godt” – ”Trives godt” – ”Trives litt” – ”Trives ikke noe særlig” – ”Trives ikke i det hele tatt”.

Hvert av disse svaralternativene har blitt gitt en verdi. I Elevundersøkelsen og i Skoleporten er skalaen for verdier angitt med verdiene: 1-5. For spørsmålet trives du godt på skolen er svaralternativene gitt følgende verdier: 1=”Trives ikke i det hele tatt”. 2=”Trives ikke noe særlig”. 3=”Trives litt”. 4=”Trives godt”. 5=”Trives svært godt”.

I Skoleporten og Elevundersøkelsen har rekkefølgen mellom verdiene betydning, men ikke avstanden. Det innebærer for eksempel at en kan si at en verdi på variabelen er større enn en annen verdi, uten at man kan si hvor mye større denne er. På en fempunktsskala er fire større enn tre, men man kan ikke si at avstanden mellom tre og fire er lik avstanden mellom to og tre.

Dette innebærer at en ikke kan tolke resultatene som en kontinuerlig skala der hver verdi representerer en fast avstand til andre verdier. Undersøkelsens spørsmål og svaralternativer innebærer at det først og fremst er i hvilken grad elevene trives, er motiverte osv. en kan tolke ut av resultatene.

Indeksene må forstås i forhold til spørsmål og svaralternativer og ikke bare en lesning av tallverdien.

Ved lesning og tolkning av resultatene, må en være klar over mulighetene for tilfeldigheter. Noen svar kan fremkomme på et noe tilfeldig grunnlag, uten at det reflekterer elevens reelle synspunkt. Noen kilder til slike tilfeldigheter kan for eksempel være avkrysning i feil rute, ikke-tilsiktet tolking av spørsmål, spørsmålsformulering eller svaralternativ som ikke fanger opp elevens faktiske mening.

Ved lesning og tolkning av resultatene i Skoleporten og Elevundersøkelsen er det viktig å merke seg at tilfeldige forhold som kan påvirke resultatene er av større betydning dersom utvalget er lite. I Elevundersøkelsen kan resultatene presenteres og nedbrytes på ulike måter. I Elevundersøkelsene kan resultatene brytes ned til enkelt-skoler. Resultatene fra grupper med få elever må derfor tolkes med større forsiktighet enn ved resultater basert på hele utvalget for undersøkelsen.

I Elevundersøkelsen har man forsøkt å unngå tilfeldige påvirkninger ved at undersøkelsen gjennomføres innenfor et tverrsnitt av elevmassen (bestemte årskull svarer på ”obligatoriske” spørsmål). Undersøkelsen gjentas årlig med samme trinn. Lokale forhold som kjønn, geografi og by/land har liten effekt på resultatene for det samlede undersøkelsesutvalget. Samtidig som man må være oppmerksom på muligheten for tilfeldigheter, særlig når resultatene brytes ned til enkeltskoler, må man heller ikke underforholke resultatene. Små forskjeller kan være interessante, fordi selv slike små forskjeller anses som viktige å belyse ut fra utdanningspolitiske mål.

Sammenligning av resultater over tid er sentralt i arbeidet med kvalitet i opplæringen. Størrelsen på utvalget og antallet elever som har deltatt i Elevundersøkelsen, påvirker resultatene som fremkommer i de statistiske analysene. Det er større spredning eller variasjon i svarene jo mindre utvalget er. Resultatene i små utvalg påvirkes dermed i større grad av tilfeldigheter enn det som er tilfelle i større utvalg. Det betyr at jo mindre utvalget er, desto større forskjeller må det være for at man skal kunne feste lit til at det har skjedd en reell endring i resultatene. Det vil si at dersom man på landsbasis avdekker ulikheter i resultater over tid, vil dette oftere reflektere at det har skjedd en reell endring enn dersom det avdekkes en forskjell i resultater på skole- eller klassenivå. Dette betyr imidlertid ikke at man skal bagatellisere ulikheter i resultater som oppstår i mindre grupper.

Et hvert tegn til ulikhet i resultater kan reflektere en utvikling i ønsket eller ikke-ønsket retning. For med økt sikkerhet å kunne si at det skjer en endring, bør resultatene følges opp over flere år. Det tar tid å oppnå endringer, ikke minst når det gjelder holdningsskapende arbeid i forbindelse med læringsmiljø.

## 1.5 I korte trekk – hva forteller Elevundersøkelsen?

I dette avsnittet summerer vi opp hovedfunnene fra Elevundersøkelsene i 2008. Oppsummeringen gjøres som kulepunkter. For flere detaljer vises til de enkelte kapitler.

I årets analyse av Elevundersøkelsene har vi hatt et hovedfokus på sammenheng mellom læringsmiljø og elevenes motivasjon, innsats og resultater. Dette er beskrevet i kapittel 3. Ut fra de data om læringsmiljøet som Elevundersøkelsene gir tilgang til, har vi funnet følgende:

- De dimensjonene ved læringsmiljøet som hadde størst betydning for elevenes kunnskap om målene, følelse av tilhørighet, forhold til lærerne, motivasjon for skolearbeidet, innsats, evne til å planlegge sitt eget arbeid og karakterer, var:
  - I hvilken grad elevene får veiledning om hvordan de kan forbedre seg.
  - Om elevene opplever å ha medbestemmelse knyttet til vurdering, læringsmål, arbeidsplaner og arbeidsformer.
  - Om det brukes arbeidsplaner eller ukeplaner.
  - I hvilken grad elevene opplever å få individuell hjelp og støtte når de trenger det.
  - I hvilken grad elevene føler at undervisningen er tilpasset deres eget faglige nivå.
- Både medbestemmelse og veiledning om hvordan elevene kan forbedre seg ser ut til å fremme elevenes kunnskap om målene med skolearbeidet.

- Bruk av ukeplan var positivt relatert til kunnskap om målene med skolearbeidet og til elevenes innsats.
- Individuell hjelp og støtte var særlig sterkt relatert til elevenes vurdering av lærerne, men også til elevenes følelse av tilhørighet.
- Tilpassing av undervisningen var den enkeltfaktor i læringsmiljøet som hadde størst betydning. Tilpassing var positivt relatert til karakterer, følelse av tilhørighet, elevenes vurdering av lærerne, motivasjon, innsats og evne til å planlegge eget arbeid.
- Elevenes forhold til lærerne framsto som usedvanlig viktig. Elevenes motivasjon og innsats var relativt sterkt knyttet til deres forhold til lærerne.

I den deskriptive fremstillingen i denne rapporten (kapittel 4 og 5), finner vi at det ikke er signifikante forskjeller på noen av variablene når vi sammeliker 2007 og 2008. Vi finner heller ingen forskjeller fra 2007 til 2008 for de øvrige spørsmålene som er presentert i vedlegg til rapporten.

Ved å analysere spørsmålene mot utvalgte bakgrunnsvariabler, finner vi få signifikante sammenhenger. De utvalgte bakgrunnsvariablene der det er flest signifikante sammenhenger er trinn og skolestørrelse.

Hovedfunn fra den deskriptive fremstilling i kapittel 4 og 5:

- De fleste elevene trives godt på skolen.
- Det er imidlertid 4,1 % av elevene som ikke trives noe særlig eller som ikke trives i det hele tatt.
- Elevene trives best i friminuttene og i minst grad sammen med lærerne.
- Elevene på lavere klassetrinn er mer fornøyd med elevdemokratiet enn elever på høyere klassetrinn.
- Garderobe , dusj og toaletter, samt temperaturen og luften i klasserommene er den delen av det fysiske læringsmiljøet som elevene er minst fornøyd med.
- Det er 76 % av elevene som rapporterer at de ikke i det hele tatt er blitt mobbet
- Andelen som oppgir at de mobbes flere ganger i uken er 3,5 %.
- En større andel elever på barnetrinnet enn elever på høyere trinn opplever at de mobbes.
- Analyser over tid kan tyde på at det er en svak økende andel elever som opplever at de mobbes. Tendensene er imidlertid svake og resultatene må tolkes forsiktig.
- En kan imidlertid med stor sikkerhet konkludere med at omfanget av mobbing ikke er redusert i den tidsperioden som er analysert.
- Det er 52,2 % av elevene som gjør lekser i alle eller de fleste fag.
- Samtidig er det 10,4 % av elevene som gjør lekser i svært få fag eller ikke i noen fag.
- Elever i grunnskolen sier oftere enn elevene i den videregående opplæringen at de gjør leksene sine.
- Det er en relativt stor andel elever (19,5 %) som opplever at lærerne i svært få fag eller ikke i noen fag forteller elevene hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene.
- Elevene rapporterer relativt lav grad av medbestemmelse.
- Elevene er i gjennomsnitt verken fornøyd eller misfornøyd med karriereveiledningen ved skolene. Frekvensfordelingene viser at flestparten av elevene er fornøyd eller verken fornøyd eller misfornøyd med spørsmål som gjelder karriereveiledning.

- Over 80 % av elevene oppgir at de ikke er blitt utsatt for urettferdig behandling/diskriminering på skolen på grunn av kjønn. Samtidig er det verd å merke seg at 3 % (ca. 6000 elever) oppgir at de blir utsatt for urettferdig behandling/diskriminering flere ganger i uken.
- Over 88 % av elevene oppgir at de ikke er blitt utsatt for urettferdig behandling/diskriminering på skolen på grunn av nasjonalitet. Samtidig er det verd å merke seg at 2,7 % (ca. 5500 elever) oppgir at de blir utsatt for urettferdig behandling/diskriminering på grunn av nasjonalitet flere ganger i uken.



## Kapittel 2. Om datamaterialet

Fra skoleåret 2003/2004 ble Elevundersøkelsen obligatorisk for 7. og 10. trinn i grunnskolen og elever på videregående trinn 1 i videregående opplæring. Som nevnt innledningsvis er undersøkelsen frivillig for de øvrige trinnene.

Det foreligger totalt 319 646 svar fra Elevundersøkelsen våren 2008. 157 971 av disse er svar fra elever på de trinnene som er obligatoriske. I 2007 var det svar fra 153 771 elever på disse trinnene.

I 2008 er 55 350 svar fra elever på 7. trinn, 49 867 svar fra elever på 10. trinn og 52754 svar fra elever på videregående trinn 1 i videregående opplæring. For å vurdere utvalgets representativitet har vi sammenholdt fordelingen av svarene på noen sentrale variabler med registerdata.

### 2.1 Svar pr. trinn

Nedenfor har vi satt opp antall svar våren 2008 fordelt pr. trinn sammen med antall elever pr. trinn skoleåret 2007-2008.

Trinn	Populasjon	Utvalg
5. trinn	62015	27779
6. trinn	63505	28557
7. trinn	62843	55350
8. trinn	62321	28260
9. trinn	62188	27151
10. trinn	63229	49867
Videregående trinn 1	76178	52754
Videregående trinn 2	64016	31630
Videregående kurs II u/læringer	51974	18297
Totalt	568269	319645

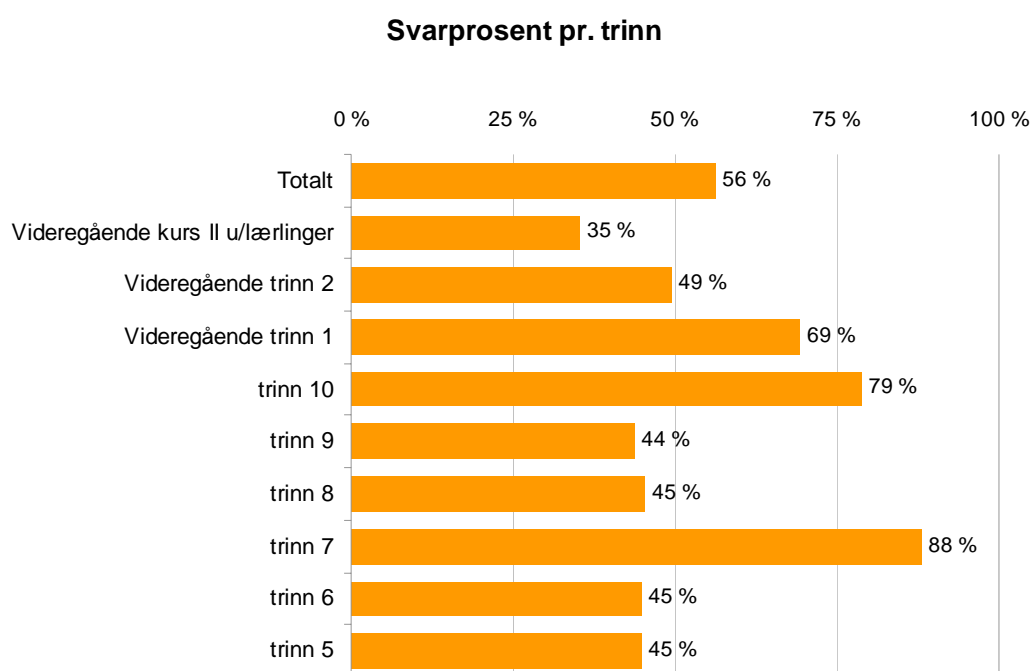
\* Tallene er hentet fra SSB 2007<sup>2</sup>.

Totalt sett har 56 % av norske elever fra 5. trinn til videregående kurs II (VKII) besvart spørreskjema. Naturlig nok er svarprosenten størst innen de trinn som er obligatoriske. Svarprosenten knyttet til 7. trinn er hele 88 %, mens for 10. trinn og videregående trinn 1 ligger den på henholdsvis 79 og 69 %.

I figuren under er svarprosenten pr. trinn illustrert

<sup>2</sup> <http://www.ssb.no/vgu/tab-2008-05-22-04.html> og [http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/Default\\_FR.asp?Productid=04.02&PXSid=0&nvl=true&PLanguage=0&tilside=selecttable/MenuSelP.asp&SubjectCode=04](http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/Default_FR.asp?Productid=04.02&PXSid=0&nvl=true&PLanguage=0&tilside=selecttable/MenuSelP.asp&SubjectCode=04)

Figur 2 Svarprosent pr. trinn



Kilde: Oxford Research AS

På grunn av denne ulike svarprosenten, er fordelingen mellom trinnene i utvalget ulik den faktiske fordelingen i populasjonen.

Tabell 2: Forholdet mellom antall svar og populasjon			
Trinn	Andel populasjon	Andel utvalg	Differanse
5. trinn	10,9 %	8,7 %	2,2 %
6. trinn	11,2 %	8,9 %	2,2 %
7. trinn	11,1 %	17,3 %	-6,3 %
8. trinn	11,0 %	8,8 %	2,1 %
9. trinn	10,9 %	8,5 %	2,4 %
10. trinn	11,1 %	15,6 %	-4,5 %
Videregående trinn 1	13,4 %	16,5 %	-3,1 %
Videregående trinn 2	11,3 %	9,9 %	1,4 %
Videregående kurs II	9,1 %	5,7 %	3,4 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	0,0 %

## 2.2 Svar pr. studieretning

I skoleåret 2007 - 2008 var det 17 ulike studieretninger i den videregående opplæringen. Tall hentet fra Statistisk Sentralbyrå viser at det var om lag 190 000 elever i videregående opplæring i 2007 - 2008. Hvordan elevene fordelte seg på studieretningene er illustrert i tabell 3. I tillegg ser vi av tabellen forholdet mellom fordeling pr. studieretning i populasjonen og i utvalget for undersøkelsen.

I datamaterialet fra Elevundersøkelsen har vi våren 2008 om lag 93 000 svar fra elever i videregående opplæringen. Tabell 3 viser at fordelingen av elevene i under-

søkelsen pr. studieretning er tilnærmet sammenfallende med fordelingen i populasjonen.

Tabell 3: Elever i populasjon og utvalg etter studieretning					
	Populasjon 2007		Utvalg 2007		Differanse
	Totalt	Prosent	Totalt	Prosent	
Allmenne, økonomiske og administrative fag	39491	21 %	12660	12 %	-9 %
Musikk, dans og drama	5994	3 %	3383	3 %	0 %
Idrettsfag	10778	6 %	6028	6 %	0 %
Studiespesialisering	49640	26 %	33690	33 %	7 %
Bygg- og anleggsteknikk	10146	5 %	6308	6 %	1 %
Byggfag	272	0 %	25	0 %	0 %
Design og håndverk	5602	3 %	3394	3 %	0 %
Elektrofag	8917	5 %	5851	6 %	1 %
Formgivingsfag	2444	1 %	1045	1 %	0 %
Helse- og sosialfag	19424	10 %	9232	9 %	-1 %
Medier og kommunikasjon	7858	4 %	4736	5 %	0 %
Mekaniske fag	958	1 %	202	0 %	0 %
Naturbruk	4096	2 %	2286	2 %	0 %
Restaurant- og matfag	5234	3 %	2980	3 %	0 %
Service og samferdsel	6971	4 %	3681	4 %	0 %
Teknikk og industriell produksjon	11460	6 %	7096	7 %	1 %
Tekniske byggfag	238	0 %	67	0 %	0 %
Totalt	189523	100 %	102664	100 %	0 %

Kilde: SSB 2007

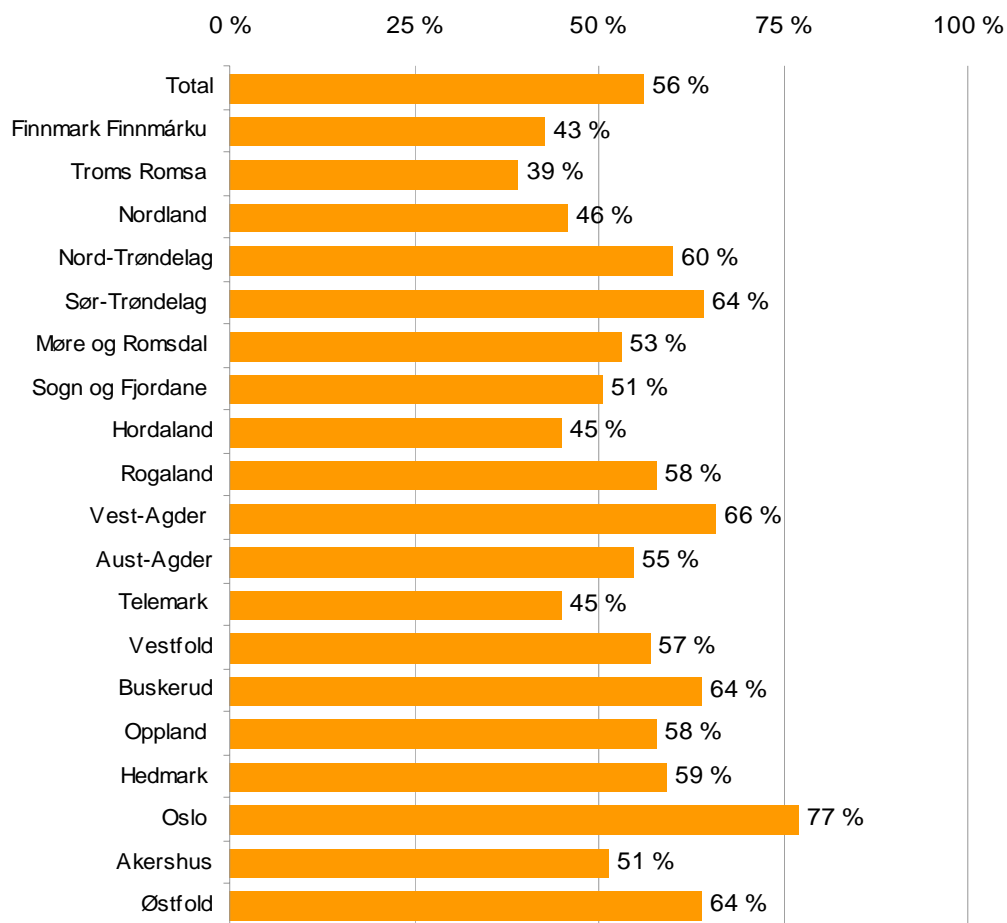
I forbindelse med skolereformen Kunnskapsløftet fra høsten 2006, ble studieretningen Allmenne, økonomiske og administrative fag gjort om, og inngår nå i utdanningsprogrammet Studiespesialisering. Det betyr at elevene på videregående opplæring som har besvart Elevundersøkelsen, vil tilhøre to ulike betegnelser på samme studieretning.

I tabell 3 fremkommer at den største prosentmessige differansen finner vi innenfor studieretningene for Allmenne, økonomiske og administrative fag og studiespesialisering. Andelen svar er for studieretningen for Allmenne, økonomiske og administrative fag 9 prosentpoeng lavere enn andelen elever i populasjonen. For studieretningen studiespesialisering er andelen svar 7 prosentpoeng høyere enn andelen i populasjonen.

## 2.3 Svar pr. fylke

I den videre fremstillingen av prosentvis svarandel for elever på 5.-7. trinn samt ungdomstrinnet/videregående opplæring (5. trinn- VKII), blir dette presentert pr. fylke. Oversikten viser at antall svar pr. fylke varierer stort. Samtidig ser vi at svarprosent innenfor hvert fylke er forholdsvis høy, det vil si et høyt antall svar i forhold til populasjon. Troms har lavest svarprosent med om lag 39 %, mens Oslo har høyest svarprosent med 77 %.

Figur 3 Svarprosent pr. fylke



Kilde: Oxford Research AS

\* Tallene for befolkningen er hentet fra SSB 2007

Svarprosenten omfatter svar fra elever på 5. trinn til og med videregående kurs II.

I tabell 4 har vi fordelt svarene pr. fylke. Den største forskjellen knytter seg til Oslo der andel elever er noe høyere enn andel svar i Elevundersøkelsen. Prosentdifferansen er på 3,1 %. Vi ser av tabell 4 at de øvrige forskjeller er små.

Tabell 4: Populasjon og utvalg fordelt på fylke			
Fylke	Andel populasjon*	Andel utvalg	Differanse
Østfold	6,2 %	5,5 %	-0,8 %
Akershus	10,6 %	11,6 %	1,0 %
Oslo	11,4 %	8,3 %	-3,1 %
Hedmark	4,1 %	3,9 %	-0,2 %
Oppland	3,9 %	3,8 %	-0,1 %
Buskerud	6,0 %	5,3 %	-0,7 %
Vestfold	5,0 %	4,9 %	-0,1 %
Telemark	2,9 %	3,6 %	0,7 %
Aust-Agder	2,3 %	2,3 %	0,1 %
Vest-Agder	4,3 %	3,7 %	-0,6 %
Rogaland	9,5 %	9,2 %	-0,2 %
Hordaland	8,2 %	10,3 %	2,1 %
Sogn og Fjordane	2,3 %	2,5 %	0,3 %
Møre og Romsdal	5,1 %	5,4 %	0,3 %
Sør-Trøndelag	6,8 %	6,0 %	-0,9 %
Nord-Trøndelag	3,2 %	3,0 %	-0,2 %
Nordland	4,4 %	5,5 %	1,0 %
Troms Romsa	2,3 %	3,4 %	1,0 %
Finnmark Finnmarku	1,3 %	1,7 %	0,4 %
Total	100,0 %	100,0 %	0,0 %

\* Tallene for populasjonen er hentet fra SSB 2007

## 2.4 Svar pr. kjønn

Som det fremgår av tabell 5, så fordeler svarene seg omtrent 50/50 mellom jenter og gutter i Elevundersøkelsen, med en marginal overvekt av jenter. Videre er fordelingen mellom jenter og gutter tilnærmet identisk på alle trinnene. Kun på videregående kurs II finner vi forskjeller i representasjonen av kjønn i undersøkelsen. Jenter utgjør 59 % av utvalget på dette trinnet. Det viser seg imidlertid også at det er en faktisk overrepresentasjon av jenter på videregående kurs II.

Tabell 5: Svar pr. kjønn		
Trinn	Gutter	Jenter
5. trinn	50,6 %	49,4 %
6. trinn	50,9 %	49,1 %
7. trinn	51,0 %	49,0 %
8. trinn	50,4 %	49,6 %
9. trinn	50,6 %	49,4 %
10. trinn	50,9 %	49,1 %
Videregående trinn 1	50,8 %	49,2 %
Videregåendetrinn 2	50,7 %	49,3 %
Videregående kurs II	41,4 %	58,6 %
Totalt	49,7 %	50,3 %

\* Tallene for populasjonen er hentet fra SSB 2007

## 2.5 Kopling av ekstra variabler

I analysen av Elevundersøkelsen 2005 og 2006 inkluderte vi et sett utvalgte bakgrunnsvariabler i tillegg til de opplysningene som elevene ga. Dette ga oss mulighet til å se om elevenes svar varierer systematisk med ulike bakgrunnsmessige forhold. For mange av disse variablene viste det seg at de kun i liten grad bidrar til systematiske forskjeller i elevenes svar. Bakgrunnsvariablene som er valgt ut i årets analyse er gjort på grunnlag av resultatene som fremkom i foregående analysene (2005, 2006 og 2007), og som vi har vurdert som mest vesentlige.

I datafilen for Elevundersøkelsen ligger det muligheter for undersøkelse av enkelte bakgrunnsvariabler. Mer konkret gjelder dette for kjønn og klassetrinn/skoletype.

Videre informasjon om aktuelle bakgrunnsvariabler ble innhentet fra GSI (Grunnskolen informasjonssystem). Bakgrunnsvariablene som er hentet fra GSI gjelder kun for elevene på grunnskolen, mens de øvrige vil gjelde for samtlige elever (5. trinn-VKII). Når vi har testet for bakgrunnsvariabler som er innhentet fra GSI betyr det at det er svar fra barnetrinnet og ungdomstrinnet som omfattes. Svar fra videregående opplæring er ikke inkludert i variablene "antall undervisningsårsverk" (brukes som indikator på skolestørrelse), antall elever og andel minoritetsspråklige elever på skolen.

Gjennomsnittet for hver variabel er presentert under. Disse variablene er alle knyttet til skolen elevene går på og er illustrert i tabell 6.

Tabell 6: Antall svar og gjennomsnitt på koplede variabler	
Variabel	Middelverdier
Skolestørrelse (Antall elever på skolen)	323
Antall undervisningsårsverk på skolen	25,70
Andel minoritetsspråklige elever	2,4

\*GSI 2007

Nedenfor følger en presentasjon av de ulike bakgrunnsvariablene som er brukt i denne analysen, samt en beskrivelse av hvordan variablene er målt der dette er nødvendig.

- **Kjønn (5. trinn til og med videregående opplæring)**  
1) gutt, 2) jente
- **Antall undervisningsårsverk på skolen (skolestørrelse-grunnskole)**  
Variabelen delt inn i fire kategorier  
1) Opp til 18,99 årsverk, 2) 19 til 25 årsverk, 3) 25,01 til 32 årsverk og 4) 32,01 årsverk eller mer  
Variabelen er delt opp etter kvartilstørrelse. Det er marginale forskjeller i kategoriene fra 2007 og endringene har ingen praktisk betydning for analysen.  
Kategoriene 1 og 2 benevnes som små skoler, mens kategori 3 og 4 benevnes som store skoler.
- **Trinn (5. trinn til og med videregående opplæring)**  
1) 5. trinn, 2) 6. trinn, 3) 7. trinn, 4) 8. trinn, 5) 9. trinn, 6) 10. trinn, 7) VG1, 8) VG2 og 9) VKII.

- **Andel minoritetsspråklige elever på skolen (grunnskole)**  
1) 0 % 2), 0,1 - 1 %, 3) 1,1 - 4 % og 4) Flere enn 4 %
- **Antall elever (skolestørrelse - grunnskole)**  
Variabelen delt inn i fire kategorier  
1) Opp til 199 elever, 2) 200-299 elever, 3) 300- 399 elever og 4) 400 elever og over

## 2.6 Vurdering av datamaterialet

Det foreliggende datamaterialet er omfattende, både med hensyn til antall svar og med hensyn til antall spørsmål. Et høyt antall svar bidrar til at feilmarginene i undersøkelsen er lave. I tabell 7 er feilmarginen pr. trinn illustrert.

Tabell 7: Feilmargin ved 95 % sikkerhet pr trinn	
Trinn	Feilmargin
5. trinn	0,43
6. trinn	0,43
7. trinn	0,14
8. trinn	0,43
9. trinn	0,44
10. trinn	0,20
Videregående trinn 1	0,23
Videregående trinn 2	0,39
Videregående kurs II	0,39
Totalt	0,10

Med om lag 300 000 svar fra elever mellom 5. trinn og VK II er feilmarginen ved 95 % sikkerhet nesten fraværende. Så lenge man ikke har svar fra alle elevene vil det imidlertid alltid forekomme en viss feilmargin. I dette tilfellet er den på omlag 0,1 % ved en heterogen fordeling av svarene på et spørsmål. Størst feilmargin finner vi knyttet til 9. trinn. Likevel er feilmarginen lave 0,44 %, under samme forhold som nevnt ovenfor. Med bakgrunn i fordelingen av svarene fra Elevundersøkelsen på trinn, fylke, studieretning og kjønn kan vi gå ut fra at representativiteten i datagrunnlaget er god.

Elevundersøkelsen er obligatorisk for skolene som har elever i 7. og 10. trinn i grunnskolen og videregående trinn 1. For de andre trinnene fra 5. trinn til og med videregående kurs II, er Elevundersøkelsen frivillig.

Når det gjelder resultatene for trinnene der Elevundersøkelsen ikke er obligatorisk for skolene, er det noe større usikkerhet med henhold til representativitet. Det er en mulighet for skjevfordelinger ved at skoler som velger å inkludere ikke obligatoriske trinn, skiller seg ut systematisk i en eller annen retning (for eksempel geografi, skolestørrelse). Tidligere er svarene fra Elevundersøkelsene vektet for å minimalisere effekten av ulik størrelse i antall respondenter. De analyser vi har gjort i Elevundersøkelsen 2008 tyder imidlertid på at resultatene er representative også i forhold til trinn der Elevundersøkelsen ikke er obligatorisk, og vi har ikke funnet indikasjoner på betydelige skjevfordelinger. Vi har testet dataene når det gjelder ulike klassetrinn både

med vekting og uten. Forskjellene mellom resultater med og uten vekting er marginale og vi finner ingen signifikante utslag.

Selv om svarprosenten i forhold til de ikke obligatoriske trinn er noe lavere enn for de trinn der Elevundersøkelsen er obligatorisk, ansees svarprosenten likevel som høy. Dette reduserer også mulighetene for skjevfordelinger.

Spørreskjemaet i Elevundersøkelsen er videre inndelt i to ulike spørsmålskategorier. For det første inneholder skjemaet obligatoriske spørsmål. I tillegg inneholder skjemaet tilleggsspørsmål som skolene (ungdomstrinnet og videregående opplæring) kan benytte om de ønsker å fordype seg i ett eller flere områder. Resultatene i forhold til disse tilleggsspørsmålene, viser først og fremst resultatene for de elever som har svart. Påliteligheten av de svarene elevene gir kalles reliabilitet. Et langt spørreskjema, som trotter ut de som besvarer det, kan gå på bekostning av reliabiliteten. Det er det tatt hensyn til i Elevundersøkelsen, ved at spørreskjemaet for 5. til 7. trinn er vesentlig kortere enn for ungdomstrinnet og den videregående opplæring. Elever på samme trinn kan også ha ulike forutsetninger for å besvare det samme spørreskjema. Muligheten for at enkelte elever ikke evner eller ikke ønsker å besvare spørsmålene oppriktig, må betraktes som en feilkilde i Elevundersøkelsen og tas med i vurderingen når resultatene tolkes. Dette er et utbredt problem ved bruk av spørreskjema som henvender seg til en bred gruppe mennesker. Her ligger det derfor en mulig feilkilde.

Det er to hovedmåter å estimere eller beregne reliabiliteten på. Den ene metoden måler stabilitet i svarene ved å gi de samme elevene det samme spørreskjema en tid etter at de besvarte det første gang (en såkalt "test-retest"). Denne metoden har ikke vært mulig å bruke i dette tilfellet. Den andre hovedmetoden er å stille flere spørsmål om samme begrep eller fenomen. Det gir mulighet til å se om elevenes svar på ulike spørsmål om samme sak gir de samme indikasjonene på deres oppfatninger og meninger. Dette kalles gjerne for testing av "indre konsistens".

En stor del av datamaterialet fra Elevundersøkelsen består av enkeltspørsmål. Det vil si at det er stilt ett enkelt spørsmål om hvert fenomen. I kapittel 4 og 5 presenterer vi svarfordelinger på enkeltspørsmål. Reliabiliteten eller påliteligheten av svar på det enkelte spørsmål lar seg i slike tilfelle ikke beregne.

## 2.7 Analyser av sammenhenger

Analysene av sammenhenger vil i denne rapporten gjøres på ulike måter. I kapittel 4 og 5 presenterer vi frekvensfordelinger for de enkelte spørsmålene. I den forbindelsen ser vi om det er systematiske forskjeller mellom ulike grupper av elever. Vi har da valgt å sammenligne middelerverdier og bruke "effect size" som mål på forskjellene (se nedenfor). I kapittel 3 bruker vi korrelasjon, faktoranalyse, regresjonsanalyse og stianalyse for å se på sammenhenger mellom variabler.

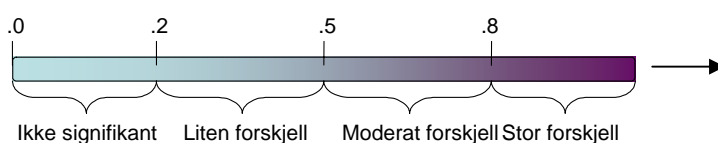
Med så mange observasjoner (antall elever som har besvart spørsmålene) som tilfellet er med Elevundersøkelsen, oppstår det et problem med bruk av tradisjonell signifikanstesting. En tradisjonell signifikanstesting gir en indikasjon på om de sammenhengene eller forskjellene en finner er større enn hva som kan oppstå gjennom tilfeldigheter, målefeil eller problemer knyttet til utvalget. Med så store utvalg som vi analyserer her, blir praktisk talt alle sammenhenger og alle forskjeller signifikante. Tradisjonell signifikanstesting har derfor ingen verdi. I stedet for å spørre om en forskjell mellom to grupper, for eksempel mellom gutter og jenter, er troverdig eller pålitelig (tradisjonell signifikanstesting), må vi spørre om den er av en slik størrelse at den har



noen betydning eller interesse. Vi har derfor valgt å sette noen grenseverdier for hvor store forskjeller eller sammenhenger vi skal betrakte som betydningsfulle eller bagatellmessige.

For forskjeller mellom grupper vil vi benytte "effect size" som mål på signifikans. Vi vil også benytte "effect size" som mål på ulikhet i resultater mellom 2007 og 2008. Dette er også et mål som ikke er avhengig av størrelsen på utvalget. Effect size estimeres som forskjellen mellom middelerverdiene for to grupper målt i standard avvik (forskjellen delt på standard avvik). Verdier lavere enn 0,2 (forskjellen er mindre enn 0,2 standard avvik) betraktes som ikke signifikant eller ubetydelig, verdier mellom 0,20 og 0,49 betraktes som små, verdier mellom 0,50 og 0,79 betraktes som moderate, mens verdier over 0,8 betraktes som store (Cohen, 1988). I analysene benyttes betegnelsen ES som indikator på "effect size". Figur 4 illustrerer forholdet mellom effect size og grad av forskjell.

**Figur 4 Effect size og grad av forskjell**



Korrelasjon er et statistisk mål på størrelsen eller styrken av en sammenheng mellom to variabler. En korrelasjon mellom skolestørrelse og trivsel vil for eksempel fortelle om det er noen systematisk sammenheng mellom disse variablene og hvor sterk den eventuelt er. I statistiske termer kan sammenhengen uttrykkes som "prediksjonsverdien" av skolestørrelse for elevenes trivsel. For korrelasjoner setter vi en nedre grense på  $r = .2$ . Korrelasjoner lavere enn  $.2$  betraktes som ubetydelige. Når to variabler korrelerer med  $.2$  betyr det at den ene variabelen kan "forklare" 4 % av variansen i den andre variabelen. Lavere verdier vil vi derfor vurdere som bagatellmessige.

Regresjonsanalyse er en avansert form for korrelasjon hvor en lar et forhold (eks. trivsel) predikeres av flere variabler samtidig. Et eksempel kan være å beregne sammenhengen mellom skolestørrelse og trivsel når en samtidig kontrollerer for betydningen av lærertetthet og klassetrinn. Regresjonsanalyser viser derved den relative prediksjonsverdien, for eksempel for trivsel, av flere variabler som korrelerer med hverandre. For regresjonskoeffisienter setter vi en grense på  $.10$ . Når grenseverdien her settes lavere skyldes det at regresjonskoeffisienter er kontrollert for betydningen av andre variabler i analysen og derfor normalt blir lavere enn korrelasjoner.

# Kapittel 3. Læringsmiljø i skolen

## 3.1 Innledning

I årets rapport skal vi sette et fokus på læringsmiljø. Skolens læringsmiljø kan analyseres på ulike måter:

(1) Dels kan en gi en beskrivelse av hva elevene svarer på sentrale spørsmål som gjelder læringsmiljøet. Det betyr å presentere og vurdere frekvensoversikter, noe vi gjør i neste kapittel (kap.4). Slike oversikter kan være vanskelig å tolke, fordi en ikke alltid vet hva som ligger i elevenes svar. Men de kan gi en pekepinn om hvilke områder av læringsmiljøet som fungerer godt og på hvilke områder skolen har de største utfordringene.

(2) Dernest kan vi analysere sammenhenger mellom ulike sider ved læringsmiljøet og ved elevenes beskrivelse av det. Det vil gi et bilde av i hvilken grad ulike aspekter ved læringsmiljøet henger sammen og forsterker hverandre, og om det er sider ved læringsmiljøet som kan endres mer uavhengig av andre forhold ved det.

(3) For det tredje vil vi analysere om elevenes motivasjon, innsats, læringsstrategier og resultater varierer systematisk med læringsmiljøet slik de beskriver det, og hvilke aspekter ved læringsmiljøet som er sterkest relatert til elevenes motivasjon og studieatferd.

Slike analyser krever at en har gode og relevante opplysninger (data) om læringsmiljøet. Her vil vi møte begrensninger fordi vi analyserer resultater fra en undersøkelse som ikke var designet med en slik analyse for øyet.

Læringsmiljø er et komplekst eller mangesidig begrep. Elevenes læringsmiljø på skolen kan beskrives som totaliteten av fysiske forhold, planer, lærestoff, læremidler, organisering av undervisningen, arbeidsformer, vurderingsformer, sosiale relasjoner og holdninger til læring (Skaalvik og Skaalvik, 2005). I tillegg kommer hjemmeforhold, holdninger til læring hos elevenes foresatte og samarbeidet mellom skole og hjem, som også kan ses som en del av elevenes læringsmiljø. Mer avgrenset, og mer tilpasset data i elevundersøkelsen, kan vi betrakte læringsmiljøet som det miljøet, den atmosfæren, den sosiale interaksjonen og den undervisningen og veiledningen som elevene *erfarer* eller *opplever* på skolen (Skaalvik og Skaalvik, 2005).

I denne avgrensingen ligger det også en erkjennelse av at det er elevenes opplevelse av læringsmiljøet som har konsekvenser for deres motivasjon, atferd og prestasjoner. Kjennskap til elevenes opplevelse er likevel ikke tilstrekkelig for å endre læringsmiljøet. Skal en endre elevenes opplevelse av miljøet, må en endre de forholdene som har betydning for elevenes opplevelse.

Sammenhenger mellom læringsmiljø og læring kan analyseres med utgangspunkt i ulike teorier. Banduras (2006) teori om mestringsforventning predikerer at det er en gjensidig sammenheng mellom mestringserfaring og mestringsforventning. Mestringsforventning øker elevenes interesse for lærestoffet så vel som deres innsats og utholdenhet, og fører derfor til bedre prestasjoner og mestringserfaringer. Mestringserfaringer er igjen den viktigste kilden til mestringsforventning. Denne teorien tilsier derfor at elevenes prestasjoner, forventninger om mestring, interesse og innsats øker jo bedre undervisningen er tilpasset elevenes forutsetninger. Teori om

faglig selvoppfatning gir de samme prediksjonene (Skaalvik og Bong, 2003). Eccles' (Eccles, 1983, 2005; Wigfield m. fl., 2004, 2006) teori om forventninger og verdier tilsier at elevenes motivasjon, innsats og prestasjoner er et resultat av deres forventninger om mestring så vel som hvilken verdi de ser i skolefagene. Covingtons (1992) teori om selvverd og trussel mot selvverd predikerer at et prestasjonsorientert læringsmiljø kan true selvverdet hos enkelte elever og at behovet for forsvar kan ta former som er læringshemmende.

Teori om selvregulering (Zimmerman, 2000) predikerer at elevenes læringsresultater fremmes ved å lære elevene selvregulerende ferdigheter, for eksempel å analysere oppgavene, vurdere egne kunnskaper og ferdigheter, vurdere hva som trengs av ny kunnskap, sette seg egne mål, motivere seg selv, planlegge når, hvor og hvordan arbeidet skal gjøres, søke nødvendig hjelp, overvåke og vurdere sitt eget arbeid, vurdere resultatene og eventuelt endre mål og strategi.

Teori om indre motivasjon (Deci og Ryan, 2000) leder til en hypotese om at indre motivasjon krever at læringsmiljøet tilfredsstiller tre grunnleggende behov hos elevene: behovet for å føle kompetanse (mestringsforventning), behovet for medbestemmelse (autonomi) og behovet for tilhørighet (sosial og faglig inkludering).

For å kunne gjennomføre stringente analyser med utgangspunkt i en eller flere av disse teoriene, stilles det strenge krav til data som måler sentrale variabler som er utledet fra teoriene. Elevundersøkelsen har ikke datagrunnlag som gjør det mulig å foreta slike stringente analyser. Vi vil derfor starte med å se på hvilke variabler (hvilken informasjon) Elevundersøkelsen gir tilgang til når det gjelder læringsmiljø, elevenes motivasjon og studieatferd og elevenes læringsresultater.

Både når en skal analysere sammenhenger mellom ulike forhold i læringsmiljøet og når en skal se på sammenhenger mellom læringsmiljø og andre variabler (for eksempel motivasjon), vil en få de sikreste resultatene hvis en har flere spørsmål om samme sak. Det gir grunnlag for å teste reliabiliteten (påliteligheten) av registreringene og til å bygge opp indekser eller sumskalaer basert på flere spørsmål. Slike indekser gir mer pålitelige indikasjoner enn hva en får gjennom ett enkelt spørsmål. Analyser basert på enkeltstående spørsmål må derfor tolkes med stor forsiktighet. I vårt tilfelle er indeksene opprettet ved å summere verdiene av flere spørsmål som inngår i indeksene, uten at spørsmålene vektet. Teknisk er det mulig å benytte faktoranalyse og vekte spørsmålene med utgangspunkt i faktorladningene. En slik prosedyre ville imidlertid være rent datastyrt og mangle teoretisk begrunnelse for vektingen.

Spørreskjemaet som benyttes i Elevundersøkelsen inneholder noen områder hvor det er mulig å bygge indekser, og noen områder hvor det bare er stilt ett enkelt spørsmål (se nedenfor). For noen områder finnes det data bare for ungdomstrinnet og videregående opplæring, mens det på noen områder også finnes data for barnetrinnet. For barnetrinnet er det dessuten slik at noen områder er registrert med et enkelt spørsmål, mens de samme områdene for ungdomstrinnet og den videregående opplæring er registrert med flere spørsmål som kan inngå i en indeks. Dette gjør at analysene må bli noe forskjellige for barnetrinnet og for eldre elever.

Vi skal også gjøre oppmerksom på at Elevundersøkelsen ikke gir objektive data. Dette gjelder både data i den deskriptive beskrivelsen og data som brukes i analysen om læringsmiljøet i skolen. Denne undersøkelsen viser elevenes oppfatning og opplevelse av læringsmiljøet. Oppfatninger er både viktige og reelle. De er også reelle i sine konsekvenser. Det er likevel forskjell på oppfatning eller persepsjon av miljøet og en mer objektiv beskrivelse av miljøet. Når elevene for eksempel blir spurt om de

blir forstyrret av at andre elever lager bråk og uro i arbeidsøktene, viser svarene elevenes oppfatning av bråk og uro, ikke et objektivt mål på bråk og uro.

### 3.2 Datagrunnlaget, læringsmiljø og noen sammenhenger

Våre analyser tar utgangspunkt i en generell modell som er vist i figur 5. Elevenes beskrivelse av læringsmiljøet er det nærmeste vi kommer en registrering av faktiske forhold i læringsmiljøet. Eksempler på slike beskrivelser kan være omfang av bruk av PC i undervisningen og ro og orden i undervisningsøktene. Som nevnt ovenfor er slike beskrivelser subjektive; de representerer elevenes oppfatning av læringsmiljøet.

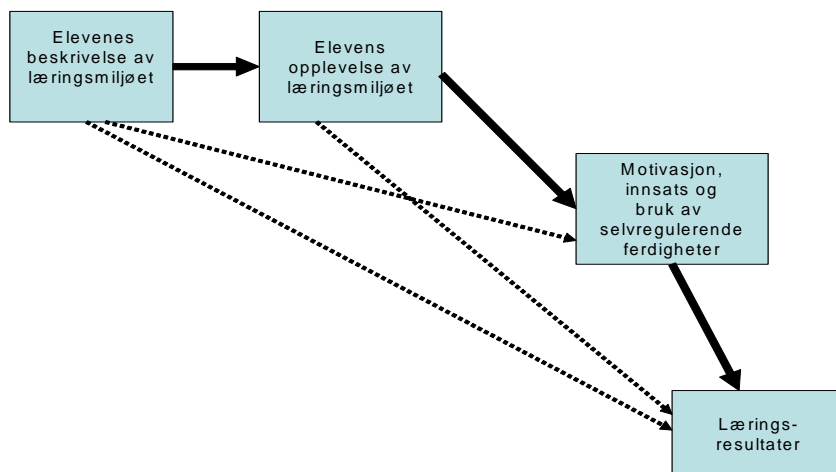
Vi har skilt mellom elevenes beskrivelser av læringsmiljøet og deres (mer følelsesmessige) opplevelse av det. Eksempler på følelsesmessige opplevelser kan være elevenes følelse av tilhørighet i gruppen og deres opplevelse av læreren. I modellen har vi forutsatt at elevenes beskrivelse eller oppfatning av miljøet har betydning for deres følelsesmessige opplevelse av det. Det er vist ved en bred og hel pil fra elevenes beskrivelse av læringsmiljøet til deres følelsesmessige opplevelse av det.

Det tredje elementet i modellen i figur 5 er elevenes motivasjon for skolearbeid, deres innsats og deres læringsstrategier representert ved bruk av selvregulerende ferdigheter. I modellen har vi videre antatt at elevenes læringsmiljø har betydning for deres motivasjon og læringsstrategier. De beskrivende dimensjonene av læringsmiljøet kan både ha direkte betydning for motivasjon (prikket pil) og indirekte betydning via elevenes opplevelse av læringsmiljøet (brede hele piler).

Elevenes læringsresultater antas å bli påvirket både direkte og indirekte (via motivasjon og innsats) av elevenes oppfattede og opplevde læringsmiljø.

Vi vil først beskrive hver av de fire elementene i modellen med utgangspunkt i tilgjengelige data fra Elevundersøkelsen. Deretter skal vi se på sammenhenger mellom elementene i modellen.

Figur 5 Prinsipiell modell over læringsmiljøet og betydningen av det



## 3.3 Elevenes beskrivelse av læringsmiljøet

### 3.3.1 Bygging av indekser

På ungdomstrinnet og den videregående opplæring ga datamaterialet mulighet for å bygge indekser for følgende aspekter ved elevenes beskrivelse av læringsmiljøet:

- Vurdering (Hvor ofte elevenes arbeider blir vurdert).
- Tilbakemelding (Hvor ofte elevene får tilbakemelding på faglig arbeid og innsats).
- Veiledning (I hvilken grad elevene får veiledning om hvordan de kan forbedre seg).
- Medbestemmelse (I hvilken grad elevene gis anledning til medbestemmelse knyttet til vurdering, læringsmål, arbeidsplaner og arbeidsformer).
- Ro og orden (Elevenes vurdering av om det er arbeidsro i øktene, om det går lang tid for å få ro når arbeidet starter og om elevene møter presis til timene).

Som det framgår av beskrivelsene ovenfor var spørsmålsformuleringene noe ulike for spørsmål i samme indeks. I noen tilfeller var også svaralternativene ulike. For å sikre at det var forsvarlig å bygge indekser, ble derfor Cronbachs alpha benyttet. Dette er et mål på indre konsistens eller at spørsmålene i samme indeks faktisk måler det samme begrepet.

Indeksen regnes i regelen som adekvat hvis alphaverdien er .70 eller større. Indeksen, antall spørsmål i hver skala og Cronbachs alpha er vist i tabell 8. Det framgår av tabellen at indeksen ”Ro og orden” har noe lav indre konsistens. Resultater som gjelder denne indeksen må derfor tolkes med stor forsiktighet. De andre indeksene hadde fra tilfredsstillende til meget god indre konsistens.

Indeks	Antall spørsmål	Cronbachs alpha
Vurdering	6	.77
Tilbakemelding	4	.83
Veiledning	2	.74
Medbestemmelse	5	.79
Ro og orden	3	.60

*Note. Datagrunnlaget i Elevundersøkelsen ga også grunnlag for å bruke to av indeksene på barnetrinnet. Det gjaldt ”Veiledning” og ”Ro og orden”.*

I tillegg til indeksene ble det stilt noen enkeltspørsmål som også indikerte elevenes vurdering av læringsmiljøet. Disse spørsmålene gjaldt:

- PC (”Hvor ofte bruker du PC/data til arbeid på skolen?”).
- Arbeidsmåter (”Hvor ofte bruker dere følgende arbeidsmåter?” [i alt 7 arbeidsmåter ble vurdert: tavleundervisning/læreren snakker, samtale/diskusjon, individuelt arbeid, samarbeid to og to, gruppearbeid, prosjektarbeid, praktisk arbeid]).
- Ukeplaner (”Bruker du skriftlige planer (ukeplan, periodeplan, årsplan) i arbeidet med fagene?”).

- Hjelp og støtte ("Får du støtte og hjelp i fagene når du trenger det... fra læreren?").
- Tilpassing ("I hvor mange fag synes du at undervisningen/opplæringen er tilpasset ditt nivå?").

Vi vil også analysere disse spørsmålene, men gjør igjen oppmerksom på at vi ikke har noen opplysninger som gjør det mulig å vurdere påliteligheten av svarene på disse spørsmålene.

Med unntak av spørsmålet om tilpassing ble alle enkeltstående spørsmål også stilt til elever på barnetrinnet.

### **3.3.2 Deskriptiv framstilling av elevenes beskrivelse av læringsmiljøet**

---

Som nevnt innledningsvis vil en måte å analysere læringsmiljøet på være å gi en beskrivelse av hva elevene svarer på sentrale spørsmål som gjelder læringsmiljøet. Det betyr å vise frekvensoversikter over elevenes svar. En oversikt over svar på spørsmål som en også finner i Skoleporten er gitt i kapittel 4 i denne rapporten. Analyse av de øvrige spørsmål finner vi i vedlegget. Her vil vi kort kommentere elevenes svarfrekvenser og ellers vise til kapittel 4.

*Vurdering.* Elevene på ungdomstrinnet og i den videregående opplæring vurderes relativt ofte i skolen. Omtrent 90 % av elevene svarer at de vurderes ved bruk av skriftlige prøver en eller flere ganger i måneden. Av disse svarer igjen ca. 45 % at dette skjer en eller flere ganger i uka. Variasjonen er likevel stor når det gjelder hyppighet av prøver og ca. 10 % svarer at de har prøver 2-4 ganger i halvåret eller mer sjelden. Andre vurderingsformer brukes i noe mindre grad enn prøver, men hele 45 % av elevene svarer også at de leverer hjemmearbeid (skriftlig lekse) en eller flere ganger i uka.

*Tilbakemeldinger.* Tilbakemelding på faglige arbeider har omtrent samme svarfrekvens som vurdering, og det er grunn til å tro at elevene oppfatter dette som samme spørsmål. Tilbakemeldingene skjer oftere i form av skriftlig kommentar enn i form av samtaler. Tilbakemelding på arbeidsinnsats rapporteres av elevene å forekomme i mindre grad enn tilbakemelding på arbeidene. Her svarer ca. 40 % av elevene at de mottar skriftlig tilbakemelding 2-4 ganger i halvåret eller sjeldnere, mens over 50 % gir samme svar for tilbakemelding i form av samtale med lærerne. Tilbakemelding om arbeidsinnsats må derfor sies å være lite frekvent i skolen.

*Veiledning.* På spørsmål om hvor ofte lærerne forteller elevene hva de bør gjøre for å bli bedre i fagene, er det mest karakteristiske ved svarene at dette varierer sterkt. Mens ca. 39 % av elevene svarer at dette skjer ukentlig, svarer også 20 % av elevene at det skjer 2-4 ganger i halvåret og 13 % svarer at det skjer enda sjeldnere. Basert på elevenes oppfatning må vi konkludere at det ikke foreligger noen enhetlig praksis når det gjelder veiledning.

*Medbestemmelse.* På ungdomstrinnet og i den videregående opplæring ble det stilt fem spørsmål om medbestemmelse (se kapittel 4). Resultatene indikerer at elevene gis relativt liten medbestemmelse eller medinnflytelse i skolen. Nær halvparten av elevene svarer at de ikke i noen fag eller bare i svært få fag får være med å bestemme hva det skal legges vekt på når arbeidene deres vurderes, at de er med og setter egne læringsmål, at de får velge mellom ulike oppgavetyper eller at de får være med å velge arbeidsmåter. Når det gjelder deltakelse i å sette opp arbeidsplaner (eks. ukeplaner) svarer over 50 % at de ikke deltar i dette i noen fag.

*Ro og orden.* For alle klasetrinn ble det stilt tre spørsmål om ro og orden. Også her var variasjonen i elevenes svar meget stor. På spørsmål om elevene blir forstyrret av andre elever i arbeidsøktene, svarte ca 31 % at dette skjedde ofte eller alltid, mens ca. 24 % svarte sjelden og 8 % svarte aldri. Tilsvarende spredning i svarfordelingen fant vi også på spørsmål om elevene kommer for sent til timene (33 % svarte ofte eller alltid) og om lærerne må bruke mye tid på å få ro i klassen (40 % svarte ofte eller alltid).

*Bruk av PC.* Alle klasetrinn ble spurt om bruk av PC i undervisningen. Svarene viser at PC begynner å bli hyppig brukt i skolen – ca. 70 % av elevene svarer at det skjer hver uke og 40 % svarer at det skjer flere ganger i uka. Disse svarene forteller ikke hva PC blir brukt til.

*Bruk av ukeplaner.* Alle klasetrinn ble spurt om bruk av ukeplaner eller arbeidsplaner. Her svarte 53 % at slike planer blir brukt i alle eller de fleste fag og 20 % i mange fag. Men en mindre andel elever, ca 13 %, svarte også at slike planer ikke brukes i noen fag eller i noen få fag. Vi ser at ukeplaner (de fleste planer antar i er ukeplaner) er utbredt i skolen, men at det også er relativt mange elever som ikke bruker ukeplaner eller som bare bruker det i noen fag.

*Hjelp og støtte.* Alle elevene ble også spurt om de fikk støtte og hjelp i fagene når de trengte det. Vi ser på spørsmålet om hjelp og støtte av læreren. Her svarer ca. 1/3 av elevene at de får hjelp og støtte i alle fag eller de fleste fag, ca. 1/3 svarer at de får det i mange fag og ca. 1/3 svarer i noen fag eller i noen få fag. Her må svarene fortolkes med utgangspunkt i at spørsmålet gjaldt ”når elevene trengte det”. Sett i dette perspektivet betyr svarene at det er en stor andel elever som føler at de bare får den hjelp og støtte de trenger i noen fag, mens de ikke får slik støtte i andre fag. Vi vurderer dette som en stor utfordring for skolen.

*Tilpassing.* Elevene i ungdomsskolen og i den videregående opplæring ble også stilt et spørsmål om i hvor mange fag de mente at undervisningen var tilpasset deres eget nivå. Bare 18 % svarte at det gjaldt alle fag eller de fleste fag, 39 % svarte at det gjaldt mange fag, 31 % svarte at det gjaldt noen fag mens ca. 12 % svarte at undervisningen ikke var tilpasset i noen fag. Selv om spørsmålet om tilpassing av undervisningen har vært sentralt i mange år og sterkt fokusert de siste årene, viser resultatet at svært mange elever opplever en undervisning som ikke er tilpasset deres eget nivå.

I faglitteraturen pekes det på behovet for en balanse mellom fellesskap og tilpassing, og det advares mot en individualisering som går på bekostning av fellesskapet. Svarene i Elevundersøkelsen tyder på at faren snarere er at fellesundervisningen fortsatt har så stor plass at den går på bekostning av behovet for tilpassing. Det kan etter all sannsynlighet skrives tilbake til at lærertettheten ikke er stor nok i skolen, og at tidspresset på lærerne er formidabelt (se Skaalvik og Skaalvik, under trykking).

### **3.4 Sammenhenger mellom ulike beskrivelser av læringsmiljøet**

Tabell 9 viser sammenhengen mellom elevenes beskrivelse av ulike aspekter ved læringsmiljøet for elever på ungdomstrinnet og i den videregående opplæring. Separate estimeringer for ungdomstrinnet og for den videregående opplæring viser identiske mønster og nesten identiske tallverdier. For enkelthets skyld presenterer vi derfor resultatene samlet for ungdomstrinnet og den videregående opplæring.

Sammenhengene er vist i form av korrelasjonskoeffisienter. Korrelasjoner varierer teoretisk mellom -1.0 og +1.0. Korrelasjoner omkring 0.00 betyr at det ikke er noen

sammenheng mellom variablene. Korrelasjoner i området mellom 0 og 0.2 kan i praksis tolkes slik at det ikke er noen sammenheng av betydning. Bruk av PC kan her brukes som et eksempel. Hyppighet av bruk av PC i skolearbeidet korrelerer mellom 0.01 og 0.14 med andre aspekter ved elevenes beskrivelse av læringsmiljøet. Det betyr i praksis at bruk av PC i undervisningen ikke har noen sammenheng med om elevene opplever undervisningen som tilpasset, om de får hjelp og støtte av læreren, eller andre forhold i læringsmiljøet.

Hyppighet av bruk av ulike arbeidsformer er ikke rapportert i tabell 9. Bruken av ulike arbeidsformer korrelerte lavt både med hverandre og med andre skolemiljøvariabler. Det eneste unntaket var en korrelasjon på 0.43 mellom bruk av gruppearbeid og prosjektarbeid, noe som trolig skyldes at prosjektarbeid organiseres som gruppearbeid.

En inspeksjon av tabell 9 viser at de tre variablene ”Vurdering”, ”Tilbakemelding” og ”Veiledning” er moderat til høyt korrelert. Det kan tolkes på flere måter. En mulig forklaring er at elevene oppfatter vurderinger og tilbakemeldinger (slik det ble formulert i spørsmålene) som en veiledning. En annen mulig forklaring er at de lærerne som hyppig vurderer elevenes arbeider og gir tilbakemeldinger også er de som hyppigst gir elevene god veiledning i hvordan de skal forbedre seg. En tredje mulig forklaring er at selv om det stilles ulike spørsmål om vurdering, tilbakemelding og veiledning i spørreskjemaet, så er det mange elever som ikke greier å skille mellom disse begrepene.

Tabell 9 viser videre at ”Medbestemmelse” korrelerer moderat og positivt med vurdering/tilbakemelding/veiledning så vel som med vurdering av hjelp og støtte og tilpassing av undervisningen. Dette kan vi tolke slik at medbestemmelse har en rekke positive ringvirkninger. Vi kan også tolke det slik at de lærerne som er flinke til å gi tilbakemelding og veiledning også makter å tilpasse undervisning og tør å gi elevene medbestemmelse. Dette er sannsynligvis også de lærerne som er mest opptatt av enkeltelever og derfor gir individuell veiledning og tilpassing av undervisningen.

Ut over de sammenhengene vi har omtalt ovenfor, finner vi bare små og ubetydelige korrelasjoner. De skolemiljøvariablene som har liten sammenheng med andre variabler, er bruk av PC i undervisningen og vurdering av ro og orden. Det siste kan virke overraskende og vi kan bare spekulere over grunnene til det. Tidligere rapporter fra Elevundersøkelsene har vist at mange elever opplever sjenerende grad av uro og forstyrrelser i undervisningen. Det samme finner vi i undersøkelsen i 2008. Derfor kunne vi forvente at ”Ro og orden” skulle korrelere med andre skolemiljøvariabler. En mulig forklaring kan være at elevene har blitt så tilvendt mangel på ro og orden på skolen at de ikke reagerer på det. Bruk av PC i undervisningen har vært framhevet som ønskelig i den politiske debatten om skolen. De resultatene som er vist i tabell 9 indikerer at bruk av PC ikke har noen betydning for elevens oppfatning av andre aspekter ved læringsmiljøet.

Bruk av ukeplaner er også positivt, men relativt lavt korrelert med de fleste skolemiljøvariablene.



Tabell 9 Korrelasjon mellom læringsmiljøvariablene på ungdomstrinnet og den videregående opplæring

Variabler	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1 Vurdering	--	.56	.42	.36	-.13	.11	.23	.24	.22
2 Tilbakemelding		--	.59	.46	-.15	.11	.21	.33	.24
3 Veiledning			--	.47	-.10	.11	.22	.45	.31
4 Medbestemmelse				--	-.10	.14	.18	.35	.33
5 Ro og orden					--	.01	-.09	.03	-.03
6 PC						--	.02	.13	.11
7 Ukeplaner							--	.22	.21
8 Hjelp og støtte								--	.49
9 Tilpassing									--

For barnetrinnet (5. – 7. klassetrinn) ble det stilt færre spørsmål. Følgende variabler eller forhold i læringsmiljøet hadde vi ikke data om på barnetrinnet: vurdering, tilbakemelding, medbestemmelse og tilpassing. Tabell 10 viser korrelasjonene mellom de resterende læringsmiljøvariablene for barnetrinnet.

For de variablene som kunne analyseres på barnetrinnet, fant vi de samme tendensene som for ungdomstrinnet og den videregående opplæring. ”Veiledning” korrelerte moderat og positivt med elevenes oppfatning av å få hjelp og støtte når de trengte det. Heller ikke på barnetrinnet var det noen sterk sammenheng mellom elevenes vurdering av arbeidsro og hyppighet av bruk av PC eller mellom disse forholdene og de andre læringsmiljøvariablene.

Tabell 10 Korrelasjon mellom læringsmiljøvariablene på barnetrinnet (5. til 7. trinn).

Variabler	1	2	3	4	5
1 Veiledning	--	.00	.16	.13	.35
2 Ro og orden		--	.03	.00	.08
3 PC			--	.11	.13
4 Ukeplaner				--	.18
5 Hjelp og støtte					--

### 3.5 Elevenes opplevelse av læringsmiljøet

Data fra Elevundersøkelsen ga grunnlag for å opprette tre indekser for elevenes opplevelse av læringsmiljøet:

- Kunnskap om mål (I hvilken grad elevene har kjennskap til læringsmål og kompetansekrav).
- Tilhørighet (Følelse av å ha venner på skolen og trivsel sammen med medelevene).
- Lærervurdering (Elevenes vurdering av lærerne: om de trives med lærerne sine, om lærerne er hyggelige og om lærerne motiverer til faglig arbeid).

Indeksene, antall spørsmål i hver skala og Cronbachs alpha er vist i tabell 11. Alle indeksene hadde tilfredsstillende reliabilitet.

Indeks	Antall spørsmål	Cronbachs alpha
Kunnskap om mål	3	.69
Tilhørighet	4	.79
Vurdering av lærerne	3	.80

*Note.* Datagrunnlaget i Elevundersøkelsen ga også grunnlag for å bruke to av indeksene på barnetrinnet. Det gjaldt ”Tilhørighet” og ”Lærervurdering”.

#### 3.5.1 Deskriptiv framstilling av elevenes opplevelse av læringsmiljøet

*Kunnskap om mål.* Det ble stilt tre spørsmål som vi har klassifisert som kunnskap om mål. Spørsmålene gjaldt om elevene visste hva de skulle lære i de ulike fagene, om læreren hadde snakket om hva som ble krevd for å oppnå ulike karakterer og om elevene hadde kjennskap til kompetansemålene i læreplanen. Slår vi sammen svarene ”I mange fag” og ”I alle eller de fleste fag” finner vi at 71 % av elevene ved hva de skal lære, 51 % kjenner karakterkravene og 38 % kjenner kompetansemålene. De resterende elevene kjenner målene og kravene i bare noen fag eller få fag. Som påpekt i tidligere rapporter fra Elevundersøkelsene, mener vi at skolen her har en utfordring.

*Tilhørighet.* Det ble stilt fire spørsmål til alle elevene. Disse gjaldt generell trivsel på skolen, trivsel sammen med medelevene, trivsel i friminuttene og følelse av å ha venner på skolen. Hovedinntrykket er at de fleste elevene føler tilhørighet på skolen. Eksempelvis svarer 85 % at de trives godt eller svært godt på skolen, 89 % svarer at de trives godt eller svært godt sammen med medelevene, og 89 % svarer at de har fire eller flere venner på skolen. Samtidig skjuler disse meget positive resultatene at det er noen elever som trives dårlig og ikke føler tilhørighet på skolen eller i elevgruppen. Det er alvorlig i seg selv. I tillegg kommer at det er en stor overvekt av elever som har faglige problemer (lave karakterer) i den gruppen som føler minst tilhørighet.

*Vurdering av lærerne.* Alle elevene ble bedt om å vurdere lærerne. Elevenes vurdering av lærerne varierte noe med hvordan det ble spurt. De mest positive svarene fikk vi på spørsmål om elevene opplevde lærerne som hyggelige. Her svarte ca 82 % at lærerne ofte eller alltid var hyggelige. En noe mindre andel av elevene, 60 % svarte at de trivdes sammen med lærerne de hadde i de fleste fagene eller i mange fag, men en av fire elever trivdes bare sammen med de lærerne de hadde i noen fag. Den minst positive vurderingen ble gitt på spørsmål om elevene hadde lærere som ga dem lyst til å jobbe med fagene. Omtrent 50 % svarte bekreftende på dette i betydningen at de hadde slike lærere i mange fag eller alle fag. Men halvparten av elevene mente de hadde lærere som motiverte dem til arbeid bare i noen fag eller få fag.

### 3.6 Sammenhenger mellom ulike aspekter ved elevenes opplevelse av læringsmiljøet

Tabell 12 viser korrelasjoner mellom de tre aspektene ved elevenes opplevelse av læringsmiljøet. Resultatene viste samme mønster for ungdomstrinnet og den videregående opplæring og tabell 12 viser derfor resultatene for disse gruppene samlet.

Elevenes vurdering av lærerne korrelerer relativt høyt og positivt med om de har kunnskap om målene og med tilhørighet. Dette kan tolkes på ulike måter. Den mest nærliggende tolkingen er at de lærerne som blir mest positivt vurdert av elevene, er de som klargjør målene og som makter å skape et inkluderende sosialt miljø. Dette er viktige aspekter ved god klasseledelse. Derved kan vi tolke resultatene slik at lærere som har god klasseledelse blir mest positivt vurdert av elevene.

For barnetrinnet manglet vi opplysninger om ”kunnskap om mål”. Korrelasjonen mellom lærervurdering og tilhørighet var 0.41; tilnærmet identisk med resultatet for ungdomstrinnet og videregående opplæring.

Tabell 12 Korrelasjon mellom ulike aspekter ved elevenes opplevelse av læringsmiljøet for ungdomstrinnet og den videregående opplæring

Variabler	1	2	3
1. Kunnskap om mål	--	.28	.46
2 Tilhørighet		--	.40
3 Vurdering av lærerne			--

### 3.7 Motivasjon, innsats og bruk av selvregulerende ferdigheter

Det er rimelig å tro at den betydningen læringsmiljøet har for elevenes læring, delvis medieres via deres motivasjon, innsats og bruk av læringsstrategier

### 3.7.1 Bygging av indekser for motivasjon, innsats og selvregulerende ferdigheter

På ungdomstrinnet og den videregående opplæring ga datamaterialet mulighet for å bygge indekser for følgende forhold:

- Indre motivasjon (Interesse for å lære og hvor godt elevene liker skolearbeid).
- Innsats (Prioritering av skolearbeid og utholdenhet når oppgavene er vanskelige).
- Selvregulerende ferdigheter (I hvilken grad elevene analyserer læringsoppgavene og forsøker å knytte nytt stoff til tidligere kunnskap).

Tabell 13 gir en oversikt over indeksene, antall spørsmål de bygger på og reliabilitet.

Tabell 13: oversikt over indeksene, antall spørsmål de bygger på og reliabilitet.		
Indeks	Antall spørsmål	Cronbachs alpha
Indre motivasjon	2	.68
Innsats	4	.82
Selvregulerende ferdigheter	4	.80

*Note.* Datagrunnlaget i Elevundersøkelsen ga også grunnlag for å bruke indeksen indre motivasjon på barnetrinnet.

### 3.7.2 Deskriptiv framstilling av elevenes motivasjon og innsats

*Indre motivasjon.* De to spørsmålene om indre motivasjon ga relativt ulike svarfordelinger. På spørsmål om elevene var interessert i å lære på skolen, svarte 77 % at de var interessert i læring i alle fag eller mange fag, mens omkring 20 % svarte at de bare var interessert i læring i noen fag eller få fag. På spørsmål om hvor godt elevene likte skolearbeid, svarte derimot bare 48 % at de likte det godt eller svært godt. Omkring en av tre elever svarte at de likte skolearbeid nokså godt, mens ca. 20 % svarte at de ikke likte skolearbeid. Dette viser stor spredning i elevenes motivasjon for skolearbeid.

*Innsats.* Også når det gjaldt innsats, slik elevene oppga den, fant vi stor variasjon (se kapittel 4).

## 3.8 Sammenhenger mellom motivasjon, innsats og selvregulerende ferdigheter

Tabell 14 viser korrelasjoner mellom de motivasjonelle variablene basert på elever på ungdomstrinnet og den videregående opplæring.

Indre motivasjon korrelerer høyt med innsats, noe som viser betydningen av å framelske interesse for skolearbeidet. Over tid vil det neppe være mulig å opprettholde høy innsats bare basert på krav kombinert med ulike former for belønning og straff. Samtidig kan den høye korrelasjonen mellom indre motivasjon og innsats ses som en validering av disse indeksene.

Både indre motivasjon og innsats, som også kan ses som et mål på motivasjon, korrelerer mellom 0.4 og 0.5 med bruk av sentrale selvregulerende læringsstrategier. Dette inkluderer å analysere av oppgavene før en starter arbeidet og finne ut hva en trenger å lære for å løse oppgavene, å trekke ut det viktigste i lærestoffet, og å prøve å knytte det nye lærestoffet til kunnskap en allerede har. Dette er læringsstrategier som er spesielt viktige når en arbeider på egen hånd, og som det derfor er viktig at elevene lærer. Samtidig er det strategier som gjør det mulig å utvikle større grad av selvregulering hos elevene.

Tabell 14 Korrelasjon mellom motivasjon, innsats og selvregulerende ferdigheter for ungdomstrinnet og den videregående opplæring

Variabler	1	2	3
1. Indre motivasjon	--	.65	.46
3 Innsats		--	.49
5 Selvregulerende ferdigheter			--

### 3.9 Korrelasjoner mellom alle variablene

Tabell 15 viser korrelasjonene mellom alle variablene eller opplysningene om oppfattelse og opplevelse av læringsmiljøet og motivasjonelle forhold. Det inkluderer korrelasjoner som vi har vist ovenfor. For å lette oversikten for leserne, har vi derfor uthevet de korrelasjonene som ikke er vist tidligere.

Det som vi har betegnet som elevenes opplevelse av læringsmiljøet, består som vist ovenfor av variablene ”Kunnskap om mål”, ”Følelse av tilhørighet” og ”Vurdering av lærerne” (variablene 10, 11 og 12 i tabell 15). Tabell 15 viser at alle disse variablene, men særlig kunnskap om mål og vurdering av lærerne, er sterkt relatert til elevenes oppfatning av undervisningen som tilpasset, om de får individuell hjelp og støtte, bruk av ukeplaner, medbestemmelse og veiledning og tilbakemelding. Det samme gjelder langt på vei for motivasjon, innsats og bruk av selvregulerende ferdigheter.

En må være forsiktig med å tolke resultatene i kausale termer. Resultatene viser sammenhenger. Men det er nærliggende å tolke elevenes oppfatning eller observasjon av læringsmiljøet som noe som har betydning for opplevelsen av det og for motivasjonelle forhold. Tolket på denne måten indikerer resultatene at tilpassing av undervisningen og individuell hjelp og støtte har usedvanlig stor betydning for elevenes forståelse av målene for arbeidet, deres vurdering av lærerne, deres følelse av tilhørighet, elevenes motivasjon (både målet som interesse og innsats) og for om elevene tar i bruk selvregulerende ferdigheter.

Det er særlig verd å merke seg at sosial inkludering, for eksempel det å føle at en har venner på skolen, er positivt relatert til tilpassing og individuell veiledning, hjelp og støtte. Dette er viktig fordi faglig tilpassing har blitt framstilt som en mulig motsetning til fellesskap. Det bør også bemerkes at elevenes følelse av at de gis medbestemmelse i skolen er meget høyt korrelert med å ha kunnskap om målene og relativt høyt korrelert med motivasjon og bruk av selvregulerende ferdigheter.

Tabell 15 viser også sterke sammenhenger mellom elevenes opplevelse av læringsmiljøet og deres motivasjonelle reaksjoner. Kunnskap om målene er særlig høyt

korrelert med bruk av selvregulerende ferdigheter. Elevenes motivasjon og innsats korrelerer også høyt med deres forhold til eller oppfatning av lærerne. Et godt forhold til lærerne ser ut til å være ganske avgjørende for motivasjonen for skolearbeid for mange elever.

**Tabell 15 Korrelasjon mellom læringsmiljøvariablene på ungdomstrinnet og den videregående opplæring**

Variabler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1 Vurdering	--	.56	.42	.36	.13	.11	.23	.24	.22	.34	.16	.19	.18	.23	.30
2 Tilbakemelding		--	.59	.46	.15	.11	.21	.33	.24	.42	.15	.24	.16	.16	.29
3 Veiledning			--	.47	-.10	.11	.22	.45	.31	.54	.20	.36	.22	.19	.31
4 Medbestemmelse				--	-.10	.14	.18	.35	.33	.52	.19	.36	.29	.23	.36
5 Ro og orden					--	.01	.09	.03	.03	-.06	.05	-.03	-.04	-.06	-.09
6 PC						--	.02	.13	.11	.13	.12	.14	.12	.06	.12
7 Ukeplaner							--	.22	.21	.37	.15	.23	.19	.32	.22
8 Hjelp og støtte								--	.49	.45	.29	.57	.36	.32	.29
9 Tilpassing									--	.41	.31	.50	.42	.39	.33
10. Kunnskap om mål										--	.28	.46	.38	.37	.49
11 Tilhørighet											--	.40	.33	.25	.22
12 Vurdering av lærerne												--	.59	.49	.37
13 Indre motivasjon													--	.65	.46
14 Innsats														--	.49
15 Selvregulerende ferdigheter															--

### 3.10 Regresjonsanalyser

Ovenfor har vi presentert resultater i form av korrelasjoner mellom indekser. En korrelasjonskoeffisient viser om det er sammenheng mellom to variabler og hvor sterk sammenhengen er. Men korrelasjoner viser sammenhengen mellom to og to variabler uavhengig av andre variabler. Derfor viser de ikke den relative betydningen av ulike forhold.

Nedenfor vil vi derfor presentere resultater av regresjonsanalyser. Regresjonsanalyse er en statistisk metode hvor en lar noen "uavhengige variabler" eller prediksjonsvariabler (for eksempel "Medbestemmelse", "Tilpassing" og "Tilhørighet") predikere en avhengig variabel (for eksempel "Indre motivasjon").

Analysene baserer seg på et antatt kausalforhold og viser den selvstendige betydningen av hver enkelt prediksjonsvariabel under denne forutsetningen og med kontroll for betydningen av de andre variablene i analysene. Betydningen (prediksjonsverdien) av de uavhengige variablene er framstilt som "beta-verdier". Disse kan leses som korrelasjoner etter at det er kontrollert for betydningen av de andre uavhengige variablene i analysen. Med så mange observasjoner (antall elever) som vi har i datamater-

rialet, er selv de minste beta-verdiene statistisk signifikant. Vi vil derfor betrakte beta-verdier lavere enn .10 som ubetydelige og vil ikke kommentere disse. Innholdet i de ulike variablene er forklart ovenfor og vil ikke bli gjentatt her.

### 3.10.1 Prediksjon av elevenes opplevelse av læringsmiljøet

---

Tabell 16 viser resultatet av tre regresjonsanalyser hvor vi lar elevenes observasjon av forhold i læringsmiljøet predikere deres opplevelse av læringsmiljøet; henholdsvis "Kunnskap om mål", "Tilhørighet" og "Vurdering av lærerne". En klar begrensning i disse analysene er at vi mangler informasjon om flere sentrale opplevelser av læringsmiljøet.

Elevenes kjennskap til målene og kravene predikeres sterkest av Veiledning, Medbestemmelse, og Ukeplaner. Det vil si at elever som får veiledning om hvordan de kan forbedre seg, elever som har medbestemmelse og elever som bruker ukeplaner oppgir å ha bedre kjennskap til mål og krav enn andre elever. I tillegg viser resultatene at elever som får hjelp og støtte i arbeidet og elever som får en undervisning som de opplever som tilpasset egne forutsetninger i noe større grad enn andre elever oppgir å ha kjennskap til mål og krav. De variablene i læringsmiljøet som vi hadde kjennskap til forklarte samlet sett 48 % av variasjonen i elevenes kunnskap om mål og krav.

Elevenes følelse av tilhørighet ble i liten grad forklart av de læringsmiljøvariablene som lå i datamaterialet. Bare 14 % av variasjonen mellom elevene i følelse av tilhørighet ble forklart av disse variablene. De av disse variablene som i sterkest grad predikerte elevenes følelse av tilhørighet, var om de fikk hjelp og støtte i arbeidet og om undervisningen var tilpasset deres eget nivå.

Læringsmiljøvariablene forklarte 41 % av variasjonen mellom elevene når det gjeldt hvordan de vurderte lærerne. To av læringsmiljøvariablene skilte seg ut som særlig viktige for elevenes vurdering av lærerne. Igjen var det vurderingen av om elevene fikk hjelp og støtte i arbeidet og om undervisningen var tilpasset deres eget nivå som hadde størst betydning.

Med den begrensningen at vi bare kjenner tre opplevelsedimensjoner, viser resultatene i tabell 16 at det er noen læringsmiljøvariabler som framstår som særlig viktige for elevenes opplevelse av miljøet. Det gjelder:

- I hvilken grad elevene får veiledning om hvordan de kan forbedre seg.
- Om elevene opplever å ha medbestemmelse knyttet til vurdering, læringsmål, arbeidsplaner og arbeidsformer.
- Om det brukes arbeidsplaner eller ukeplaner.
- I hvilken grad elevene opplever å få individuell hjelp og støtte når de trenger det.
- I hvilken grad elevene føler at undervisningen er tilpasset deres eget faglige nivå.

Det er videre verd å merke seg at elevenes vurdering av lærerne i særlig grad ble predikert av "hjelp og støtte" og "tilpassing". Lærere som gir elevene hjelp og støtte når de trenger det og som greier å tilpasse undervisningen til elevenes faglige nivå ser ut til å bli mest positivt vurdert av elevene. En kontrollanalyse viste at det var uavhengig av elevenes faglige nivå.

Tabell 16 Regresjonsanalyser hvor vi lar elevenes beskrivelse av læringsmiljøet predikere deres opplevelse av det. Analyser for ungdomstrinnet og den videregående opplæring

Prediksjons- variabler	Avhengige variabler		
	Kunnskap om mål	Tilhørighet	Vurdering av lærerne
1 Kjønn	.00	.01	.06
2 Klassetrinn	.01	.01	.02
3 Vurdering	.03	.05	-.03
4 Tilbakemelding	.03	.01	-.04
5 Veiledning	.26	.04	.09
6 Medbestemmelse	.25	.04	.12
7 Ro og orden	.02	.08	.00
8 PC	.03	.06	.04
9 Ukeplaner	.21	.06	.08
10 Hjelp og støtte	.12	.14	.37
11 Tilpassing	.13	.18	.24
R <sup>2</sup>	.48	.14	.41

### 3.10.2 Prediksjon av elevenes motivasjon, innsats og bruk av selvregulerende ferdigheter

Tabell 17 viser resultatet av regresjonsanalyser hvor vi lar elevenes observasjon og opplevelse av læringsmiljøet predikere deres motivasjon, innsats og bruk av selvregulerende ferdigheter. For hver av disse avhengige variablene har vi utført to regresjonsanalyser som vi har betegnet som modell 1 og 2 (M1 og M2). M1 er analyser hvor prediksjonsvariablene er begrenset til elevenes *beskrivelser* av læringsmiljøet, mens M2 er analyser hvor vi også lar elevenes *opplevelse* av læringsmiljøet predikere de avhengige variablene.

Når det gjaldt elevenes indre motivasjon for skolearbeidet viste M1 at tilpassing av undervisningen var den langt sterkeste prediktor. I tillegg ble motivasjon predikert av ”Hjelp og støtte” og ”Medbestemmelse”, selv om prediksjonsverdien var svakere. Andre læringsmiljøvariabler hadde ingen vesentlig betydning for elevenes motivasjon. M2 viste imidlertid at det som hadde størst betydning for elevenes motivasjon, var deres forhold til lærerne. Elever som trivdes sammen med og opplevde lærerne positivt, var langt mer motivert enn elever som ikke trivdes sammen med sine lærere. Som vist i tabell 16 hadde grad av tilpassing og av hjelp og støtte stor betydning for elevenes vurdering av lærerne.

Samlet viser dette at tilpassing og hjelp og støtte har stor betydning for elevenes motivasjon, dels mediert via elevenes forhold til lærerne.



Resultatene for elevenes innsats fulgte i store trekk samme mønster som deres indre motivasjon. Her skal vi bare framheve at innsatsen til elevene også lot til å øke gjennom bruk av ukeplaner. En viktig forutsetning for at elever skal utvikle selvregulering, er at de kjenner målene og kravene for arbeidet. Det ble bekreftet av våre analyser. Ut over det skilte selvregulering seg fra motivasjon og innsats ved at ingen enkeltaspekter ved læringsmiljøet skilte seg ut som særlig betydningsfull, men at flere aspekter hadde en viss betydning. Det gjaldt vurdering, medbestemmelse, bruk av ukeplaner og tilpassing av undervisningen.

Oppsummert viste resultatene av regresjonsanalysene at elevenes motivasjon, innsats og selvregulerende atferd var sterkest relatert til følgende forhold:

- I hvilken grad elevene føler at undervisningen er tilpasset deres eget faglige nivå.
- Elevenes kunnskap om mål og krav.
- Elevenes forhold til og vurdering av lærerne.

Tabell 17 Regresjonsanalyser hvor vi lar elevenes beskrivelse og opplevelse av læringsmiljøet predikere deres motivasjon og bruk av selvregulerende læringsstrategier. Analyser for ungdomstrinnet og den videregående opplæring.

Prediksjonsvariabler	Avhengige variabler					
	Indre motivasjon		Innsats		Selvregulering	
	M1	M2	M1	M2	M1	M2
1 Kjønn	.09	.06	.11	.10	.00	-.01
2 Klassesertrinn	.06	.05	-.09	-.10	.09	.08
3 Vurdering	.03	.04	.10	.10	.12	.11
4 Tilbakemelding	.03	.01	-.05	-.04	.04	.04
5 Veiledning	.01	-.06	-.04	-.11	.06	-.01
6 Medbestemmelse	.12	.04	.08	.00	.17	.09
7 Ro og orden	.00	-.02	-.01	-.02	-.03	-.04
8 PC	.04	.02	.02	.00	.03	.02
9 Ukeplaner	.09	.03	.18	.12	.13	.07
10 Hjelp og støtte	.16	-.03	.13	-.02	.05	-.04
11 Tilpassing	.27	.13	.26	.15	.17	.10
12 Kunnskap om mål		.11		.14		.24
13 Tilhørighet		.09		.03		.04
14 Vurdering av lærerne		.46		.34		.15
<b>R<sup>2</sup></b>		.24 .40		.25 .35		.23 .28

Elevenes motivasjon og innsats var særlig knyttet til vurdering av lærerne, noe som demonstrerer betydningen av læreren som skolens viktigste ressurs. Men elevens

forhold til lærerne var igjen relatert til i hvilken grad lærerne ga elevene hjelp og støtte når de trengte det og til om lærerne tilpasset undervisningen til den enkelte elev.

### 3.10.3 Prediksjon av elevenes karakterer

Tabell 18 viser resultatet av regresjonsanalyser med prediksjon av elevenes karakterer ved siste karakteroppgjør. Her skilte vi mellom elever i ungdomsskolen og elever i den videregående opplæring. For hver av disse gruppene analyserte vi tre modeller, hvor vi gradvis økte antallet prediksjonsvariabler. Resultatene viste samme mønster for ungdomstrinnet og for den videregående opplæring, og er nedenfor kommentert under ett.

Prediksjons- variabler	Avhengige variabler					
	Karakterer i ungdomsskolen			Karakterer i videregående opplæring		
	M1	M2	M3	M1	M2	M3
1 Kjønn	.09	.06	.05	.04	.03	.01
2 Klassetrinn	.01	.01	.03	.00	.00	.02
3 Vurdering	.02	.02	.01	.04	.04	.01
4 Tilbakemelding	-.17	-.16	-.15	-.18	-.16	-.15
5 Veiledning	-.12	-.14	-.11	-.10	-.11	-.09
6 Medbestemmelse	.01	-.03	-.03	.03	.02	.03
7 Ro og orden	-.08	-.08	-.07	-.04	-.04	-.03
8 PC	.05	.04	.05	.05	.01	.05
9 Ukeplaner	.13	.10	.07	.02	.00	-.02
10 Hjelp og støtte	.10	.03	.04	.12	.07	.08
11 Tilpassing	.29	.24	.19	.28	.25	.21
12 Kunnskap om mål		.02	.02		-.01	-.05
13 Tilhørighet		.04	.02		.01	.00
14 Vurdering av lærerne		.16	.05		.14	.05
15 Indre motivasjon			.07			.05
16 Innsats			.22			.19
17 Selvregulering			-.01			.02
R <sup>2</sup>	.17	.19	.23	.14	.15	.18

Elevenes karakterer ble i relativt beskjeden grad predikert av de opplysningene om læringsmiljø, motivasjon og innsats som Elevundersøkelsen fanget opp. Modell 3,

som inkluderte alle variablene, forklarte henholdsvis 23 % og 18 % av variasjonen i karakterer i ungdomsskolen og videregående opplæring. De klart viktigste forklaringsvariablene var:

- Tilpassing av undervisningen til den enkelte elev, og
- elevenes innsats.

I tillegg bør det nevnes at bruk av ukeplaner hadde en svak positiv prediksjonsverdi på ungdomstrinnet. Denne betydningen kunne ikke påvises i videregående opplæring.

Hyppighet av tilbakemelding og veiledning var negativt assosiert med elevenes karakterer. Vi tolker dette resultatet slik at det er de svakeste elevene som får mest veiledning og hyppigst tilbakemelding, etter som det vil være meningsløst å tro at tilbakemeldinger og veiledning i seg selv har negativ effekt på elevenes prestasjoner.

### 3.10.4 Oppsummerende stianalyse

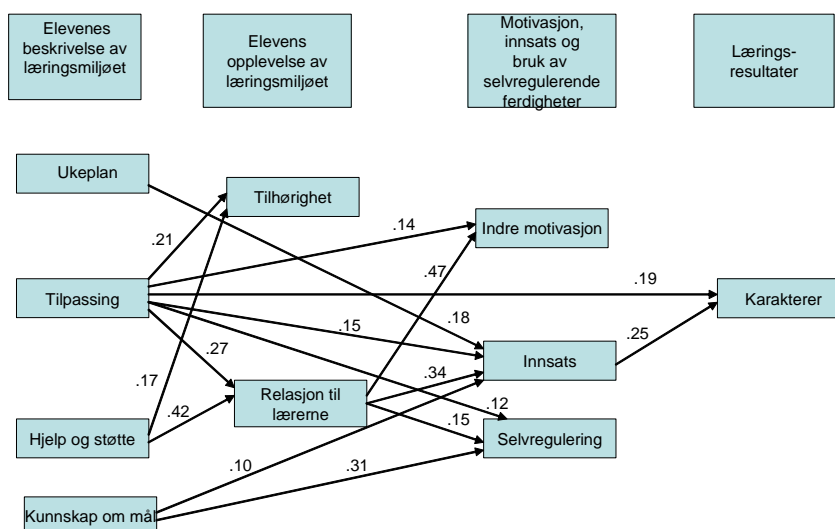
Figur 6 viser resultatet av en stianalyse hvor vi har inkludert de variablene i læringsmiljøet som framstår som de mest sentrale for prediksjon av motivasjon, innsats, selvregulering og karakterer. Stianalysen, som representerer en empirisk testing av den teoretiske modellen (se figur 5), framstiller derved de mest sentrale resultatene fra regresjonsanalysene som er vist ovenfor.

Den sentrale betydningen av tilpassing framgår med tydelighet av figur 6. Tilpassing er relatert til alle variablene i modellen. I tillegg har hjelp og støtte, som er positivt relatert til tilpassing, selvstendig prediksjonsverdi for tilhørighet og elevenes relasjon til lærerne. Samlet sett har tilpassing og hjelp og støtte stor betydning for elevenes forhold til lærerne.

Elevenes relasjon til lærerne har på sin side stor betydning både for deres motivasjon og innsats, og en noe svakere sammenheng med grad av selvregulering. Kunnskap om målene med arbeidet framstår som en viktig forutsetning for selvregulering.

Figur 6 viser at det bare er tilpassing og innsats som er signifikant og direkte relatert til karakterer, og at alle indirekte relasjoner til karakterer går via innsats. Dette indikerer dels den sentrale betydningen som tilpassing av undervisningen har. Dels indikerer resultatet også at den betydningen læringsmiljøet har for elevenes karakterer skyldes den betydningen det har for elevenes innsats.

Figur 6 Empirisk modell over læringsmiljøet og betydningen av det



Et mål med å bedre elevenes læringsmiljø bør derfor være å stimulere elevenes innsats. Samtidig må vi mane til en viss forsiktighet. Skal det være forsvarlig å stimulere elevenes innsats, må det skje i kombinasjon med en bedre tilpassing av undervisningen. Først da vil elevene erfare at innsats nytter, mens høy innsats knyttet til oppgaver som elevene ikke har forutsetning for, vil gi et signal til elevene om at de ikke holder mål. Motsatt vil høy innsats neppe være mulig å opprettholde for elever som ikke får utfordringer.

Det er også viktig å påpeke at resultatene som gjelder elevenes karakterer er beheftet med noe usikkerhet. Dels fordi karakterer er selvoppsett og dels mange elever ikke oppga karakterer. Vi bør også påpeke at karakterer i seg selv er et usikkert mål på elevenes læring og at læring av skolefag ikke er skolens eneste målsetting. Stimulering av indre motivasjon (interesse for faglig arbeid) og oppøving i selvregulering er viktige mål i seg selv, uavhengig av den betydningen de har for elevenes karakterer. Derfor framstår struktur og oversikt (elevenes kunnskap om mål) og elevenes forhold til lærerne som usedvanlig viktige aspekter ved læringsmiljøet.

### 3.11 Oppsummering og drøfting

Vi startet analysene med å se på elevenes *beskrivelse* av ti dimensjoner ved læringsmiljøet på skolen. For fem av dimensjonene hadde vi datagrunnlag til å konstruere indekser, mens fem av dimensjonene ble registrert gjennom enkeltstående spørsmål. De ti dimensjonene var:

- Vurdering (Hvor ofte elevenes arbeider blir vurdert)
- Tilbakemelding (Hvor ofte elevene får tilbakemelding på faglig arbeid og innsats).
- Veiledning (I hvilken grad elevene får veiledning om hvordan de kan forbedre seg).
- Medbestemmelse (I hvilken grad elevene gis anledning til medbestemmelse knyttet til vurdering, læringsmål, arbeidsplaner og arbeidsformer).
- Ro og orden (Elevenes vurdering av om det er arbeidsro i øktene, om det går lang tid for å få ro når arbeidet starter og om elevene møter presis til timene).
- PC ("Hvor ofte bruker du PC/data til arbeid på skolen?").
- Arbeidsmåter ("Hvor ofte bruker dere følgende arbeidsmåter?" (i alt 7 arbeidsmåter ble vurdert: tavleundervisning/læreren snakker, samtale/diskusjon, individuelt arbeid, samarbeid to og to, gruppearbeid, prosjektarbeid, praktisk arbeid)).
- Ukeplaner ("Bruker du skriftlige planer (ukeplan, periodeplan, årsplan) i arbeidet med fagene?").
- Hjelp og støtte ("Får du støtte og hjelp i fagene når du trenger det... fra læreren?").
- Tilpassing ("I hvor mange fag synes du at undervisningen/opplæringen er tilpasset ditt nivå?").

Vi fant store variasjoner i elevenes beskrivelse av læringsmiljøet. Spredningen i elevenes vurdering gjaldt i særlig grad for dimensjonene: tilbakemelding, veiledning, ro og orden, hjelp og støtte og tilpassing, medbestemmelse. Men også for de andre dimensjonene var spredningen stor. Disse resultatene indikerer store variasjoner i læringsmiljøet på skolene.

På ungdomstrinnet og i videregående opplæring fant vi noen klare tendenser til tross for at det også her var variasjoner. De klareste tendensene var: elevenes arbeider blir hyppig vurdert, elevene har liten grad av medbestemmelse, et klart flertall av elevene rapporterer at de bruker PC i arbeidet på skolen, omtrent halvparten av elevene rapporterer at de bruker ukeplaner i de fleste fag.

Elevenes svar på spørsmål om vurdering, tilbakemelding og veiledning var positivt og relativt høyt korrelert. Det kan bety at elevene ikke greier å skille klart mellom disse begrepene, men også at det er de samme lærerne som ofte gir vurderinger, tilbakemeldinger og veiledning. Både medbestemmelse og tilpassing var positivt og moderat korrelert med flere av dimensjonene i læringsmiljøet, særlig med tilbakemelding/veiledning og hjelp og støtte. Men to av dimensjonene i læringsmiljøet hadde også lav og ubetydelig sammenheng med andre dimensjoner. Det gjaldt ro og orden og bruk av PC.

Våre videre analyser reiste spørsmål om læringsmiljøet, slik elevene beskriver det, har betydning for elevenes kognisjoner, opplevelser, motivasjon og læringsstrategier. Vi analyserte i alt seks ulike elevreaksjoner:

- Kunnskap om mål (I hvilken grad elevene har kjennskap til læringsmål og kompetansekrav).
- Tilhørighet (Følelse av å ha venner på skolen og trivsel sammen med medelevene).
- Lærervurdering (Elevenes vurdering av lærerne: om de trives med lærerne sine, om lærerne er hyggelige og om lærerne motiverer til faglig arbeid).
- Indre motivasjon (Interesse for å lære og hvor godt elevene liker skolearbeid).
- Innsats (Prioritering av skolearbeid og utholdenhet når oppgavene er vanskelige).
- Selvregulerende ferdigheter (I hvilken grad elevene analyserer læringsoppgavene og forsøker å knytte nytt stoff til tidligere kunnskap).

Vi fant høye korrelasjoner mellom indre motivasjon, innsats og bruk av selvregulerende ferdigheter. Det var forventet. Motiverte elever yter større innsats og er mer selvregulert enn mindre motiverte elever. Videre fant vi positive korrelasjoner mellom elevenes motivasjon og innsats på den ene siden og kunnskap om mål, tilhørighet og vurdering av lærerne. Disse resultatene indikerer at elever tenderer til å oppleve læringsmiljøet positivt eller negativt. Mens det er lav sammenheng mellom elevenes beskrivelse av ulike aspekter ved læringsmiljøet, er det sterkere sammenheng mellom deres opplevelse og reaksjon på det.

Den relative betydningen av ulike aspekter ved læringsmiljøet for elevenes opplevelse og reaksjon på det, ble indikert gjennom regresjonsanalyser. Disse analysene viste at de dimensjonene ved læringsmiljøet som hadde størst betydning for elevenes opplevelse og reaksjon, var:

- I hvilken grad elevene får veiledning om hvordan de kan forbedre seg.
- Om elevene opplever å ha medbestemmelse knyttet til vurdering, læringsmål, arbeidsplaner og arbeidsformer.
- Om det brukes arbeidsplaner eller ukeplaner
- I hvilken grad elevene opplever å få individuell hjelp og støtte når de trenger det.
- I hvilken grad elevene føler at undervisningen er tilpasset deres eget faglige nivå.

*Elevenes kunnskap om målene* for arbeidet ble sterkest predikert av veiledning, medbestemmelse og bruk av ukeplaner. Både veiledning og bruk av ukeplaner bidrar til å kaste lys over mål og oppgaver og til å hjelpe elevene til å strukturere arbeidet. Gjennom medbestemmelse er elevene selv med på å drøfte og eventuelt prioritere mål og velge oppgaver.

*Tilhørighet* ble sterkest predikert av om undervisningen ble opplevd som tilpasset og om elevene følte at de fikk individuell hjelp og støtte når de hadde behov for det. Dette er et særdeles viktig resultat fordi behovet for en balansegang mellom individualisering og tilpassing på den ene siden og fellesskap på den andre siden ofte blir framhevet i litteraturen. Dels framstilles dette som en bekymring for at faglig tilpassing vil føre til økt individualisering og gå på bekostning av fellesskapet. Våre resultater viser imidlertid at tilpassing positivt predikerer følelse av tilhørighet. Resultatene kan tyde på at tilpassing av det faglige arbeidet til elevenes nivå og behov kan være en *betingelse* for fellesskap og tilhørighet. For å føle tilhørighet i en gitt gruppe eller situasjon, må en også oppleve mestring av aktivitetene. Et slikt syn støttes av Skaalvik og Skaalvik (2006), som fant langt lavere følelse av tilhørighet og trives og langt større grad av følt ensomhet blant de faglig svakeste elevene enn blant andre elever. Etter som graden av tilpassing er lav i skolen, viser deres undersøkelse at et positivt fellesskap, som også inkluderer de svakeste elevene, vanskelig lar seg etablere uten en faglig tilpassing.

*Elevenes vurdering av lærerne* ble også sterkest predikert av at undervisningen ble opplevd som tilpasset og om elevene følte at de fikk individuell hjelp og støtte når de hadde behov for det. Igjen viser dette det sterke behovet elevene har for tilpassing, hjelp og støtte. Det er de lærerne som innfrir disse behovene som blir mest positivt vurdert av elevene.

*Indre motivasjon og innsats* ble, i likhet med tilhørighet og vurdering av lærerne, sterkest predikert av om undervisningen ble opplevd som tilpasset og om elevene følte at de fikk individuell hjelp og støtte når de hadde behov for det. Her fant vi imidlertid at når vurdering av lærerne ble inkludert i analysene, ”overtok” denne variabelen mye av prediksjonen. Vår tolking er at motivasjon og innsats øker når undervisningen er tilpasset og når elevene får hjelp og støtte. Men betydningen av tilpassing og hjelp/støtte for motivasjon medieres via elevenes forhold til lærerne. Tilpassing av undervisningen fører til et mer positivt forhold til lærerne, som igjen har betydning for elevenes motivasjon og innsats.

Analysene av motivasjon og innsats viser hvor sentral læreren er for elevenes motivasjon og arbeidsinnsats på skolen. Ingen andre forhold (av dem vi hadde opplysninger om) har tilsvarende stor betydning for elevenes forhold til lærerne. Betydningen av en god og inspirerende lærer framgår med all mulig tydelighet. Samtidig ser vi at de forholdene som har størst betydning for elevenes relasjon til lærerne, er om de makter å tilpasse undervisningen og å gi elevene individuell hjelp og støtte i arbeidet.

De læringsmiljøvariablene vi hadde kjennskap til hadde ikke noen stor forklaringsverdi når det gjaldt elevenes karakternivå. Når alle variablene ble inkludert i analysene, forklarte de henholdsvis 23 % og 18 % av variasjonen i elevenes karakterer. Det betyr at det er andre forhold som forklarer det meste av variasjonen i prestasjoner, for eksempel elevenes evner, elevenes hjemmeforhold, deres faglige selvoppfatning og forventninger om mestring, elevenes behov for selvbeskyttelse, kvaliteten av undervisningen og holdninger til skolen og skolearbeidet i elevenes vennegruppe. Dette er forhold som Elevundersøkelsen ikke gir opplysninger om, men som forskningen har vist har stor betydning for elevenes læring og prestasjoner.

Av de forholdene vi hadde kjennskap til, ble karakterer sterkest predikert av tilpassing av undervisningen og elevens innsats. Når vi i tillegg vet at innsats predikeres av tilpassing, viser dette betydningen av faglig tilpassing av undervisningen. Selv om behovet for tilpassing har vært understreket og etterlyst i mange år, viser resultatene at dette er en av skolens største utfordringer og at en ikke må miste det av syne etter hvert som nye ideer kommer i fokus.

Resultatene fra Elevundersøkelsen viser framfor alt betydningen av at læreren ser og bekrefter den enkelte elev. Å se og bekrefte den enkelte elev innebærer også å tilpasse undervisningen slik at den enkelte opplever læring, mestring og framgang. Det kan være på sin plass å minne om en klok formulering i Mønsterplanen fra 1974: ”Differensieringstiltakene bør altså mer ha den enkelte elev for øye enn grupper og kategorier av elever. Det er ikke typer, men individer skolen og skolearbeidet ideelt sett skal tilpasses”.

## Kapittel 4. Deskriptiv analyse av spørsmål som inngår i Skoleporten

I dette kapittelet oppsummeres resultatene fra obligatoriske spørsmål fra undersøkelsen. Elevundersøkelsen gjennomføres anonymt og gir tilbakemelding om elevenes subjektive oppfatning av egen lærings situasjon.

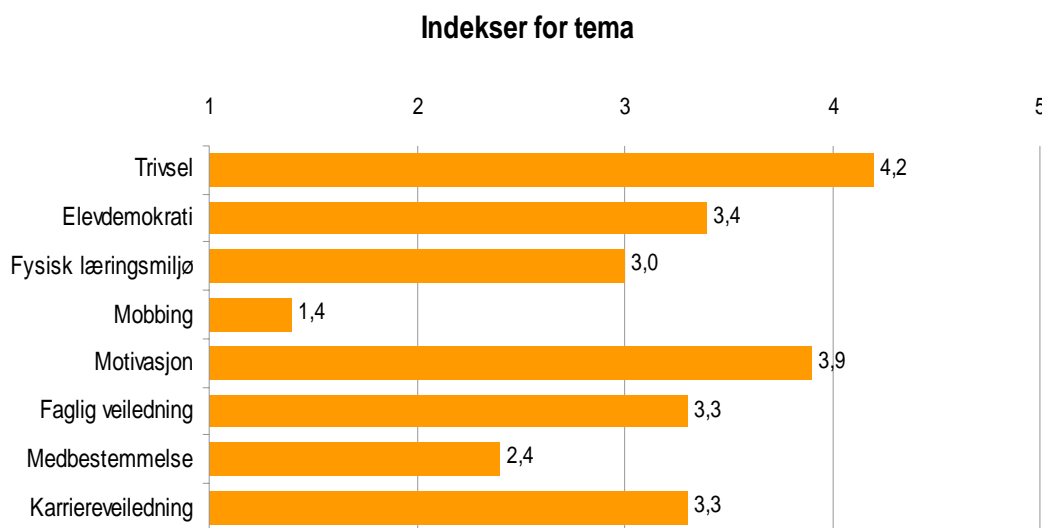
Til hvert spørsmål har elevene som besvarer undersøkelsen, valget mellom fem svaralternativ.

Tematisk er resultatene inndelt etter indikatorene som ligger i Skoleporten. Vi har vektlagt å presentere de samme temaene og indeksene som Skoleporten. Først presenteres indeksene for de 8 temaene samlet. Deretter hvert spørsmål som indeksene består av.

Indeksene er basert på svar fra flere spørsmål som omhandler samme tema. Svaralternativene til hvert spørsmål er gitt en tallverdi. Indeksen er et uttrykk for resultater som knytter seg til samme type spørsmål eller tema. I samfunnsvitenskapen defineres en indeks som et sammensatt mål som består av flere variabler (spørsmål). Hver enkelt variabel (spørsmål) i en indeks kalles en indikator.

Det er derfor ikke mulig å sammenlikne resultatene på tvers av indekser ved for eksempel å regne ut et gjennomsnitt for alle indeksene.

Figur 7 Indekser



Kilde: Oxford Research

En del av de obligatoriske spørsmålene i Elevundersøkelsen er sortert i temaer. Temaene presenteres i Skoleporten som indekser. Indeksene i Skoleporten, unntatt indeksen om mobbing, består av flere variabler.



Indeksene presenteres som en figur som ovenfor, med liggende søylediagrammer. En lang søyle betyr at det er en høy score. Det betyr at gjennomsnittet for alle de svarene som inngår i indeksen gir en høy score. Dess lengre søyle dess mer positivt har elevene i gjennomsnitt svart på alle spørsmålene som inngår i indeksen. For mobbing betyr lav verdi liten forekomst av mobbing. Det vil si at 1,4 betyr at det er forholdsvis lite mobbing. Indeksen for mobbing består kun av ett spørsmål. Strengt tatt er indeksen for mobbing en indikator og ikke en indeks siden det bare består av ett spørsmål.

Indeksen for trivsel betyr eksempelvis en høy grad av trivsel (4,20). Det betyr at gjennomsnittet av svarene til elevene på spørsmålene som indeksen for trivsel består av er 4,20. Vi ser at indeksen for medbestemmelse har en forholdsvis lav score med 2,39 (på en skala fra 1 til 5).

På grunnlag av indeksene har vi inndelt dette kapittelet i følgende tema:

- Punkt 4.1 Trivsel
- Punkt 4.2 Elevdemokrati
- Punkt 4.3 Fysisk læringsmiljø
- Punkt 4.4 Mobbing på skolen
- Punkt 4.5 Motivasjon
- Punkt 4.6 Faglig veiledning
- Punkt 4.7 Om medbestemmelse
- Punkt 4.8 Om karriereveiledning

I kapittel 4.1. til 4.8 vil vi gå gjennom hver enkelt indeks.

Innenfor noen av temaene finnes det et utvalg tilleggsspørsmål som skolene selv velger om de vil bruke. Resultatene fra disse vil presenteres i et vedlegg til rapporten.

Til hvert spørsmål er det knyttet et utvalg svaralternativer, og disse fremkommer i figuren hvor resultatene fra det aktuelle spørsmålet presenteres.

Indeksene består av spørsmål som gjennom teori og forskning antas å måle et og samme fenomen eller tema. Eksempelvis har man et begrep om hva trivsel er. Spørsmål som kan sies å representere fenomenet trivsel slik det forstås i teori og forskning, kan brukes som indekser.

I tillegg baseres indeksene på et statistisk krav. Det innebærer at det skal være en indre konsistens i de indikatorene eller variablene som inngår i indeksen. For å måle den indre konsistensen har det blitt brukt et statistisk mål (Cronbachs alpha større enn 0,70). Videre er det brukt faktoranalyse for å undersøke om variablene som inngår i indeksen gir statistisk holdbarhet for nettopp en slik gruppering. Et tredje element som har vært med på å avgjøre om et spørsmål kan inngå i indeksen eller ikke, er omfanget av elever som har svart på spørsmålet. Dersom bare en mindre andel av elevene har svart på spørsmålet, har denne variabelen ikke blitt inkludert i indeksen til tross for at de andre kriteriene er oppfylt.

I skoleporten kan man få frem figurer og resultater fordelt i forhold til kjønn (gutt eller jente) og trinn (om det er 7. trinn, 10. trinn og videregående). Videre kan man få frem resultater og figurer i forhold til skoleslag (offentlig eller privat). Dette er mulig i en webløsning, men gir i en rapport svært mange figurer. I rapporten presenterer vi en indeks for hvert tema, slik som i Skoleporten. I denne rapporten presenterer vi i utgangspunktet ikke de gjennomsnittlige resultatene fordelt etter utvalgte bakgrunnsvariabler. Vi kommenterer imidlertid signifikante sammenhenger med utvalgte bakgrunnsvariabler. Det vil si i de tilfeller "effect size (ES) er større en 0,2. Vi presenterer ikke signifikante forskjeller mellom ulike studieretningsfag.

Indeksene og enkeltpørsmålene som presenteres i det følgende har tallverdier fra 1 til 5. En gjennomsnittsscore på 4,15 i forhold til spørsmålet om du trives godt på skolen, vil i denne rapporten bli tolket som lik verdien 4 som betyr at elevene trives godt på skolen. Verdiene vil bli tolket på følgende måte: Verdien 1)=Fra og med 1 til 1,5. Verdien 2)= Fra og med 1,5 til 2, 5. Verdien 3)=Fra og med 2,5 til 3,5. Verdien 4)=Fra og med 3,5 til 4,5. Verdien 5)=Fra og med 4,5 til og med 5.

## 4.1 Trivsel

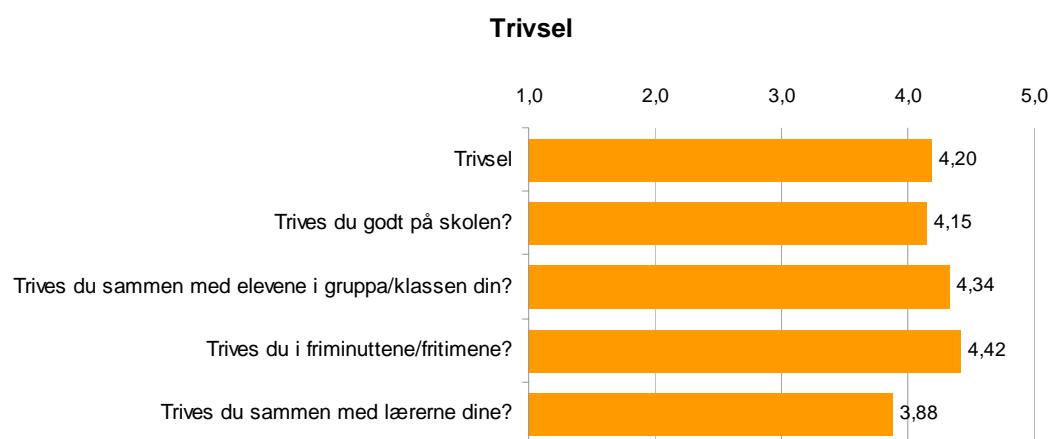
Trivsel er et sammensatt fenomen. Med trivselsbegrepet kan en bl.a. sikte til sosial trivsel og eller faglig trivsel. I elevundersøkelsen måles sosial og faglig trivsel med flere ulike spørsmål. Fire av disse spørsmålene er i denne rapporten satt sammen til en indeks som viser elevenes generelle trivsel på skolen, inkludert trivsel sammen med medelever og lærere. Denne indeksen presenteres også i Skoleporten. Indeksen består av følgende fire spørsmål:

- Trives du i friminuttene/fritimene?
- Trives du sammen med elevene i gruppa/klassen din?
- Trives du godt på skolen?
- Trives du sammen med lærerne dine?

Spørsmålet "Hvor mange gode venner har du på skolen?" er ikke med i indeksen trivsel fordi spørsmålet ikke tilfredsstiller kravene til indeks når det gjelder å reflektere samme tema eller fenomen og de statistiske krav som stilles til en indeks. Samtlige av spørsmålene ble stilt alle elevene, det vil si både 5.-7. trinn, ungdomstrinnet og videregående opplæring.

I skoleporten blir gjennomsnittet av de fire spørsmålene presentert fordelt etter 7. trinn, 10. trinn og Vg 1. I figuren nedenfor er gjennomsnitt for de fire spørsmålene for alle trinn i Elevundersøkelsen presentert, det vil si både 5.-7. trinn, ungdomstrinnet og videregående opplæring. Det betyr at de resultatene som presenteres i denne rapporten ikke nødvendigvis er identiske med resultatene som vises i Skoleporten, men måten det presenteres og tolkes på er identisk. Dessuten har vi sammen med indeksen for trivsel, satt opp gjennomsnittsverdier for hver av de fire spørsmålene som inngår i trivselsindeksen. I Figur 8 er altså "Trivsel" indeksen (med en score på 4,20), mens de fire andre er enkeltpørsmålene som denne indeksen består av.

Figur 8 Trivsel



Kilde: Oxford Research

Verdien 1 betyr at elevene ikke trives i det hele tatt. Verdien 2 betyr at elevene trives ikke noe særlig. Verdien 3 betyr at elevene trives litt, mens verdien 4 betyr at elevene trives godt. Verdien 5 betyr at elevene trives svært godt.

Trivselen viser at elevene trives godt (Figur 8). Det er noe variasjon i gjennomsnittsscore i forhold til de enkelte spørsmål. Resultatet for alle de fire spørsmålene er imidlertid innenfor tallområdet som betyr at elevene trives godt. Den høyeste scoren (4,42) ser vi i forhold til hvordan elevene trives i friminuttene/fritimene. Figur 8 viser at den laveste scoren (3,88) er hvordan elevenes trives sammen med lærerne.

Tolkning og forståelse av resultatene fordrer en diskusjon rundt trivselsbegrepet i undersøkelsen. Når det gjelder spørsmålene som omhandler å trives i friminuttene, med medelevene, samt om hvor mange gode venner elevene har på skolen, er det naturlig å tenke seg at svarene reflekterer elevenes sosiale trivsel på skolen. Imidlertid er trivsel av mer faglig karakter sentralt for å måle elevenes trivsel på skolen. Spørsmålet som omhandler å trives generelt på skolen innebærer muligens et visst element av faglig trivsel, men det ligger også en dimensjon av sosial trivsel i dette begrepet.

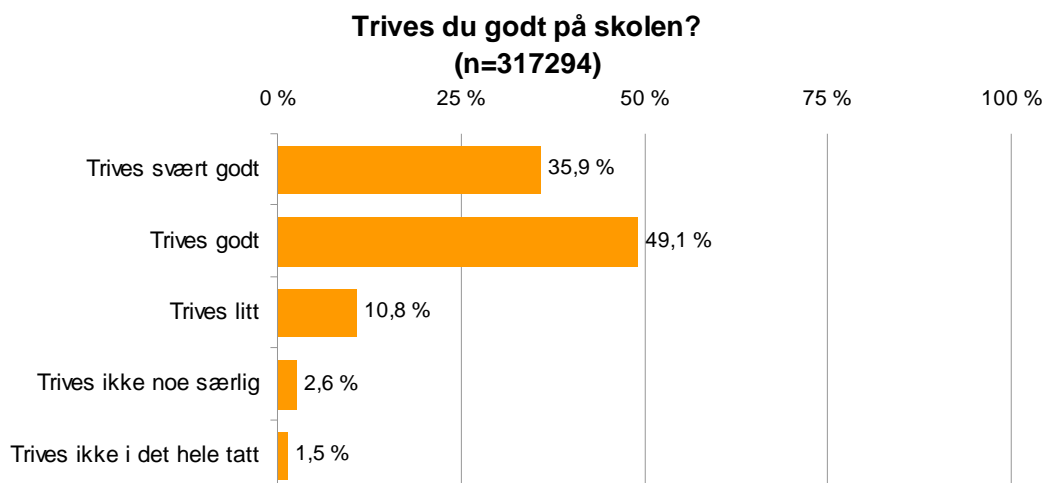
På samme måte som å trives med medelevene, kan det å trives med lærerne betraktes som en sosial dimensjon. Det er imidlertid rimelig å anta at lærerne assosieres med den faglige undervisningen og det faglige arbeidet, og at trivsel med lærerne er en dimensjon ved den faglige trivselen. Det er også grunn til å tro at elevenes syn på dette kan være ulikt på ulike klassetrinn.

Oppsummert kan man si at spørsmålene om trivsel i Elevundersøkelsen reflekterer i noe større grad elevenes sosiale fremfor faglige trivsel i skolen. Trivsel målt på denne dimensjonen viser at elevene trives godt.

#### 4.1.1 Spørsmål om trivsel

I det følgende presenterer vi frekvensfordelinger for de enkelte fire spørsmålene som indeksen trivsel består av. Vi finner ikke signifikante forskjeller mellom 2007 og 2008 på noen av spørsmålene om trivsel. Det kommenteres også hvorvidt det er signifikante sammenhenger med utvalgte bakgrunnsvariabler.

Figur 9 Trives du godt på skolen?



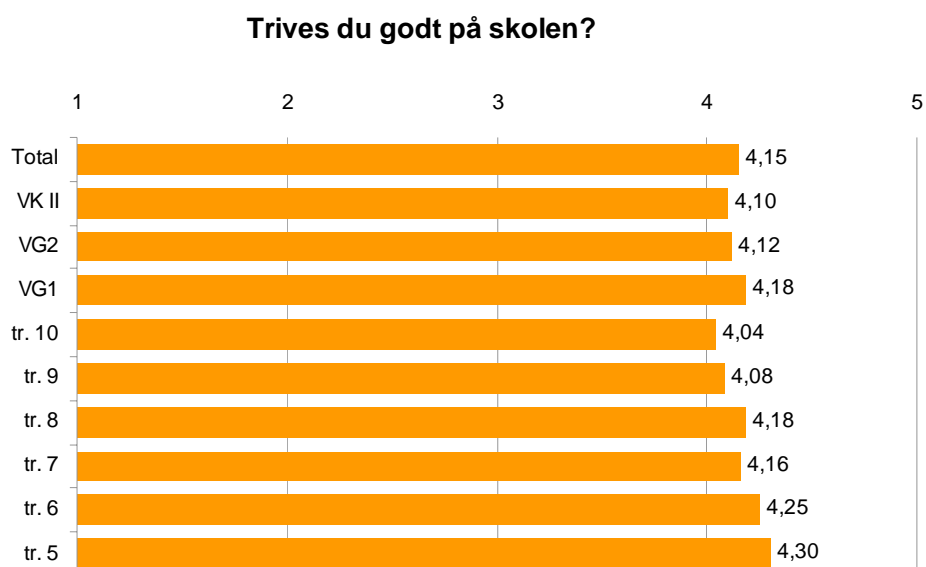
Kilde: Oxford Research

Av figur 9 ser vi at ca. 85 % oppgir at de trives godt eller svært godt på skolen. Det er 10,8 % som trives litt.

Ser vi på de negative svarene (trives ikke), finner vi om lag 4,1 % som ikke trives generelt på skolen. Til tross for at elevgruppen som ikke trives eller bare trives litt er liten, må den tas alvorlig. I absolutte tall vil 4,1 % utgjøre om lag 13000 elever av de som har svart på Elevundersøkelsen. Det er altså 13000 elever av de ca. 320 000 elvene som har svart på Elevundersøkelsen som ikke trives på skolen.

Det er ikke en signifikant endring i forhold til 2007 ( $ES = 0,01$ ). Det betyr at forskjellen i elevenes trivsel på skolen mellom årene 2007 og 2008, er så liten at vi ikke betrakter det som en forskjell.

Figur 10 Trinn og trivsel på skolen

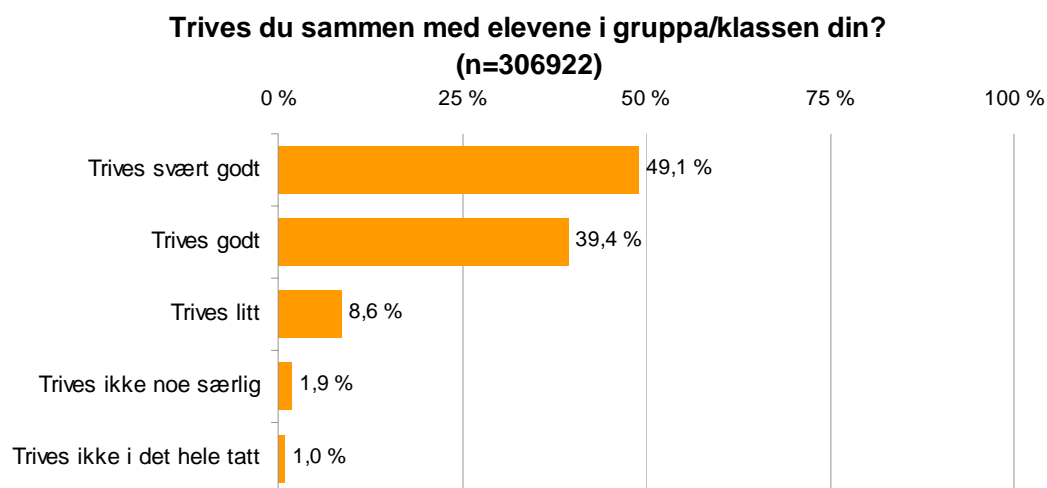


Kilde: Oxford Research AS

Det er en signifikant sammenheng med trinn og trivsel på skolen (figur 10). Det betyr at forskjellene i trivsel mellom det trinn som trives best på skolen og det trinn som trives lavest på skolen gir verdier over 0,2 på "effect size" (ES). Forskjellen mellom trinn er liten (ES= 0,31).

Figur 10 viser at elevene på 5. og 6. trinn trives best på skolen. Resultatet for alle trinnene er innenfor tallområdet som betyr at elevene trives godt på skolen. Den laveste scoren ser vi for elevene på 10. trinn (4,04). For øvrig ser vi at forskjellene mellom de ulike trinnene er relativt små.

Figur 11 Trives du sammen med elevene i gruppa/klassen din?

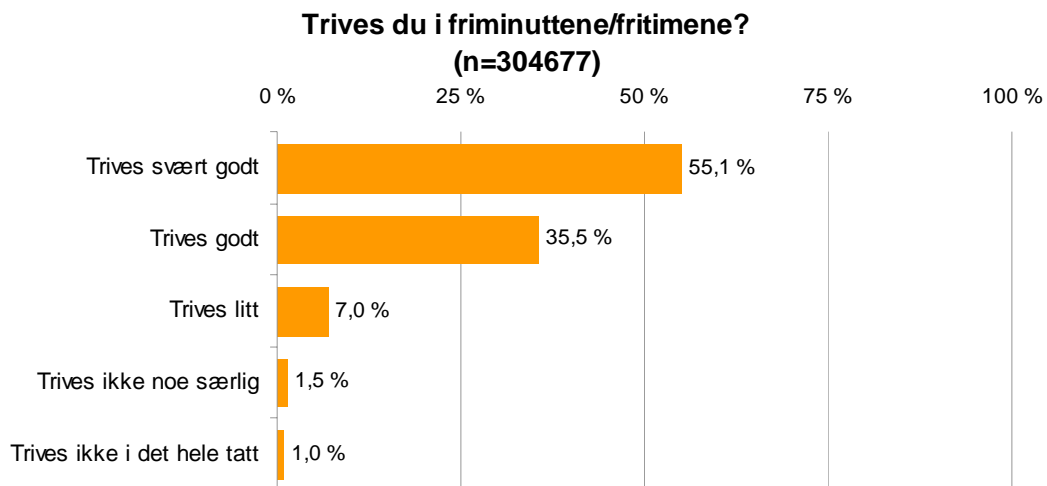


Kilde: Oxford Research

Vi ser av figur 11 at nesten 90 % av elevene trives svært godt eller godt sammen med elevene i gruppa eller klassen sin. Det er 11,5 % som trives litt eller som ikke trives. Andelen som ikke trives er 2,9 %.

Det er ikke en signifikant endring i forhold til 2007 (ES= 0,04). Det betyr at forskjellen i elevenes trivsel sammen med elevene i gruppa/klassen mellom årene 2007 og 2008, er så liten at vi ikke betrakter det som en forskjell.

Figur 12 Trives du i friminuttene/fritimene



Kilde: Oxford Research

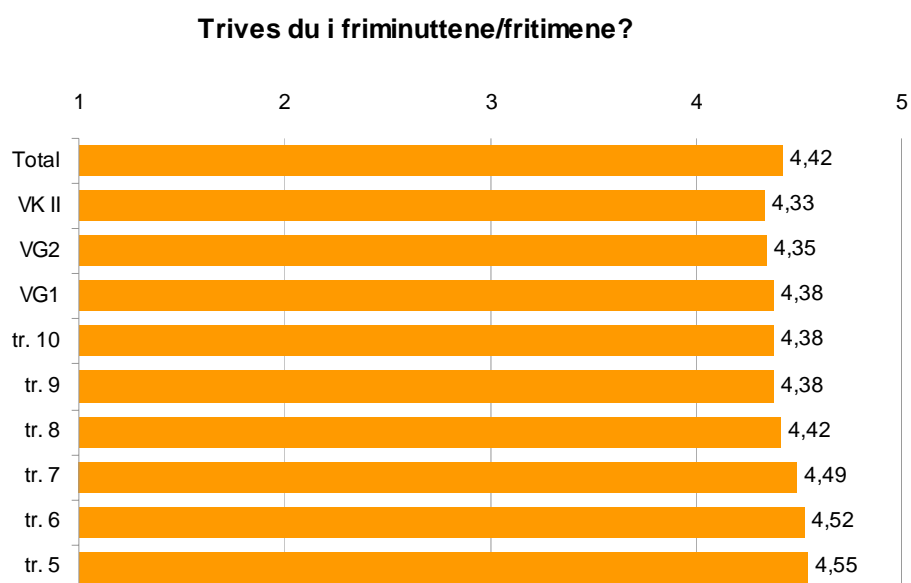
Figur 12 viser at langt de fleste elevene trives godt i friminuttene/fritimene. Nærmere bestemt ser vi at om lag 90 % av elevene oppgir at de trives godt eller svært godt i friminuttene. Det er 9,5 % som ikke trives eller trives litt i friminuttene. Vi ser av figuren at det er en liten andel (2,5 %) som ikke trives i friminuttene/fritimene. Til tross for at elevgruppen som ikke trives eller bare trives litt er liten, må den tas alvorlig. I absolutte tall er det ca. 8000 elever som har svart på Elevundersøkelsen som ikke trives i friminuttene/fritimene.

Det er ikke en signifikant endring i forhold til 2007 (ES= 0,03). Det betyr at forskjellen i elevenes trivsel i friminuttene/fritimene mellom årene 2007 og 2008, er så liten at vi ikke betrakter det som en forskjell.

Det er imidlertid en signifikant sammenheng med trinn. Det betyr at forskjellene i trivsel mellom det trinn som trives best på skolen og det trinn som trives lavest på skolen gir verdier over 0,2 på "effect size" (ES). Forskjellen er liten (ES= 0,28).

Forskjellene i trivsel i friminuttene/fritimene mellom de ulike trinn blir illustrert i figur 13.

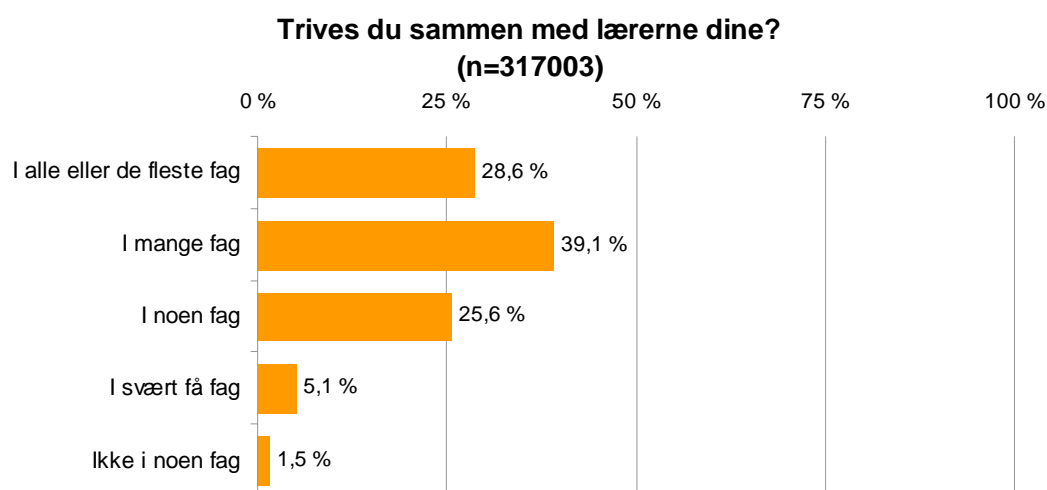
Figur 13 Trives du i friminuttene/fritimene?



Kilde: Oxford Research AS

Figur 13 viser at elevene på 5. trinn til VKII trives godt i friminuttene/fritimene. Resultatet for alle disse trinnene er innenfor tallområdet som betyr at elevene trives godt i friminuttene/fritimene. Den høyeste scoren er blant elever på 5. trinn. (4,55). Den laveste scoren er for elever på VKII (4,33). For øvrig ser vi at forskjellene mellom de ulike trinnene er relativt små. 5., 6. og 7. trinn har noe høyere score enn de andre trinnene.

Figur 14: Trives du sammen med lærerne dine?



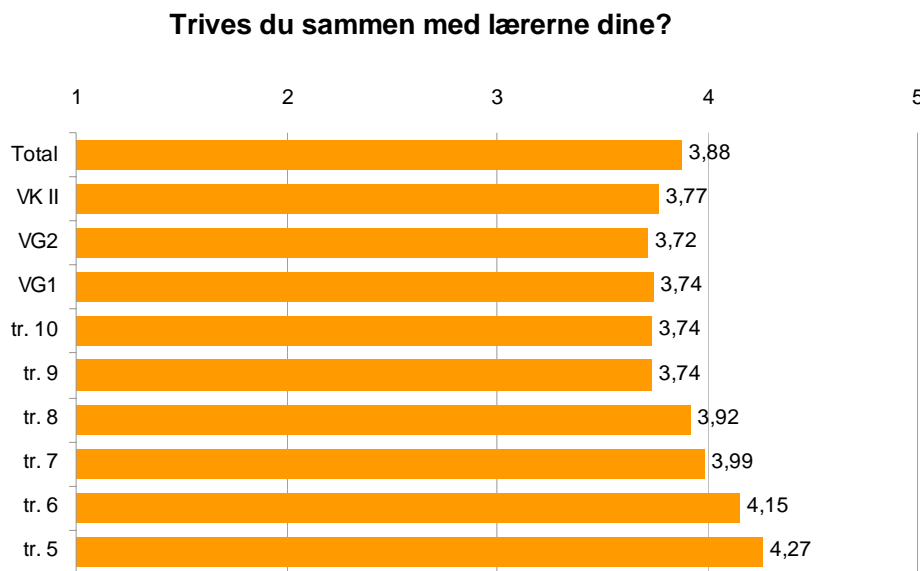
Kilde: Oxford Research

Figur 14 viser at 67,7 % av elevene sier at de trives med lærerne i mange eller de fleste/alle fag. De fleste elevene trives altså med lærerne sine. Imidlertid sier en andel på 25,6 % at de kun trives med læreren i noen fag (figur 14). Det er videre 5,1 % som sier at de trives med lærerne i svært få fag og 1,5 % som ikke trives med lærerne i

noen fag. Det er altså 6,6 % som bare trives med lærerne i få fag eller ikke i noen fag. I absolutte tall utgjør dette om lag 20 900 elever som har svart på undersøkelsen.

Det er ikke en signifikant endring i forhold til 2007 (ES= 0,02). Det betyr at forskjellen i elevenes trivsel sammen med lærerne mellom årene 2007 og 2008, er så liten at vi ikke betrakter det som en forskjell.

**Figur 15 Trinn og trives du sammen med lærerne dine?**



Kilde: Oxford Research AS

Det er en signifikant sammenheng med trinn trivsel sammen med lærer (figur 15). Det betyr at forskjellene i trivsel mellom det trinn som trives best på skolen og det trinn som trives lavest på skolen gir verdier over 0,2 på "effectsSize" (ES). Forskjellen er moderat (ES= 0,58).

Forskjellen mellom trinnene når det gjelder trivsel sammen med lærerne, illustreres av figur 15.

Figur 15 viser at elevene på 5. trinn til VKII trives godt sammen med lærerne sine. Resultatet for alle disse trinnene er innenfor tallområdet som betyr at elevene trives godt sammen med lærerne sine. Den høyeste scoren er blant elever på 5. trinn. (4,27). Den laveste scoren er for elever på VG2 (3,72). Denne forskjellen betrakter vi som nevnt som moderat. 5. til 8. trinn har noe høyere score enn de andre trinnene.

## 4.2 Elevdemokrati

For å belyse elevenes opplevelse av elevdemokrati i skolen ble elevene både på 5.-7. trinn, ungdomstrinnet og videregående opplæring bedt om å svare på to spørsmål. Disse var henholdsvis:

- Hvor godt arbeid synes du elevrådet gjør på skolen?
- Hører skolen på elevenes forslag?

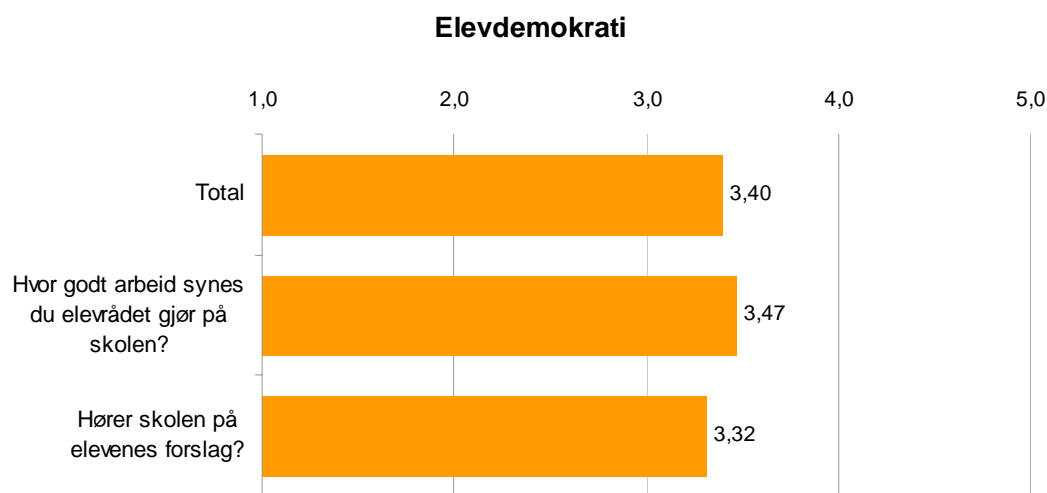
Disse to spørsmålene er i denne rapporten satt sammen til en indeks som viser



elevenes opplevelse av elevdemokrati. Denne indeksen presenteres også i Skoleporten.

I Skoleporten blir gjennomsnittet av de to spørsmålene presentert fordelt etter 7. trinn, 10. trinn og Vg 1. I figuren nedenfor er gjennomsnitt for de to spørsmålene for alle trinn presentert. Det betyr at resultatene i denne rapporten ikke nødvendigvis er identiske med resultatene som vises i Skoleporten, men måten det presenteres og tolkes på er identisk. Dessuten har vi sammen med indeksen for elevdemokrati satt opp gjennomsnittsverdier for hver av de to spørsmålene som inngår i indeksen for elevdemokrati. I figur 16 er altså Elevdemokrati indeksen (med en score på 3,40), mens de to andre er enkeltspørsmålene som denne indeksen består av.

**Figur 16 Elevdemokrati**



Kilde: Oxford Research

Spørsmålet: "Hvor godt arbeid synes du elevrådet gjør på skolen?" har følgende svaralternativer: Verdien 1 betyr svært dårlig. Verdien 2 betyr dårlig. Verdien 3 betyr litt godt. Verdien 4 betyr godt og verdien 5 betyr svært godt.

Spørsmålet: "Hører skolen på elevenes forslag?" har følgende svaralternativer og verdier: Verdien 1 betyr aldri. Verdien 2 betyr sjelden. Verdien 3 betyr av og til. Verdien 4 betyr ofte, mens verdien 5 betyr svært ofte eller alltid.

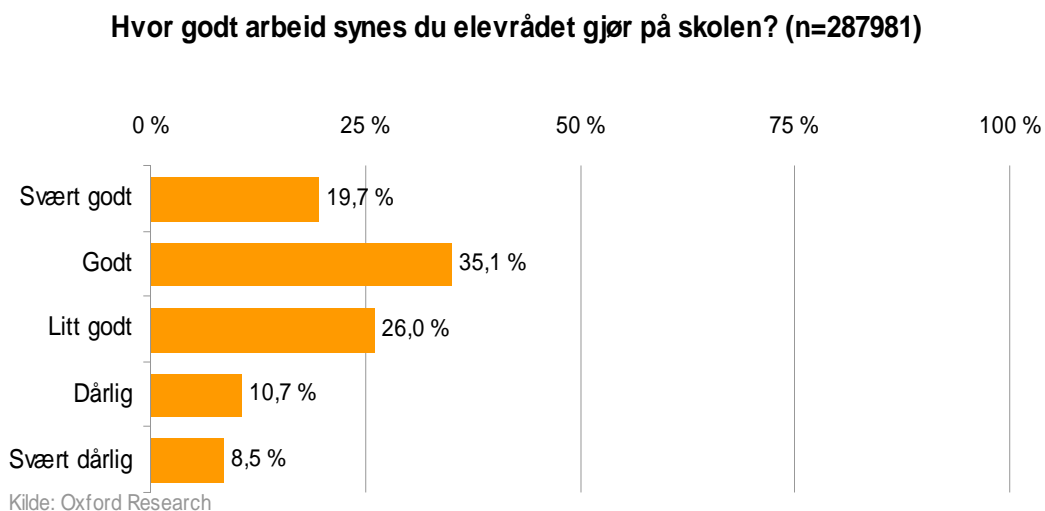
Indeksen for elevdemokrati viser en score på 3,40.

Den laveste scoren (3,32 ser vi i forhold til om elevene mener at skolen hører på elevenes forslag. Det viser at elevene opplever at skolen av og til hører på elevenes forslag. Den høyeste scoren ser vi i forhold til spørsmålet om hvor godt arbeidet elevenes synes at elevrådet gjør. Figuren viser at elevene opplever at elevrådet gjør et litt godt arbeid på skolen (3,47).

#### 4.2.1 Spørsmål om elevdemokrati

I det følgende presenterer vi frekvensfordelinger for de enkelte fire spørsmålene som indeksen elevdemokrati består av. Vi kommenterer signifikante forskjeller mellom resultatene i 2008 og 2007 for spørsmål av hvordan de synes arbeidet i elevrådet gjøres. Signifikante sammenhenger med utvalgte bakgrunnsvariabler kommenteres også.

Figur 17 Vurdering av elevrådsarbeid. Alle elever



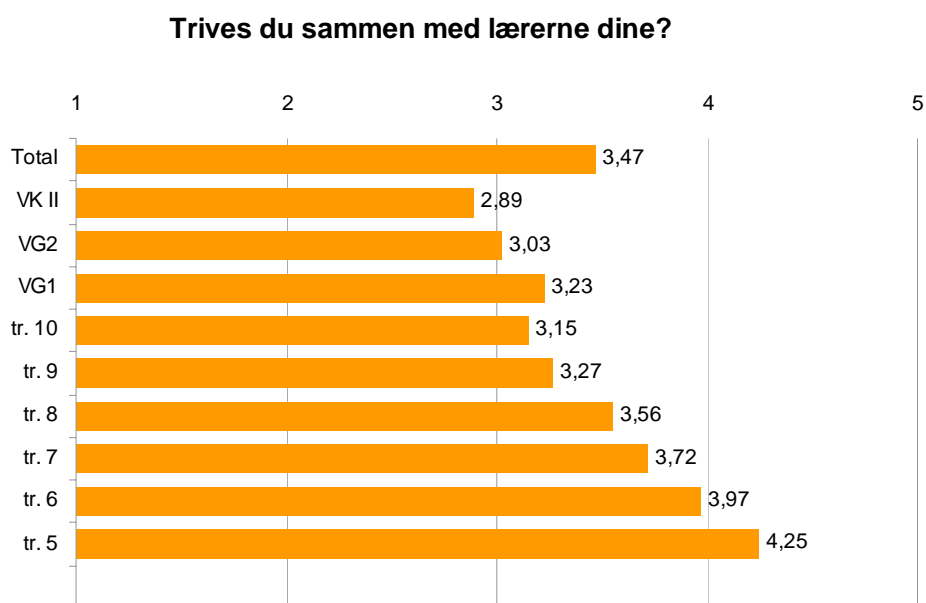
Figur 17 viser at det er 54,8 % som synes at elevrådet gjør et godt eller svært godt arbeid på skolen. Det er 26 % som synes at elevrådet gjør et litt godt arbeid på skolen. Vi ser at det er 19,2 % som mener at elevrådet gjør et dårlig eller svært dårlig arbeid på skolen.

Det er ikke noen signifikant forskjell mellom årene 2007 og 2008 i elevenes syn på hvor godt arbeid elevrådet gjør på skolen (ES= 0,0).

Det er en signifikant sammenheng med trinn. Det betyr at forskjellene i fornøydhet med luften i klasserommene mellom det trinn som er mest fornøyd med arbeidet elevrådet gjør og det trinn som er minst fornøyd med det arbeid elevrådet gjør, gir verdier over 0,2 på "effect size" (ES). Forskjellen mellom trinn er stor (ES= 1,16).

Forskjellen blir illustrert nedenfor i figur 18.

Figur 18 Trinn og syn på elevrådets arbeid

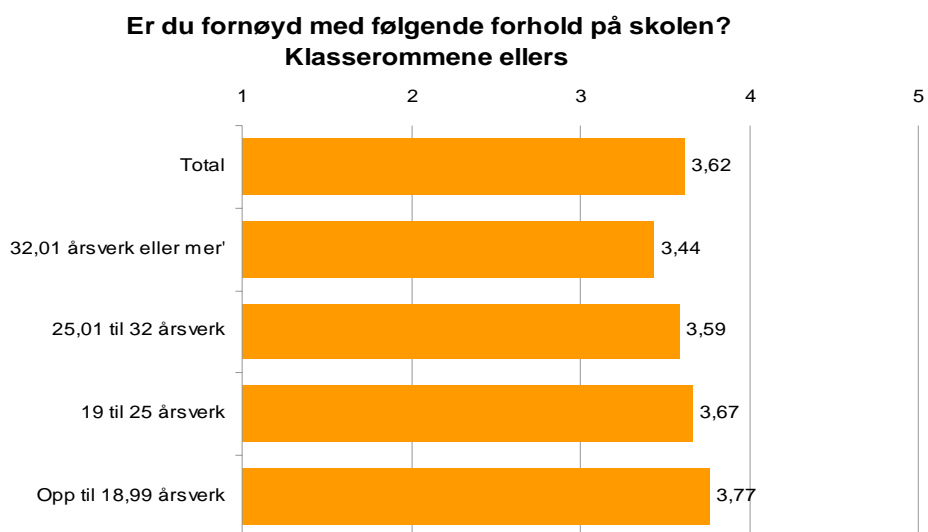


Kilde: Oxford Research AS

Verdien 1 betyr svært dårlig. Verdien 2 betyr dårlig. Verdien 3 betyr litt godt. Verdien 4 betyr godt og verdien 5 betyr svært godt. Vi ser av figur 18 at forskjellene i fornøydhet elevrådets arbeid er store mellom ulike trinn. Gjennomsnittet for alle trinn i Elevundersøkelsen er 3,47, hvilket betyr at elevene på alle trinn gjennomsnittlig synes elevrådet gjør et litt godt arbeid.

Den høyeste scoren er blant elever på 5. trinn. (4,25). Det betyr at elevene på 5. trinn synes elevrådet gjør et godt arbeid. Den laveste scoren er for elever på VKII (2,89). Det betyr at elevene på VKII synes elevrådet gjør et litt godt arbeid. Vi ser av figur 18 at elevene på lavere klassetrinn er mer positive til elevrådets arbeid enn elever på høyere klassetrinn.

Figur 19 Skolestørrelse og syn på elevrådets arbeid

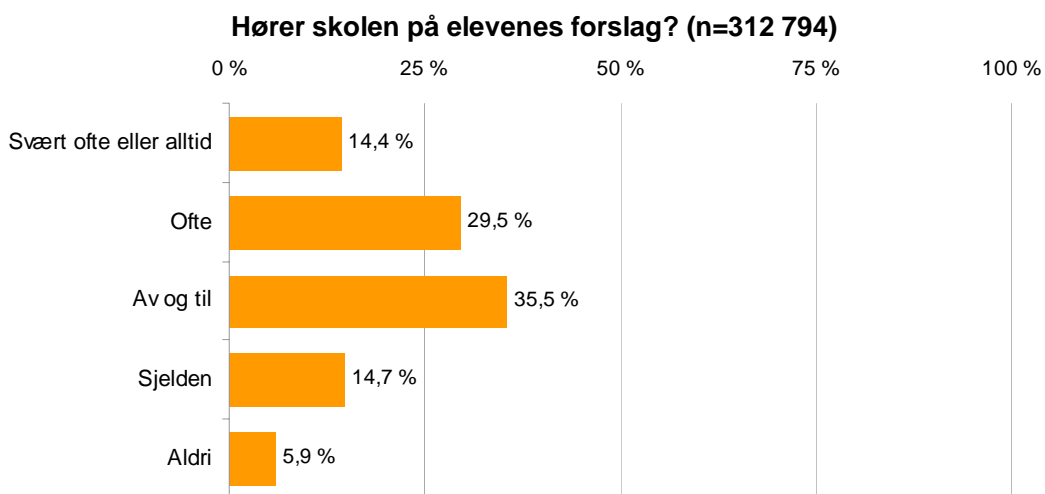


Kilde: Oxford Research AS

Det er en signifikant sammenheng med skolestørrelse (antall årsverk). Det betyr at forskjellene i syn på elevrådets arbeid mellom den skolestørrelse som er mest fornøyd med arbeidet elevrådet gjør og den skolestørrelse som er minst fornøyd med det arbeid elevrådet gjør, gir verdier over 0,2 på "effect size" (ES). Forskjellen mellom skolestørrelse er liten (ES= 0,29).

Gjennomsnittet for alle skolestørrelser i Elevundersøkelsen er 3,62. Den høyeste scoren er blant elever som går på små skoler med opptil 18,99 årsverk. (3,77). Det betyr at elevene på små skoler (med opptil 18,99 årsverk) mener elevrådet gjør et godt arbeid. Den laveste scoren er for elever på store skoler med 32,01 årsverk eller mer (3,44). Det betyr at elevene på store skoler med 32,01 årsverk eller mer synes at elevrådet gjør et litt godt arbeid.

**Figur 20 Hører skolen på elevenes forslag**



Kilde: Oxford Research

Figur 20 viser at det er 14,4 % av elevene som mener at skolen svært ofte eller alltid hører på elevenes forslag. Det er 29,5 % av elevene som mener at skolen ofte hører på elevenes forslag. 35,5 % av elevene mener skolen av og til hører på elevenes forslag. Vi ser at det er 14,7 % av elevene som mener at skolen sjelden hører på elevenes forslag og 5,9 % av elevene som mener at skolen aldri hører på elevenes forslag.

Forskjellen i syn på om skolene hører på elevenes forslag mellom årene 2008 og 2007 er så liten at vi ikke betrakter det som en forskjell (ES= 0,02).

Det er imidlertid en signifikant sammenheng med trinn. Det betyr at forskjellene mellom trinn i syn på om skolene hører på elevenes forslag, gir verdier over 0,2 på "effect size" (ES). Forskjellene mellom trinn er store (ES= 0,89).

Forskjellene mellom trinn i forhold til syn på om skolene hører på elevenes forslag blir illustrert i figur 21.

Figur 21 Trinn og hører skolen på elevenes forslag



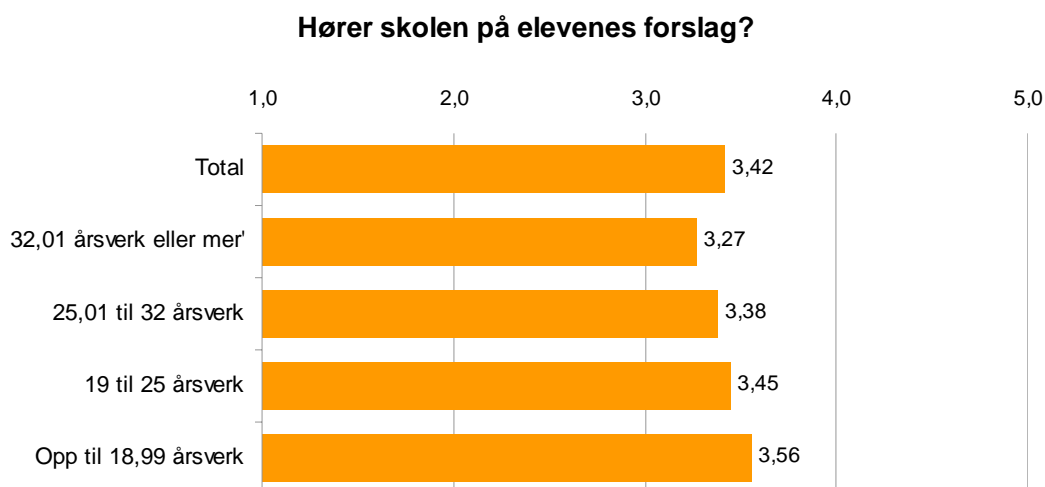
Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 21 at forskjellene i syn på om skolene hører på elevenes forslag er store i forhold til trinn. Gjennomsnittet for alle trinn i Elevundersøkelsen er 3,32, hvilket betyr at elevene mener at skolene av og til hører på elevenes forslag.

Den høyeste scoren er blant elever på 5. trinn. (3,89). Det betyr at elevene på 5. trinn mener at skolene ofte hører på elevenes forslag. Den laveste scoren er for elever på VK II med 2,94, hvilket betyr at elevene på VK II mener at skolene av og til hører på elevenes forslag.

Vi ser av figuren at elevene på de lavere klassetrinn i større grad mener at skolene hører på elevenes forslag enn elever på høyere klassetrinn.

Figur 22 Hører skolen på elevenes forslag



Kilde: Oxford Research

Det er en signifikant sammenheng med skolestørrelse (antall årsverk). Det betyr at forskjellene mellom elever som går på små og store skoler i syn på om skolene hører på elevenes forslag mellom elever, gir verdier over 0,2 på "effect size" (ES). Forskjellen mellom trinn er små (ES= 0,26).

Vi ser av figur 22 at forskjellen i syn på om skolene hører på elevenes forslag er liten i forhold til skolestørrelse (antall årsverk).

Den høyeste scoren er blant elever som går på små skoler med opptil 18,99 årsverk. (3,56). Det betyr at elevene på små skoler mener at skolen ofte hører på elevenes forslag. Den laveste scoren er for elever på store skoler med 32,01 årsverk eller mer (3,27). Det betyr at elevene på store skoler synes at skolen av og til hører på elevenes forslag. Elevene på små skoler med få årsverk svarer dermed at skolen hører noe mer på elevenes forslag enn elever på større skoler med mange årsverk.

### 4.3 Fysisk Læringsmiljø

Læringsmiljø er summen av alle de forhold som kan tenkes å virke inn på elevenes muligheter til å tilegne seg kunnskap samt fysisk og psykisk helse. Det fysiske læringsmiljø omfatter bl.a. fysiske strukturer, læremidler og renhold og luftkvalitet.

I Elevundersøkelsen måles det fysiske læringsmiljø med 10 ulike spørsmål. Disse spørsmålene er i denne rapporten satt sammen til en indeks som viser elevenes vurdering av 10 forhold ved det fysiske læringsmiljøet. Denne indeksen presenteres også i Skoleporten.

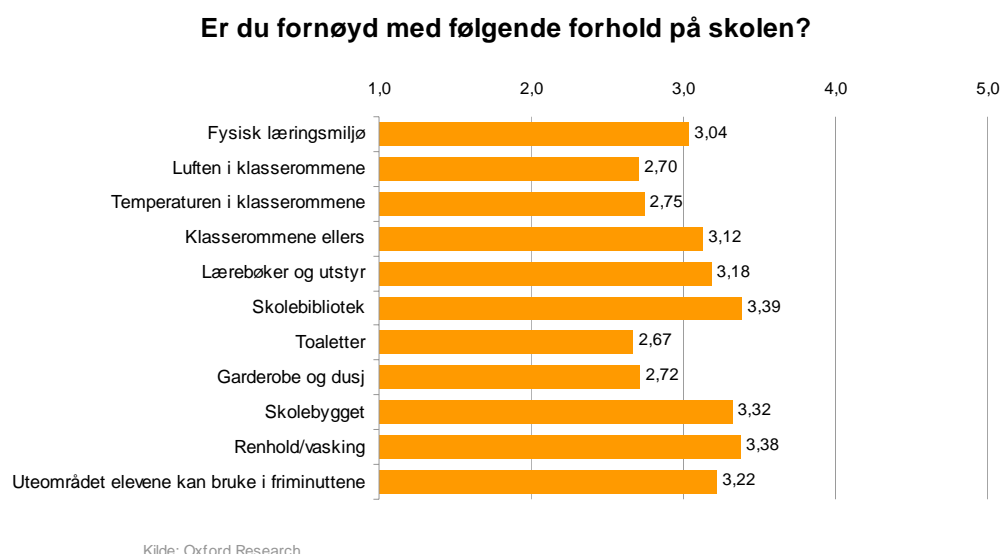
Indeksen består av en rekke spørsmål knyttet til fornøydhets.

Er du fornøyd med følgende forhold på skolen:

- Luften i klasserommene
- Temperaturen i klasserommene
- Klasserommene ellers
- Lærebøker og utstyr
- Skolebibliotek
- Toaletter
- Garderobe og dusj
- Skolebygget
- Renhold/vasking
- Uteområdet elevene kan bruke i friminuttene

I skoleporten blir gjennomsnittet av de 10 spørsmålene presentert fordelt etter 7. trinn, 10. trinn og Vg 1. I figur 23 nedenfor er gjennomsnitt for de 10 spørsmålene for alle trinn i Elevundersøkelsen presentert. Det betyr at resultatene i denne rapporten ikke nødvendigvis er identiske med resultatene som vises i Skoleporten, men måten det presenteres og tolkes på er identisk. Dessuten har vi sammen med indeksen for fysisk læringsmiljø, satt opp gjennomsnittsverdier for hver av de 10 spørsmålene som inngår i indeksen for fysisk læringsmiljø. I Figur 23 er altså "Fysisk Læringsmiljø" indeksen (med en score på 3,04), mens de 10 andre er enkeltspørsmålene som denne indeksen består av.

Figur 23 Er du fornøyd med følgende forhold på skolen?



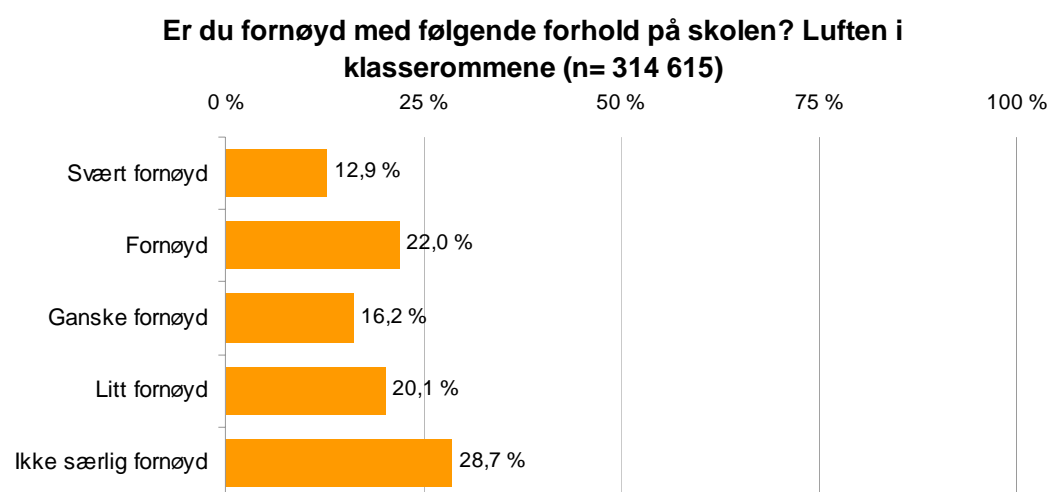
Svaralternativene i forhold til disse spørsmålene var på en skala fra Svært fornøyd (5) til (1) ikke særlig fornøyd.

Indeksen for fysisk læringsmiljø viser at elevene er ganske fornøyd med det fysiske læringsmiljøet (Figur 23). Det er noe variasjon i gjennomsnittsscore i forhold til de enkelte spørsmål. Resultatet for alle de 10 spørsmålene er imidlertid innenfor tallområdet som betyr at elevene er ganske fornøyd. Den høyeste scoren (3,39) ser vi i forhold til hvordan elevene er fornøyd med skolebiblioteket. Figur 23 viser at den laveste scoren (2,67) er hvordan elevene er fornøyd med toaletter.

#### 4.3.1 Spørsmål om fysisk læringsmiljø

I det følgende presenterer vi frekvensfordelinger for de enkelte 10 spørsmålene som indeksen fysisk læringsmiljø består av. Vi finner ikke signifikante forskjeller mellom resultatene i 2008 og 2007. Det kommenteres også hvorvidt det er signifikante sammenhenger med utvalgte bakgrunnsvariabler.

Figur 24 Er du fornøyd med følgende forhold på skolen? Luften i klasserommene



Figur 24 viser at 34,9 % av elevene er svært fornøyd eller fornøyd med luften i klasserommene.

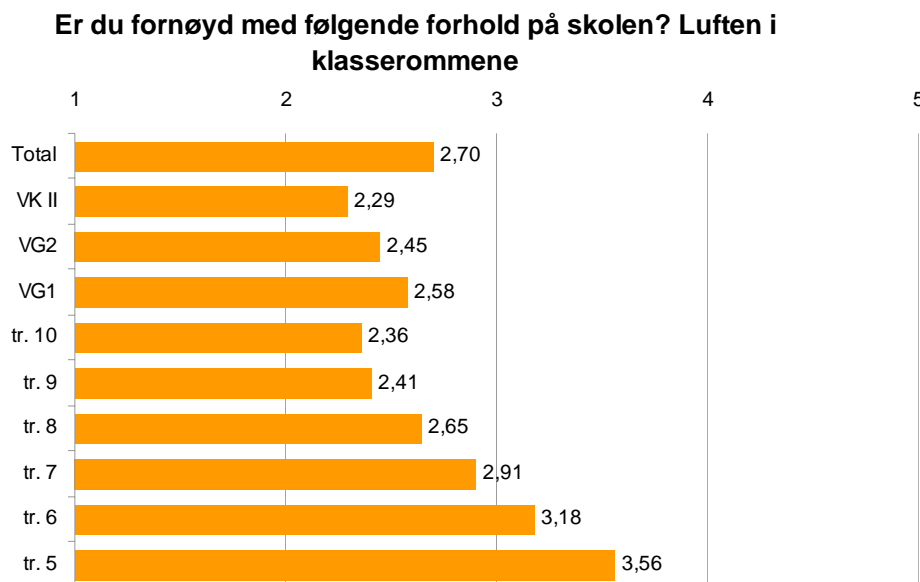
Det viser at 16,2 % av elevene er ganske fornøyd med luften i klasserommene.

Ser vi på de negative svarene (litt fornøyd og ikke særlig fornøyd) er det 48,8 % av elevene som er litt fornøyd eller ikke særlig fornøyd med luften i klasserommene. Dette er en stor andel elever som er litt fornøyd med luften i klasserommene.

Forskjellen i fornøydhet med luften i klasserommene mellom årene 2008 og 2007 er imidlertid så liten at vi ikke betrakter det som en forskjell (ES= 0,01).

Det er imidlertid en signifikant sammenheng med trinn. Det betyr at forskjellene i fornøydhet med luften i klasserommene mellom det trinn som er mest fornøyd med luften i klasserommene og det trinn som er minst fornøyd med luften i klasserommene gir verdier over 0,2 på "effect size" (ES). Forskjellene mellom trinn er store (ES= 0,31).

**Figur 25 Trinn og luften i klasserommene**

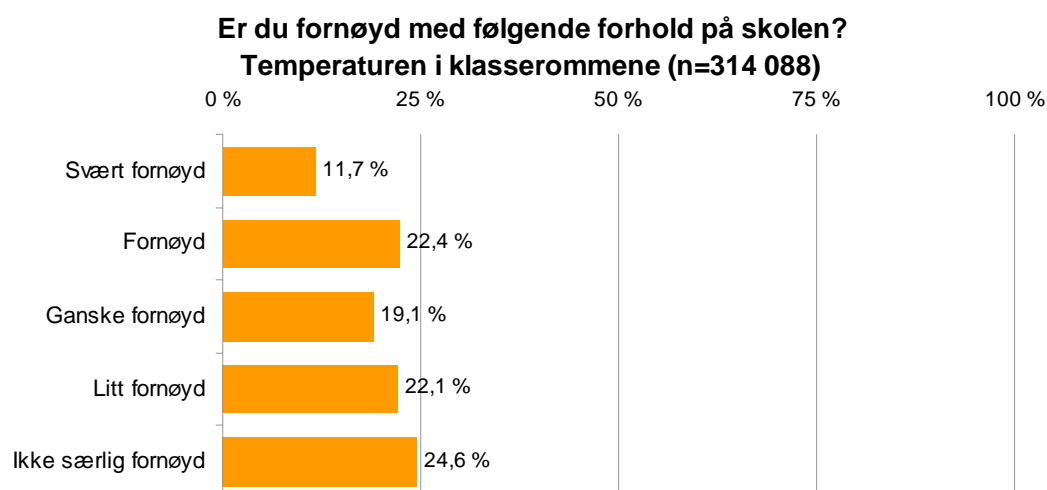


Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 25 at forskjellene i fornøydhet med luften i klasserommene er store mellom ulike trinn. Den høyeste scoren er blant elever på 5. trinn. (3,56). Elevene på 5. trinn er altså fornøyd med luften i klasserommene. Den laveste scoren er for elever på VKII (2,29). Elevene på VK II er litt fornøyd med luften i klasserommene. 5., 6. og 7. trinn har noe høyere score enn de andre trinnene. Fornøydheten med luften i klasserommene synker fra 5. trinn og til 10. trinn.



Figur 26 Temperaturen i klasserommene



Kilde: Oxford Research

Figur 26 viser at 34,1 % (11,7+ 22,4 %) av elevene er svært fornøyd eller fornøyd med temperaturen i klasserommene.

19,1 % av elevene er ganske fornøyd med temperaturen i klasserommene.

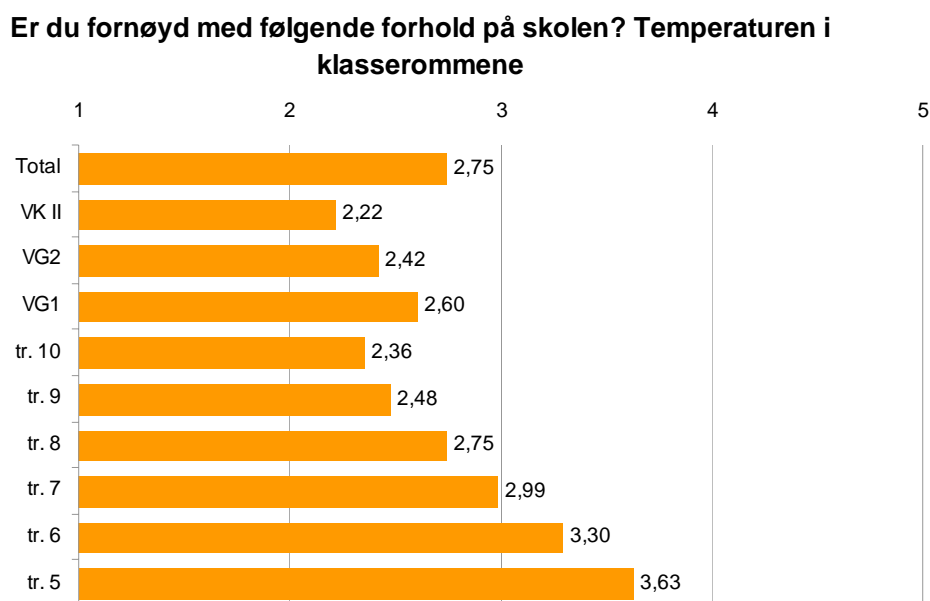
Ser vi på de negative svarene (litt fornøyd og ikke særlig fornøyd) er det 46,7 % av elevene som er litt fornøyd eller ikke særlig fornøyd med temperaturen i klasserommene. Dette er en stor andel elever som er litt fornøyd med temperaturen i klasserommene. Dette utgjør om lag 150 000 elever.

Forskjellen i fornøydhet med temperaturen i klasserommene ellers mellom årene 2008 og 2007 er imidlertid så liten at vi ikke betrakter det som en forskjell (ES= 0,01).

Det er imidlertid en signifikant sammenheng med trinn. Det betyr at forskjellene i fornøydhet med temperaturen i klasserommene mellom det trinn som er mest fornøyd med temperaturen i klasserommene og det trinn som er minst fornøyd med temperaturen i klasserommene, gir verdier over 0,2 på ”effect size” (ES). Forskjellen mellom trinn er stor (ES= 1,04).

Forskjellene mellom de ulike trinn i fornøydhet med temperaturen i klasserommene blir illustrert i figur 27.

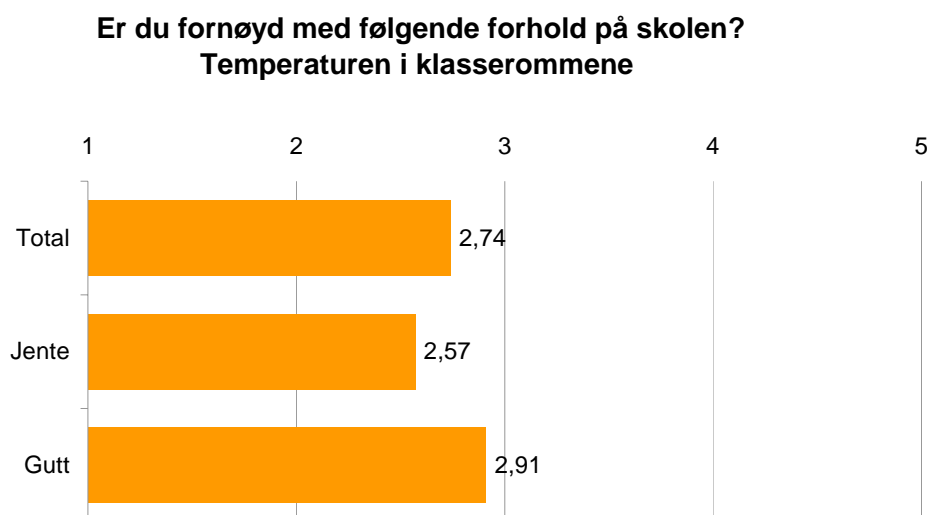
Figur 27 Trinn og temperaturen i klasserommene



Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 27 at forskjellene i fornøydhet med temperaturen i klasserommene er store mellom ulike trinn. Den høyeste scoren er blant elever på 5. trinn. (3,63). Elevene på 5. trinn er dermed fornøyd med temperaturen i klasserommene. Den laveste scoren er for elever på VKII (2,22). Elevene på VKII er dermed litt fornøyd med temperaturen i klasserommene. 5., 6. og 7. trinn har noe høyere score enn de andre trinnene. Fornøydheten synker fra 5. trinn og til 10. trinn.

Figur 28 Kjønn og temperaturen i klasserommene



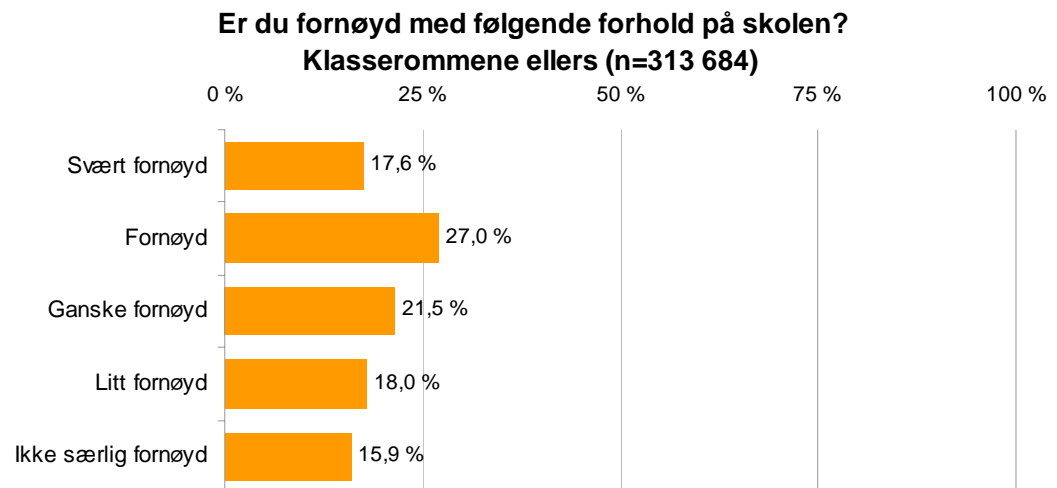
Kilde: Oxford Research AS

Det er en signifikant sammenheng med kjønn. Det betyr at forskjellene i fornøydhet med temperaturen i klasserommene mellom det trinn som er mest fornøyd med

temperaturen i klasserommene og det trinn som er minst fornøyd med temperaturen i klasserommene gir verdier over 0,2 på ”effect size” (ES).

Vi ser av figur 28 at forskjellene i fornøydhet med temperaturen i klasserommene er liten mellom gutter og jenter (ES= 0,25). Både gutter og jenter er ganske fornøyd med temperaturen i klasserommene, men guttene er mest fornøyd med temperaturen i klasserommene.

Figur 29 Klasserommene ellers



Kilde: Oxford Research

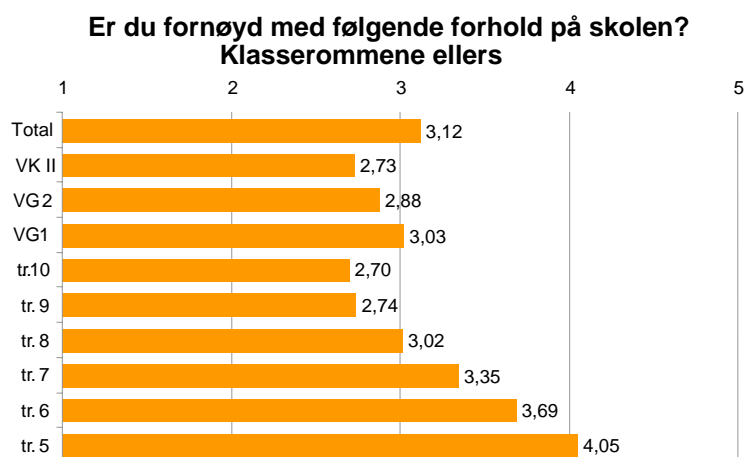
Figur 29 viser at 44,6 % av elevene er svært fornøyd eller fornøyd med klasserommene.

21,5 % av elevene er ganske fornøyd med klasserommene ellers.

Ser vi på de negative svarene (litt fornøyd og ikke særlig fornøyd) er det 33,6 % av elevene som er litt fornøyd eller ikke særlig fornøyd med klasserommene ellers. Dette er en forholdsvis stor andel elever som er litt fornøyd med klasserommene ellers.

Forskjellen i fornøydhet med klasserommene ellers mellom årene 2008 og 2007 er imidlertid så liten at vi ikke betrakter det som en forskjell (ES= 0,01).

Figur 30 Trinn og klasserommene ellers

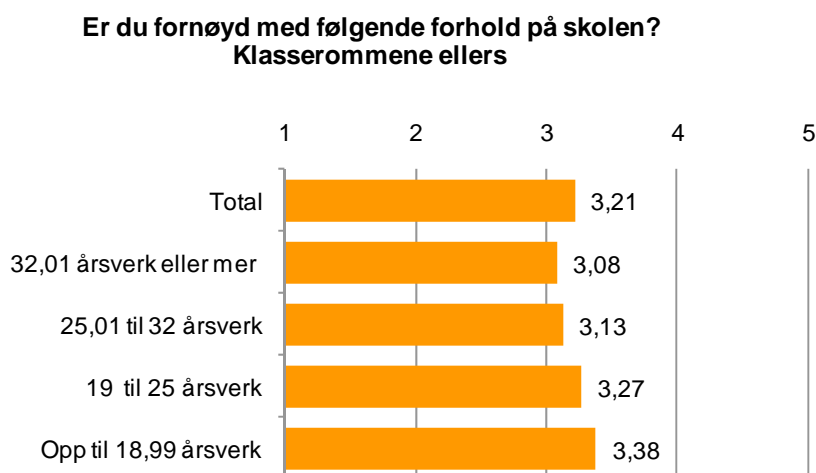


Kilde: Oxford Research AS

Det er en signifikant sammenheng med trinn og klasserom (figur 30). Det betyr at forskjellene i fornøydhet med klasserommene ellers mellom det trinn som er mest fornøyd med klasserommene ellers og det trinn som er minst fornøyd med klasserommene ellers gir verdier over 0,2 på "effect size" (ES). Forskjellen mellom trinn er stor (ES= 0,99).

Vi ser av figur 30 at forskjellene i fornøydhet med klasserommene er relativt store mellom ulike trinn. Den høyeste scoren er blant elever på 5. trinn. (4,05). Elevene på 5. trinn er fornøyd med klasserommene ellers. Den laveste scoren er for elever på VKII (2,70). Elevene på 5. trinn er ganske fornøyd med klasserommene ellers. 5., 6. og 7. trinn har noe høyere score enn de andre trinnene. Fornøydheten synker fra 5. trinn og til 10. trinn.

Figur 31 Skolestørrelse og klasserommene ellers.

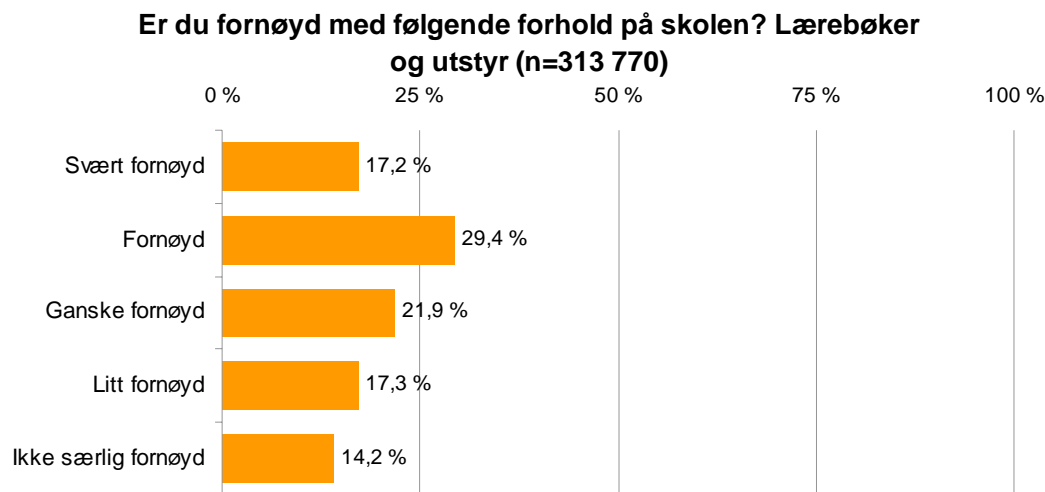


Kilde: Oxford Research AS

Det er endelig en signifikant sammenheng med skolestørrelse (antall årsverk) og fornøydhet med klasserommene ellers. Det betyr at forskjellene mellom små og store skoler i fornøydhet med klasserommene ellers gir verdier over 0,2 på "effect size" (ES).

Vi ser av figur 31 at forskjellene i fornøydhets med klasserommene ellers mellom elever på små og store skoler er små ( $ES=0,22$ ). Den høyeste scoren på fornøydhets med klasserommene ellers har elever på små skoler med inntil 18,99 årsverk. Den laveste scoren på fornøydhets med klasserommene ellers har elever på store skoler med 32,01 årsverk eller mer. Vi ser av figur 31 at fornøydhets med klasserommene synker noe dess større skolene er.

**Figur 32 Lærebøker og utstyr**



Kilde: Oxford Research

Figur 32 viser at 46,6 % av elevene er svært fornøyd eller fornøyd med lærebøker og utstyr.

Ser vi på de negative svarene (litt fornøyd og ikke særlig fornøyd) er det 31,5 % av elevene som er litt fornøyd eller ikke særlig fornøyd med lærebøker og utstyr.

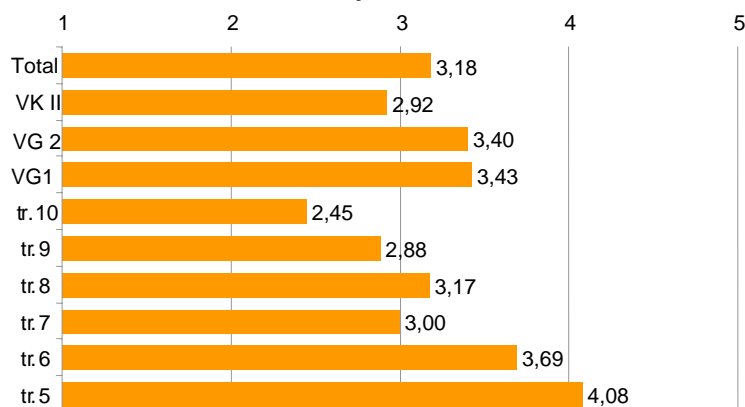
Det er ingen forskjell i elevenes vurdering av lærebøker og utstyr fra 2007 til 2008 ( $ES=0,00$ ).

Det er imidlertid en tydelig sammenheng med trinn. Det betyr at forskjellene i fornøydhets mellom det trinn som er mest fornøyd med lærebøker og utstyr og det trinn som er minst fornøyd med lærebøker og utstyr gir verdier over 0,2 på "effect size" ( $ES$ ). Forskjellene mellom trinn er store ( $ES= 1,25$ ).

Forskjellene mellom de ulike trinn i fornøydhets med lærebøker og utstyr blir illustrert i figur 33.

Figur 33 Trinn og lærebøker og utstyr

Er du fornøyd med følgende forhold på skolen? Lærebøker og utstyr



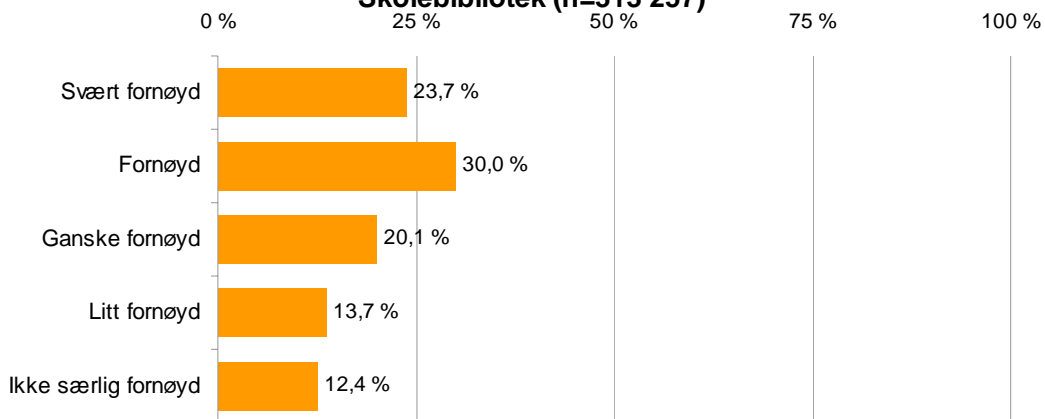
Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 33 at forskjellene i fornøydhet med lærebøker og utstyr er store mellom ulike trinn. Den høyeste scoren er blant elever på 5. trinn. (4,08). Elevene på 5. trinn er dermed fornøyd med lærebøkene og utstyr. Den laveste scoren er for elever på 10. trinn (2,45). Elevene på 10. trinn er dermed minst fornøyd med lærebøker og utstyr. 5., 6. trinn har noe høyere score enn de andre trinnene.

Figur 34 Skolebibliotek

Er du fornøyd med følgende forhold på skolen?

Skolebibliotek (n=313 257)



Kilde: Oxford Research

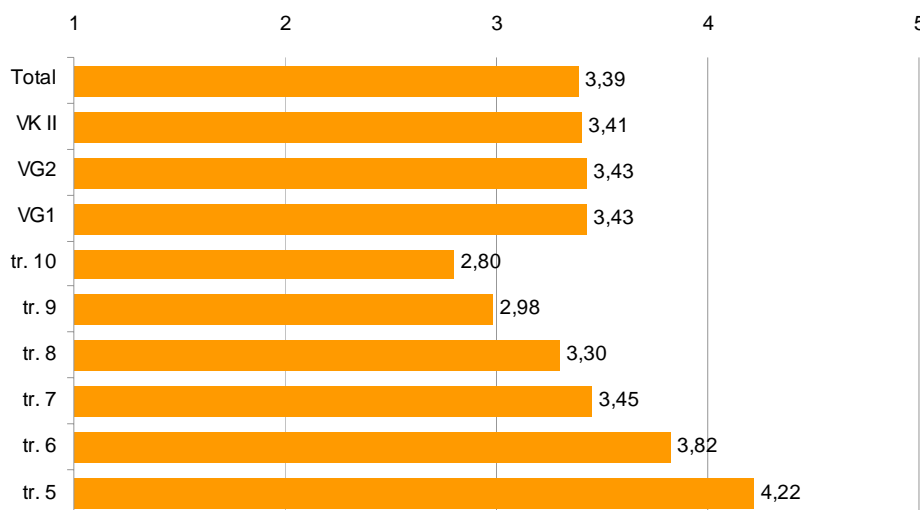
Figur 34 viser at 53,7 % av elevene er svært fornøyd eller fornøyd med skolebibliotek.

Det er 20,1 % av elevene som er ganske fornøyd med skolebibliotek. Ser vi på de negative svarene, litt fornøyd og ikke særlig fornøyd, er det 26,1 % (13,7 % + 12,4 %) av elevene som er litt fornøyd eller ikke særlig fornøyd med skolebibliotek.

Forskjellen i fornøydhet med skolebibliotek mellom årene 2008 og 2007 er imidlertid så liten at vi ikke betrakter det som en forskjell (ES= 0,01).

Figur 35 Trinn og skolebibliotek

### Er du fornøyd med følgende forhold på skolen? Skolebibliotek

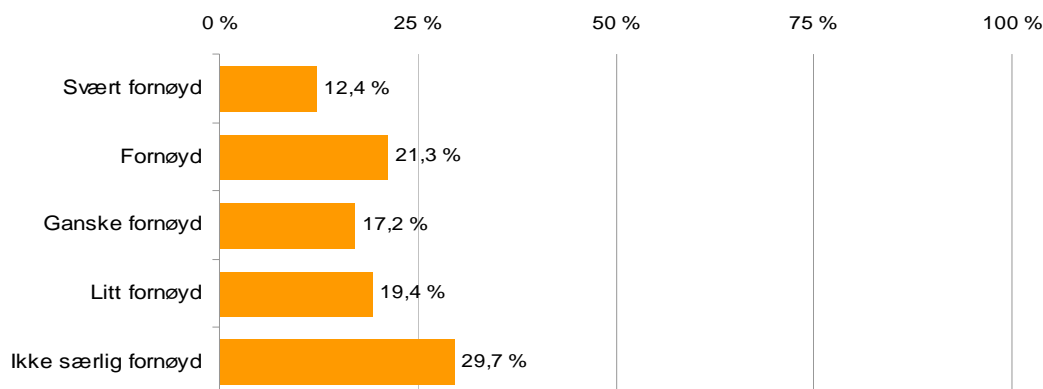


Kilde: Oxford Research AS

Det er en stor forskjell mellom trinn i graden av fornøydhet med skolebibliotek (ES= 1,08). Vi ser av figur 35 at forskjellene i fornøydhet med skolebibliotek er store mellom ulike trinn. Den høyeste scoren er blant elever på 5. trinn som er fornøyd med skolebiblioteket (4,22). Den laveste scoren er for elever på 10. trinn (2,80). Fornøydheten med skolebiblioteket synker fra 5. trinn og til 10. trinn. På videregående øker fornøydheten med skolebiblioteket litt igjen, men gjennomsnittsscoren for fornøydhet med skolebiblioteket blant elevene på videregående er fortsatt lavere enn gjennomsnittsscoren for fornøydhet med skolebiblioteket blant elevene på 5. og 6. trinn.

Figur 36 Toaletter

### Er du fornøyd med følgende forhold på skolen? Toaletter



Kilde: Oxford Research

Figur 36 viser at 33,7 % av elevene er svært fornøyd eller fornøyd med toalettene.

Det er 17,2 % av elevene som er ganske fornøyd med toalettene.

Det er en svært stor andel (49,1 %) som er misfornøyd med toalettene (litt fornøyd og ikke særlig fornøyd).

Elevene svarer likt både i 2007 og 2008 i forhold til om de er fornøyd med toalettene. Forskjellen i fornøydhet med toalettene mellom årene 2008 og 2007 er dermed så liten at vi ikke betrakter det som en forskjell (ES= 0,01).

Det er noe forskjell mellom trinn i vurderingen av fornøydhet med toalettene (ES= 0,44).

Forskjellene mellom de ulike trinn i fornøydhet med toalettene blir illustrert i figur 37.

**Figur 37 Trinn og toaletter**

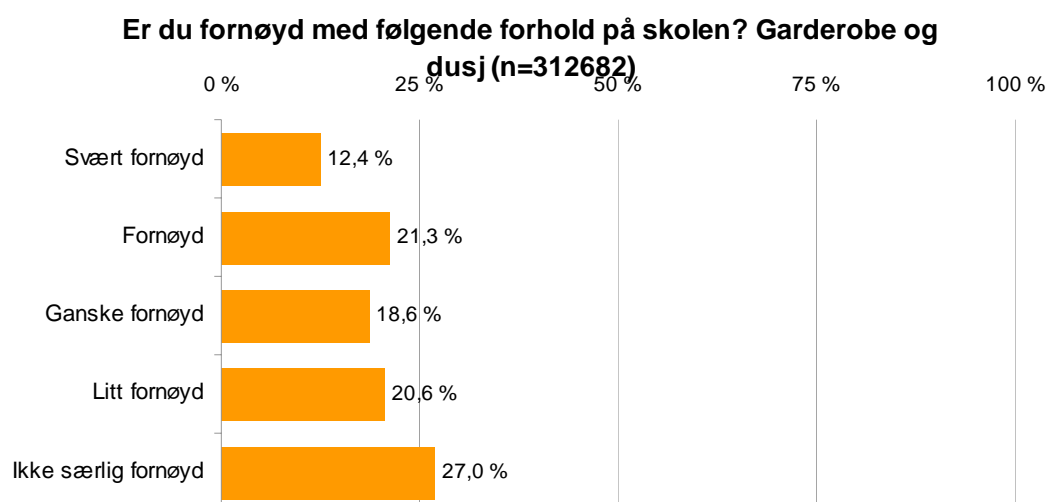


Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 37 at forskjellene i fornøydhet med toalettforholdene er små mellom ulike trinn. Den høyeste scoren er blant elever på VG1 som er ganske fornøyd med toalettene (3,03). Den laveste scoren er for elever på 9. trinn (2,41). Elevene på videregående har noe høyere score på fornøydhet med toalettene enn elevene på 5. trinn til 10. trinn på grunnskolen. Vi ser altså at elever i videregående opplæring synes å være noe mer fornøyd med toalettforholdene enn elever i grunnskolen.



Figur 38 Garderobe og dusj



Kilde: Oxford Research

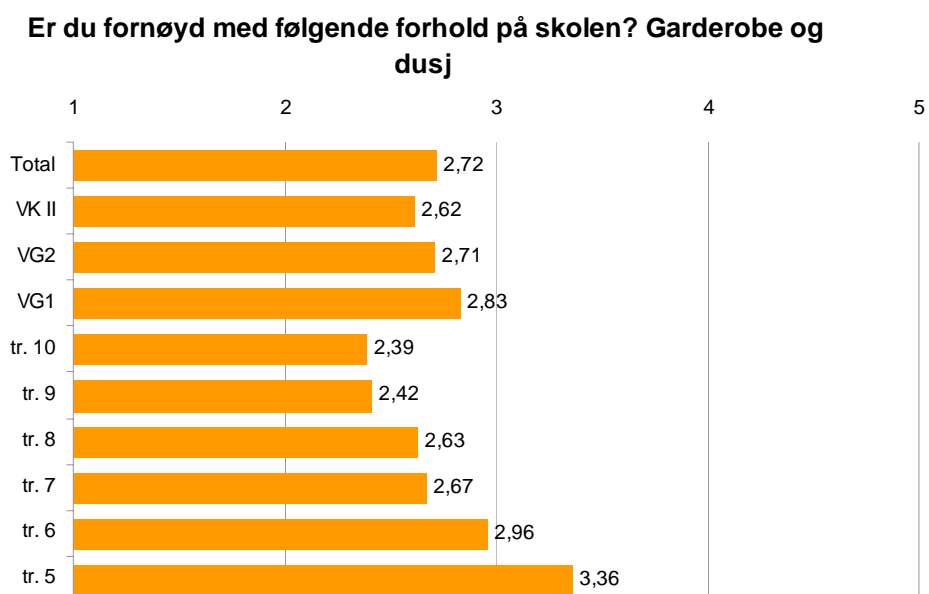
Figur 38 viser at 33,7 % av elevene er svært fornøyd eller fornøyd med garderobe og dusj.

Det er 18,6 % av elevene som er ganske fornøyd med garderobe og dusj.

Nær halvparten er ikke fornøyd med garderobe og dusj. Det er en forholdsvis høy andel og utgjør om lag 150 000 elever.

Det rapporteres tilsvarende fornøydhet med garderobe og dusj for 2008 som for 2007 (ES=0,00).

Figur 39 Trinn og garderobe og dusj



Kilde: Oxford Research AS

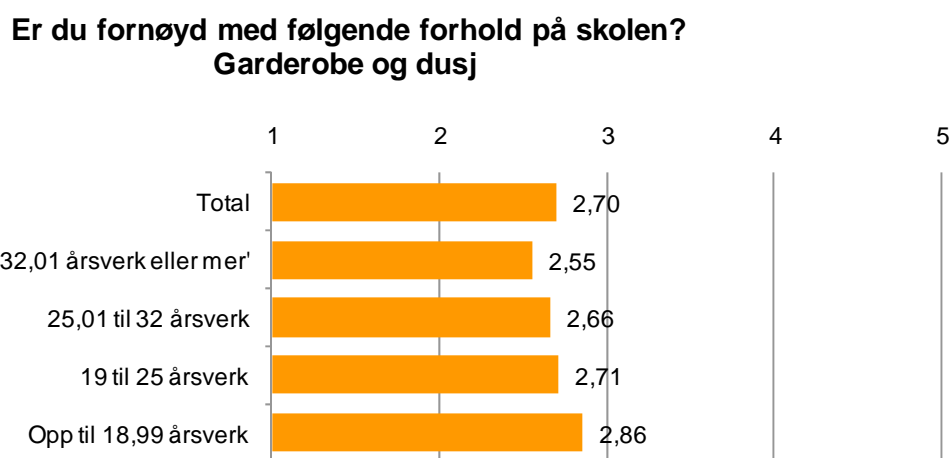
Det er en moderat forskjell mellom trinn og vurdering av grad av fornøydhet med garderobe og dusj (ES= 0,70).

Den høyeste scoren er blant elever på 5. trinn som er ganske fornøyd med garderobe og dusj (3,36). Den laveste scoren er for elever på 10. trinn (2,39) som er minst fornøyd med garderobe og dusj. Scoren for fornøydhet med garderobe og dusj synker fra 5. trinn til 10. trinn.

Det er også en liten forskjell mellom fornøydhet med garderobe og dusj og skolestørrelse (ES= 0,22).

Forskjellene mellom de ulike kategorier i fornøydhet med garderobe og dusj blir illustrert i figur 40.

Figur 40 Skolestørrelse og Garderobe og dusj

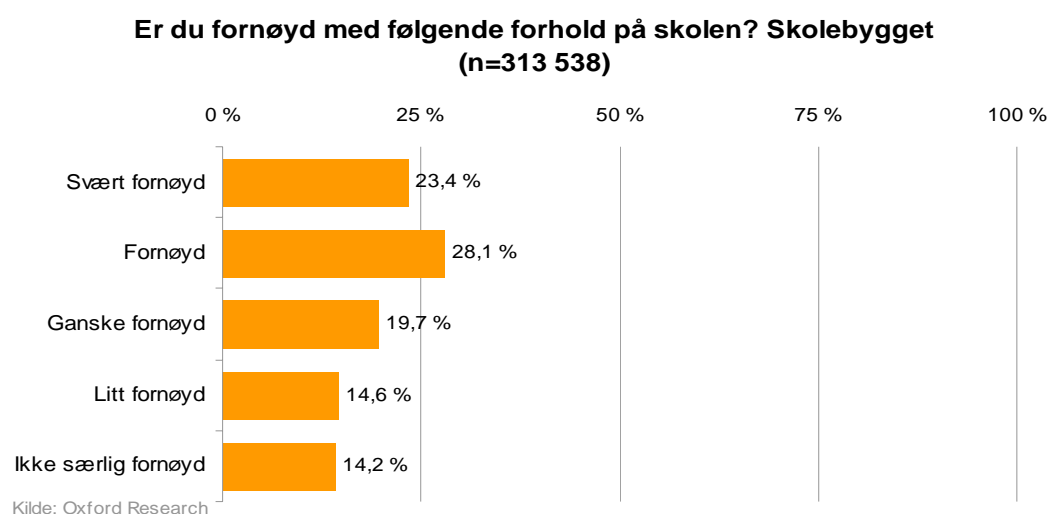


Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 40 at det er små forskjeller i fornøydhet med garderobe og dusj mellom små og store skoler.

Elevene på små skoler med opptil 18,99 årsverk har den høyeste scoren på fornøydhet med garderobe og dusj. Elevene på store skoler med det høyeste antall årsverk (32,01 årsverk eller mer) har den laveste scoren på fornøydhet med garderobe og dusj (2,55). Scoren for fornøydhet med garderobe og dusj synker noe med økende skolestørrelse.

Figur 41 Skolebygget



Figur 41 viser at om lag halvparten (51,5 %) av elevene er svært fornøyd eller fornøyd med skolebygget.

Det er 19,7 % av elevene som er ganske fornøyd med skolebygget.

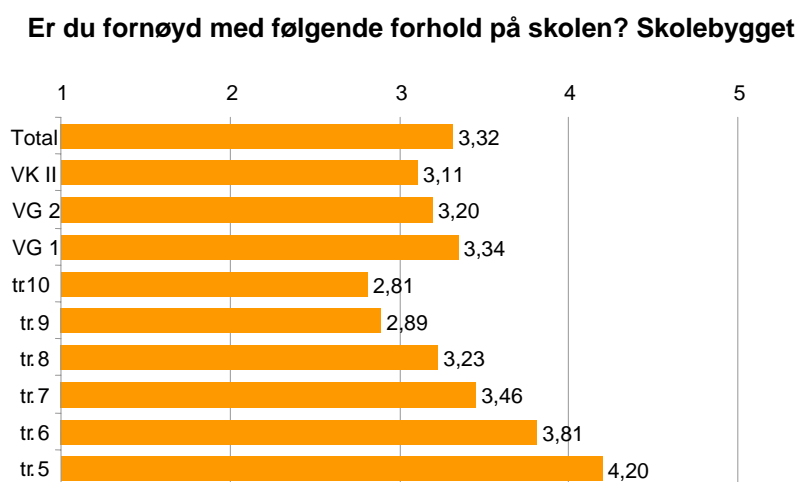
Nær 30 % er lite fornøyd med skolebygget (litt fornøyd og ikke særlig fornøyd) med skolebygget.

Vurderingen av fornøydhet med skolebygget er den samme i 2008 som i 2007 (ES= 0,01).

Det er imidlertid en signifikant sammenheng med trinn. Det betyr at forskjellene i fornøydhet mellom det trinn som er mest fornøyd med skolebygget og det trinn som er minst fornøyd med skolebygget gir verdier over 0,2 på "effect size" (ES). Forskjellen mellom trinn er moderate (ES= 0,74).

Forskjellene mellom de ulike trinn i fornøydhet med skolebygget blir illustrert i figur 42.

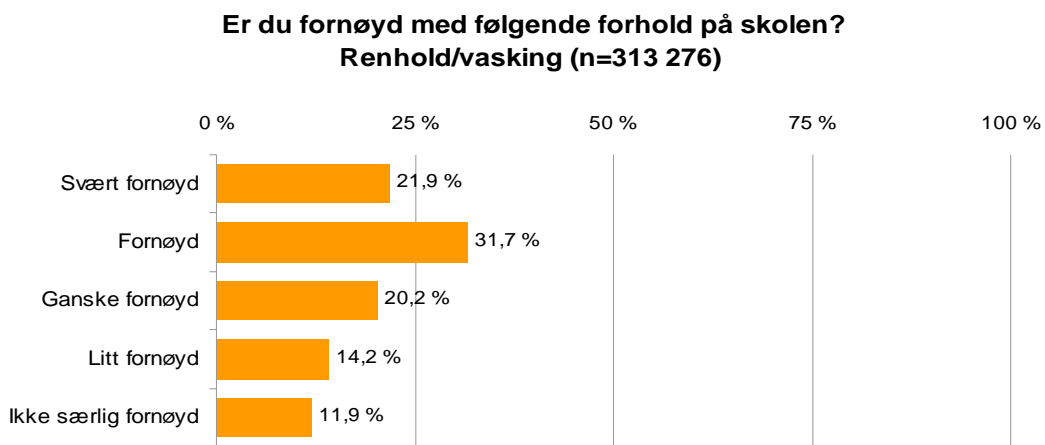
Figur 42 Trinn og Skolebygget



Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 42 at det er noe forskjeller i fornøydhhet med skolebygget mellom ulike trinn. Den høyeste scoren er blant elever på 5. trinn som er fornøyd med skolebygget. Elever på 10. trinn (2,41) er minst fornøyd med skolebygget. Scoren for fornøydhhet med skolebygget synker fra 5. trinn til 10. trinn.

Figur 43 Renhold og vasking



Kilde: Oxford Research

Figur 43 viser at vel halvparten (53,6 %) av elevene er svært fornøyd eller fornøyd med renhold/vasking.

Vel en femtedel (20,2 %) er mindre fornøyd med renhold/vasking.

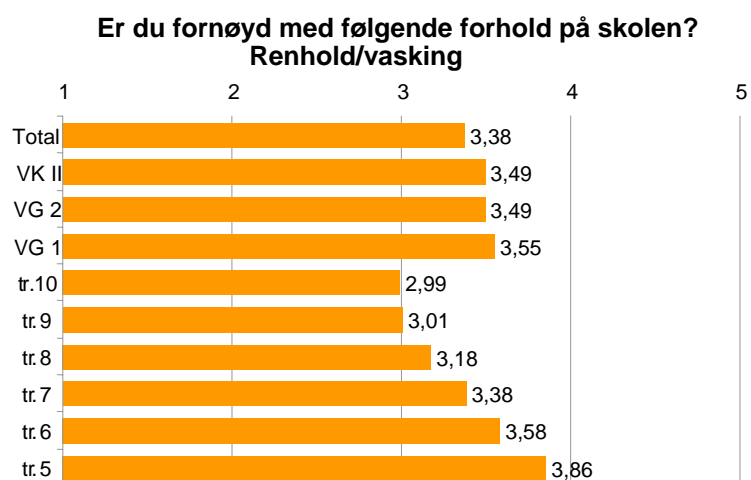
Ser vi på de negative svarene (litt fornøyd og ikke særlig fornøyd) er det 26,1 % av elevene som er litt fornøyd eller ikke særlig fornøyd med renhold/vasking.

Det er samme resultat i fornøydhhet med renhold/vasking i 2008 som i 2007 (ES= 0,01).

Det er imidlertid forskjeller mellom klassetrinn og fornøydhhet med renhold/vasking. Det betyr at forskjellene i fornøydhhet mellom det trinn som er mest fornøyd med renhold og vasking og det trinn som er minst fornøyd med renhold og vasking gir verdier over 0,2 på "effect size" (ES). Forskjellen mellom trinn er moderate (ES= 0,67).

Forskjellene mellom de ulike trinn i fornøydhhet med renhold og vasking blir illustrert i figur 44.

Figur 44 Trinn og renhold/vasking



Kilde: Oxford Research AS

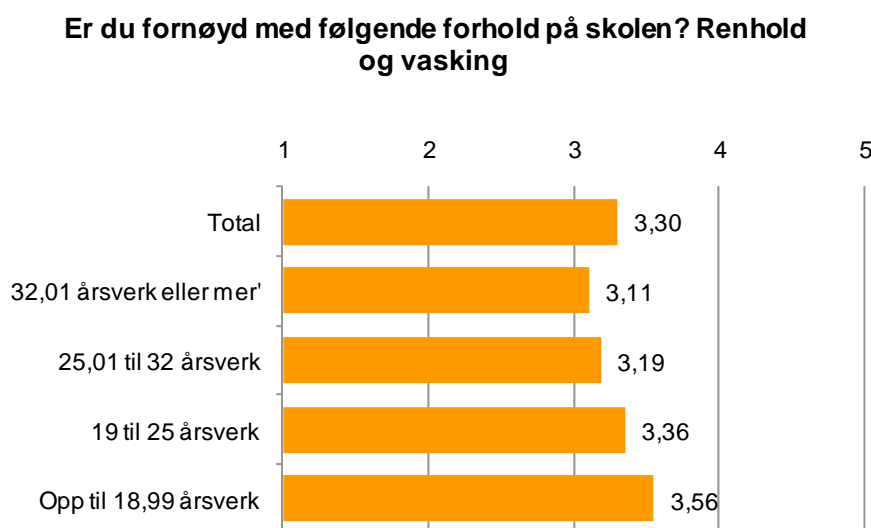
Verdien 1 betyr ikke særlig fornøyd. Verdien 2 betyr litt fornøyd. Verdien 3 betyr ganske fornøyd. Verdien 4 betyr fornøyd og verdien 5 betyr svært fornøyd.

Vi ser av figur 44 at forskjellene i fornøydhet med renhold/vasking er moderate mellom ulike trinn. Den høyeste scoren er blant elever på 5. trinn som er fornøyd med renhold og vasking (3,86). Den laveste scoren er for elever på 10. trinn (2,99). Scoren for fornøydhet med renhold/vasking synker fra 5. trinn til 10. trinn, men øker litt på videregående.

Det er også en signifikant sammenheng med skolestørrelse. Det betyr at forskjellene i fornøydhet mellom elever som tilhører små skoler som er mest fornøyd med renhold og vasking og elever som tilhører store skoler som er minst fornøyd med renhold og vasking gir verdier over 0,2 på "effect size" (ES). Forskjellen mellom små og store skoler er små (ES= 0,34).

Forskjellene mellom små og store skoler og fornøydhet med renhold og vasking blir illustrert i figur 45.

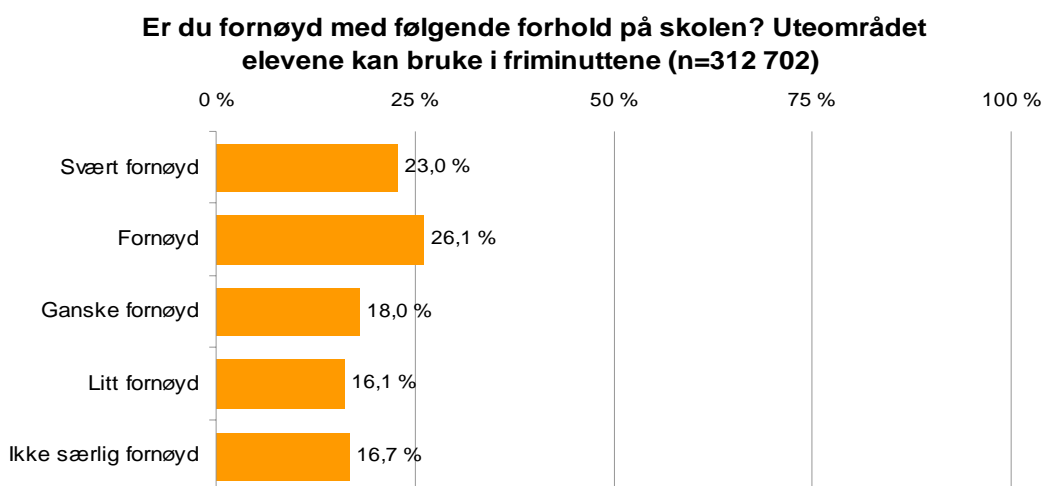
Figur 45 Skolestørrelse og renhold/vasking



Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 45 at forskjellene i fornøydhet med renhold/vasking er små mellom små og store skoler (skolestørrelse). Den gjennomsnittlige fornøydhet med renhold og vasking for alle kategorier av skolestørrelse er 3,30 hvilket betyr at elevene gjennomsnittlig er ganske fornøyd med renhold og vasking. Elevene på små skoler med opptil 18,99 årsverk har den høyeste scoren på fornøydhet med renhold og vasking. Elevene på store skoler med det høyeste antall årsverk (32,01 årsverk eller mer) har den laveste scoren på fornøydhet med renhold og vasking (2,55). Scoren for fornøydhet med renhold og vasking synker noe med økende skolestørrelse.

Figur 46 Uteområdet elevene kan bruke i friminuttene



Kilde: Oxford Research

Figur 46 viser at 49,1 % (23 % + 26,1 %) av elevene er svært fornøyd eller fornøyd med uteområdet elevene kan bruke i friminuttene.

Det er 18 % av elevene som er ganske fornøyd med uteområdet elevene kan bruke i friminuttene.

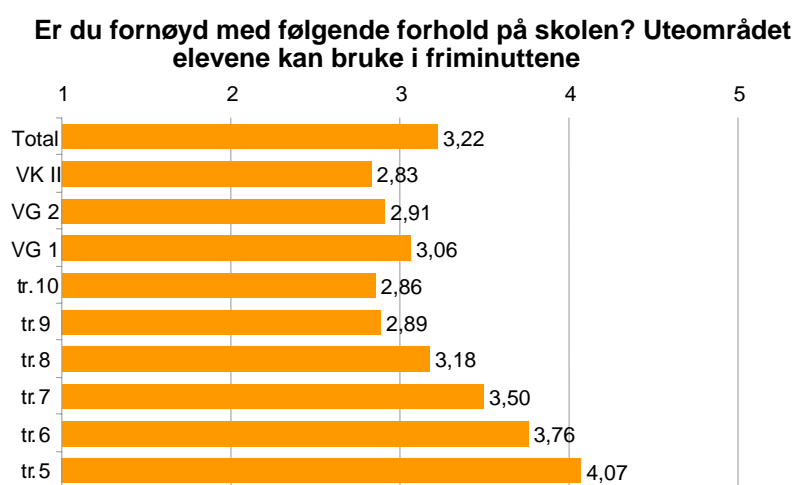
Ser vi på de negative svarene (litt fornøyd og ikke særlig fornøyd) er det 32,8 % av elevene som er litt fornøyd eller ikke særlig fornøyd med uteområdet elevene kan bruke i friminuttene.

Vi finner den samme fornøydheten med uteområdet for 2008 som for 2007 (ES= 0,01).

Det er imidlertid en signifikant sammenheng med trinn. Det betyr at forskjellene i fornøydhet mellom det trinn som er mest fornøyd med uteområdet i friminuttene og det trinn som er minst fornøyd med uteområdet i friminuttene gir verdier over 0,2 på ”effect size” (ES). Forskjellene mellom trinn er store (ES= 0,89).

Forskjellene mellom de ulike trinn i fornøydhet med uteområdet i friminuttene blir illustrert i figur 47.

**Figur 47 Trinn og uteområdet i friminuttene/fritimene**



Kilde: Oxford Research AS

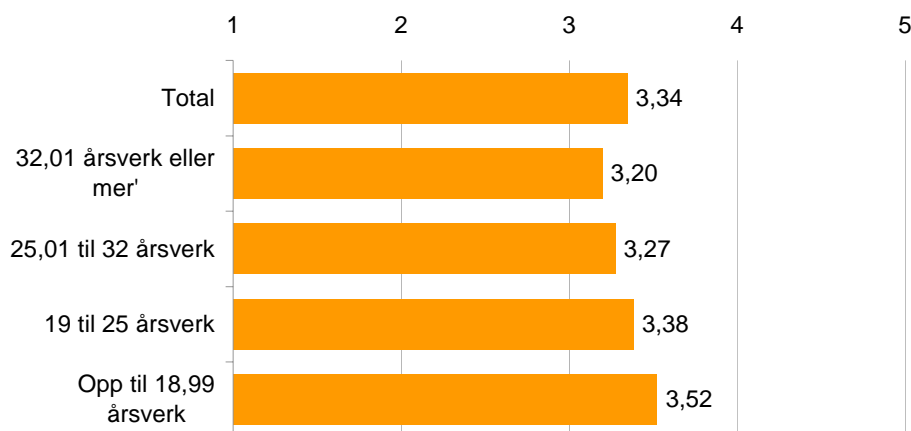
Vi ser av figur 47 at forskjellene i fornøydhet med uteområdet elevene kan bruke i friminuttene er store mellom ulike trinn. Den høyeste scoren er blant elever på 5. trinn som er fornøyd med uteområdet elevene kan bruke i friminuttene (4,07). Den laveste scoren er for elever på 10. trinn (2,83) som er ganske fornøyd med uteområdet elevene kan bruke i friminuttene. Scoren for fornøydhet med uteområdet elevene kan bruke i friminuttene synker fra 5. trinn til 10. trinn, men øker litt på videregående.

Det er også en signifikant sammenheng med skolestørrelse. Det betyr at forskjellene i fornøydhet mellom elever som tilhører skoler med den skolestørrelse (kategori årsverk) som er mest fornøyd med uteområdet i friminuttene og elever som tilhører skoler med den skolestørrelse (kategori årsverk) som er minst fornøyd med uteområdet i friminuttene gir verdier over 0,2 på ”effect size” (ES). Forskjellen mellom antall årsverk er små (ES= 0,23).

Forskjellene mellom skolestørrelse og fornøydhet med uteområdet i friminuttene blir illustrert i figur 48.

Figur 48 Skolestørrelse og uteområdet elevene kan bruke

### Er du fornøyd med følgende forhold på skolen? Uteområdet elevene kan bruke i friminuttene



Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 48 at forskjellene i fornøydhet med uteområdet elevene kan bruke i friminuttene er små mellom ulike skolestørrelser (kategorier av antall årsverk). Den gjennomsnittlige fornøydhet med uteområdet for alle skolestørrelser (kategorier av årsverk) er 3,34 hvilket betyr at elevene i for alle skolestørrelser (antall årsverk) gjennomsnittlig er ganske fornøyd med uteområdet. Elevene på små skoler med opp til 18,99 årsverk har den høyeste scoren på fornøydhet med uteområdet elevene kan bruke i friminuttene. Elevene på store skoler med det høyeste antall årsverk (32,01 årsverk eller mer) har den laveste scoren på fornøydhet med uteområdet elevene kan bruke i friminuttene (3,20). Scoren for fornøydhet med uteområdet elevene kan bruke i friminuttene synker noe med økende skolestørrelse (antall årsverk).

## 4.4 Mobbing

I forbindelse med elevundersøkelsen har det vært stor interesse knyttet til mobbing og eventuell endring over tid. Problematikken er alvorlig og for den som utsettes for det, er det traumatisk. Egenrapportering av mobbing er en måte å belyse fenomenet på.

Forekomsten av mobbing har vært gjenstand for flere undersøkelser. De fleste undersøkelsene er spørreskjemaundersøkelser hvor elevene svarer på spørsmål om de har vært utsatt for mobbing og om de har vært med på å utøve mobbing. Strengt tatt er det derfor elevenes opplevelse av å bli mobbet vi har best kjennskap til, men det er liten grunn til å betvile troverdigheten av resultatene. Den styrkes blant annet gjennom høyt samsvar mellom egenrapportert mobbing og mobbing rapportert av medelever (Olweus, 1977).

Forekomsten av mobbing, slik den framkommer gjennom spørreskjemaundersøkelser, vil variere med måten spørsmålene stilles på og hvilke kriterier som legges til grunn. Olweus (1999) fant for eksempel at 12,7 % av elevene i grunnskolen sa at de ble mobbet minst 2 ganger i måneden, noe høyere tall i barnetrinnet (15,2 %) enn i ungdomstrinnet (8 %). Til sammenligning fant Roland (2003) 6,6 % i 6. klasse og



4,1 % i 9. klasse når mobbing ble avgrenset til de som ble utsatt for det ”omtrent hver uke”.

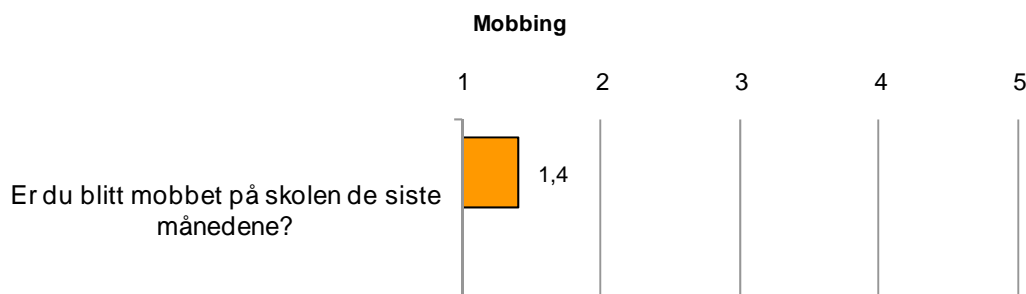
Roland (2003) viser at det har funnet sted en betydelig økning av frekvensen av mobbing fra 1995 til 2001. Som en følge av Bondevik-regjeringens Manifest mot mobbing med mål om et mobbefritt skolemiljø, har tiltakspakker mot mobbing blitt tatt i bruk av mange skoler i de siste årene. Det kan bety at frekvensen av mobbing kan ha blitt noe lavere. Junge og Tikkanen viser i rapporten ”Realisering av visjon om et mobbefritt oppvekstmiljø for barn og unge” (2004) en mulig tendens til at den langvarige trenden med økning i frekvensen av mobbing har flatet ut og at det for enkelte grupper kan være en nedgang i mobbing.

I Elevundersøkelsen måles mobbing med 4 ulike spørsmål. Spørreskjemaet både for 5.-7. trinn, ungdomstrinnet og videregående opplæring inneholdt ett spørsmål hvor elevene tok stilling til i hvilken grad de selv ble utsatt for mobbing. Deretter ble de spurt mer eksplisitt hvem de ble mobbet av. De ble også bedt om å svare på spørsmål om de selv hadde vært med på å mobbe andre elever på skolen, samt om elevene pleier å si i fra ved mobbing.

I skoleporten presenteres mobbing ved hjelp av svar på ett spørsmål: Er du blitt mobbet på skolen de siste månedene?

I skoleporten blir gjennomsnittet for indikatoren presentert fordelt etter 7. trinn, 10. trinn og Vg 1. I figuren nedenfor er gjennomsnitt for alle trinn som er representert i Elevundersøkelsen presentert. Det betyr at resultatene i denne rapporten ikke nødvendigvis er identiske med resultatene som vises i Skoleporten.

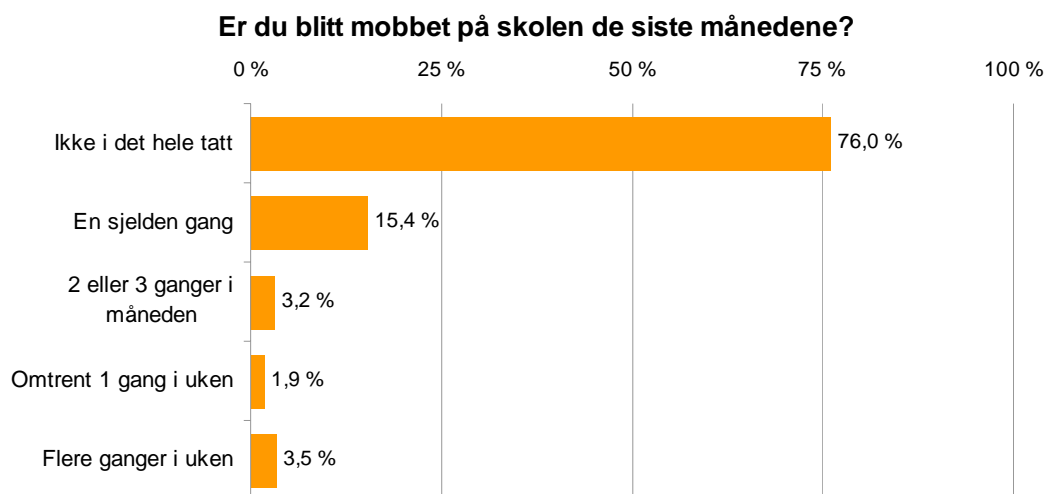
**Figur 49 Mobbing**



Kilde: Oxford Research

Figur 49 viser at de fleste elever rapporterer at de ikke mobbes.

Figur 50 Er du blitt mobbet på skolen de siste månedene



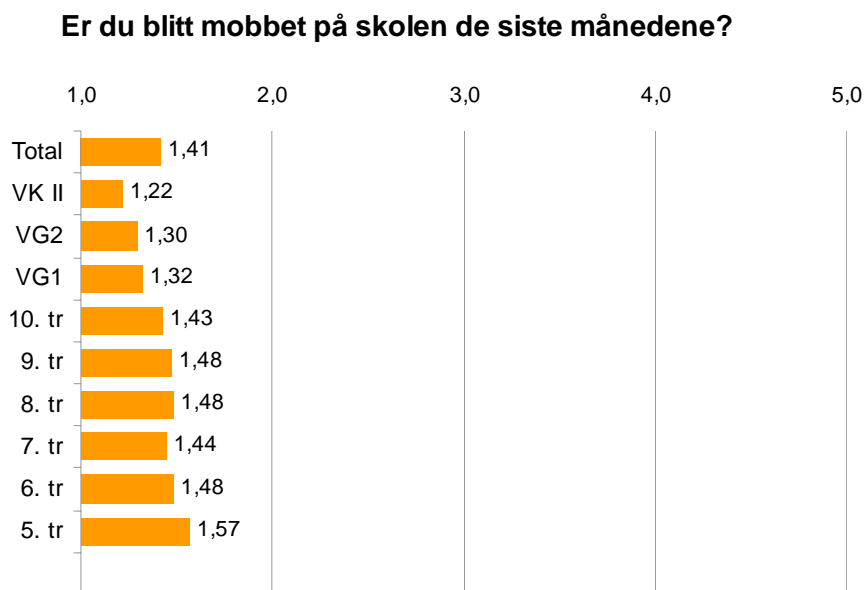
Kilde: Oxford Research

Figur 50 viser at 76 % av elevene ikke i det hele tatt er blitt mobbet på skolen de siste månedene. 15,4 % er blitt mobbet en sjelden gang på skolen de siste månedene. Til sammen er det 91,4 % av elevene som ikke i det hele tatt eller en sjelden gang er blitt mobbet de siste månedene.

Det er 3,2 % som er blitt mobbet 2 eller 3 ganger i måneden på skolen de siste månedene. Det er 5,4 % som enten er blitt mobbet omtrent 1 gang i uken eller flere ganger i uken. Dette utgjør omtrent 17000 elever.

Når vi ser på de ulike klassetrinn, finner vi en liten forskjell når det gjelder elever som blir mobbet (ES= 0,29).

Figur 51 Trinn og mobbing



Kilde: Oxford Research

Vi ser av figur 51 at forskjellene i opplevelsen av mobbing mellom de ulike trinn er forholdsvis små. Den laveste scoren (1,22) er på VKII, hvilket betyr at elevene på VKII i minst grad opplever mobbing. Disse elevene på VKII opplever i gjennomsnitt ikke mobbing i det hele tatt de siste månedene. Den høyeste scoren ser vi på 5. trinn (1,57). Vi ser av figuren at de lavere klassetrinn i noe større grad rapporterer om mobbing enn de høyere klassetrinn.

Har utbredelsen av mobbing endret seg over tid?

Som nevnt har det vært mye fokus på utviklingen av mobbing. Vi vil derfor i det følgende drøfte mer inngående om det kan dokumenteres en endring i mobbing. Ved å sammenligne resultatene over flere år vil en kunne se om det er noen tendenser til endring. I datamaterialet som ligger til grunn fra elevundersøkelsene kan en ikke uten videre sammenligne data fra 2007 og 2008 med data fra de foregående årene. Dette skyldes at det i 2007 ble gjort noen endringer i spørreskjemaet.

Sammenligninger fra år til år kan gjøres på flere måter. En naturlig og enkel framgangsmåte er å sammenligne prosentandelen av elevene som velger de ulike svarkategoriene. Det betyr å sammenligne frekvenstabeller for ulike år. Det er den framgangsmåten vi i hovedsak har valgt. For 7. og 10 trinn i grunnskolen og for elever på videregående trinn 1 i videregående opplæring har vi i prinsippet svar fra hele populasjonen. Det betyr at alle forskjeller i prinsippet er reelle forskjeller og at testing av om tendensene er signifikante ikke har noen hensikt. Små forskjeller skal vi likevel være forsiktige med å tolke, særlig der vi bare kan sammenligne resultatene for 2007 og 2008, etter som det da er vanskelig å si om små forskjeller skyldes en trend eller tilfeldige variasjoner.

Med de forbeholdene som er nevnt, viser resultatene en svak tendens til at flere elever oppga å være utsatt for mobbing i 2008 enn de to foregående årene, mens andelen var enda noe høyere i 2005<sup>3</sup>. Prosentandelen som oppga å ha blitt mobbet overhodet, er vist nedenfor.

- 2005: 24,7 %
- 2006: 23,8 %<sup>4</sup>
- 2007: 23,2 %
- 2008: 24,0 %

Tabell 19: Er du blitt mobbet på skolen de siste månedene?			
	2006*	2007**	2008**
Flere ganger i uken	2,8	3,3	3,5
Omtrent 1 gang i uken	1,9	1,8	1,9
2 eller 3 ganger i måneden	3,5	2,9	3,2
En sjelden gang	15,6	15,2	15,4
Ikke i det hele tatt	76,2	76,8	76,0
Total	100,0	100,0	100,0

\* "Analyse av den nasjonale undersøkelsen. Elevundersøkelsene 2006", Oxford Research

\*\* Data fra Elevundersøkelsene 2007 og 2008

<sup>3</sup> Resultatene for 2005 og 2006 er satt opp med vektete verdier, mens resultatene for 2007 og 2008 er ikke vektete verdier. Vektingen for 2007 utgjør en forskjell på 0,2 (vektet verdi 23,4%) og for 2008 gir en forskjell på 0,1 (vektet verdi 24,1%). Vektingen er tatt bort for å kunne sammenligne mot data som fremkommer i Skoleporten. Spørsmålene i 2007 og 2008 er helt like og kan dermed sammenlignes uten forbehold.

<sup>4</sup> Furre Furre (ansv), Einar M. Skaalvik Inger-Johanne Danielsen, Rune Stiberg-Jamt (2006): Analyse av den nasjonale undersøkelsen. Elevundersøkelsene 2006", Oxford Research

Tabellen 19 viser svarfordelingen for 2006, 2007 og 2008. Tabellen bekrefter, som vist ovenfor, at 0,8 prosentpoeng flere av elevene svarte at de hadde vært utsatt for mobbing i 2008 sammenlignet med 2007. Denne svake tendensen til øking i andelen elever som blir mobbet, fordelte seg jevnt på de ulike svarkategoriene, fra ”En sjelden gang” til ”Flere ganger i uka”. Alle fire kategoriene som representerte ulik frekvens av mobbing, viste en svak øking i 2008.

Bildet er noe annerledes dersom vi sammenligner 2008 med 2006. Da er forskjellen på de som oppgir at de har blitt mobbet på 0,2 prosentpoeng. Imidlertid ser vi en endring på dem som oppgir at de mobbes flere ganger i uken. Her er forskjellen mellom 2006 og 2008 på 0,7 prosentpoeng. Det må imidlertid bemerkes at spørsmålstillingen i 2006 var noe annerledes enn i 2007 og 2008, men svarkategoriene var de samme. Dette gjør at vi må være noe varsomme med å trekke for bastante konklusjoner om trender.

Hvis vi slår sammen de to mest alvorlige svarkategoriene (”Omtrent 1 gang i uken” og ”Flere ganger i uken”) finner vi også en svakt økende tendens til mobbing. Andelen elever som velger en av disse to svarkategoriene har økt gradvis siden 2005. Dette er vist nedenfor:

Andelen elever som svarer at de har blitt mobbet ”Omtrent 1 gang i uken” eller ”Flere ganger i uken”).

- 2005: 4,5 %
- 2006: 4,7 %
- 2007: 5,1 %
- 2008: 5,4 %

Forskjell i spørreskjema mellom 2006 og 2007 gjør at det knytter seg noe usikkerhet til sammenligning av tallene for 2005 og 2006 med 2007 og 2008. Resultatene indikerer likevel en tendens til øking av alvorlig eller hyppig mobbing.

Skiller vi mellom barnetrinnet (opp til 7. klasse) og eldre elever (fra og med 8. klasse, inklusive videregående), finner vi at økningen i ukentlig mobbing gjelder ungdomstrinnet og videregående opplæring. Tabell 20 viser en liten økning fra 2007 til 2008 i antall elever etter barnetrinnet som rapporterer at de ”omtrent 1 gang i uken” og ”flere ganger i uken” blir mobbet på skolen. Tabellen viser også en nedgang i antall elever i denne aldersgruppen som rapporterer at de mobbes en sjelden gang. Forskjellen fra 2007 til 2008 er imidlertid svært liten for elevene i ungdomsskolen og videregående opplæring.

Tabell 20: Er du blitt mobbet på skolen de siste månedene?		
8.klasse og eldre	2007	2008
Flere ganger i uken	3,4	3,6
Omtrent 1 gang i uken	1,4	1,5
2 eller 3 ganger i måneden	2,5	2,7
En sjelden gang	13,4	13,2
Ikke i det hele tatt	79,4	79,0
Total	100,0	100,0

Bildet er litt annerledes for elever på barnetrinnet (tabell 21). Her ser vi en noe større øking av elever som svarer at de har blitt mobbet. Økingen er her på 1.1 prosentpoeng.<sup>5</sup> Den største økingen finner vi her for det å bli mobbet en sjelden gang eller noen ganger i måneden (en øking på 0,8 %), mens det ikke er noen øking i andelen elever som hevder å bli mobbet flere ganger i uka.

Tabell 21: Er du blitt mobbet på skolen de siste månedene?		
Barnetrinnet	2007**	2008**
Flere ganger i uken	3,1	3,1
Omtrent 1 gang i uken	2,5	2,7
2 eller 3 ganger i måneden	3,8	4,1
En sjelden gang	19,0	19,5
Ikke i det hele tatt	71,7	70,6
Total	100,0	100,0

Betrakter vi begge overstående tabeller under ett, ser vi at en langt større andel elever på barnetrinnet rapporterer at de blir mobbet (nær 30 %) sammenlignet med elever i høyere klassetrinn (vel 20 %).

Oxford Research og NTNU trekker ut fra dette den konklusjonen at det kan se ut som om det er en svakt økende andel elever som opplever at de mobbes når vi sammenligner over tid. Videre opplever en større andel elever på barnetrinnet enn elever på høyere trinn at de mobbes. Tendensene er imidlertid svake og resultatene må tolkes forsiktig. Som tidligere nevnt kan en imidlertid med stor sikkerhet konkludere med at skolen ikke har greid å redusere omfanget av mobbing i den perioden vi har sammenlignbare data.

## 4.5 Motivasjon

Studiet av motivasjon er svært sentralt i elevundersøkelser fordi det er en nøkkelfaktor for å oppnå optimal læring. I tillegg er elevenes grad av motivasjon av betydning for deres atferd, både sett i forhold til retning, intensitet og utholdenhet.

Spørsmålene om motivasjon i Elevundersøkelsen er stilt slik at de måler motivasjon som et kvantitativt begrep. Det betyr at fokus er rettet mot styrken på elevenes motivasjon, det vil si graden av motivasjon, og ikke typen av motivasjon. Motivasjon blir da primært behandlet som noe som elevene har mye eller lite av. I den pedagogisk-psykologiske motivasjonsforskningen opererer man ofte med et mer utvidet motivasjonsbegrep og har vært opptatt av både kvantitative og kvalitative aspekter ved motivasjon. Motivasjonsforskningen prøver å analysere hvorfor elevene engasjerer seg sterkt eller svakt i ulike aktiviteter, for eksempel hvorfor de arbeider eller ikke arbeider med skolefagene. Her må vi imidlertid begrense analysene til en kvantitativ framstilling.

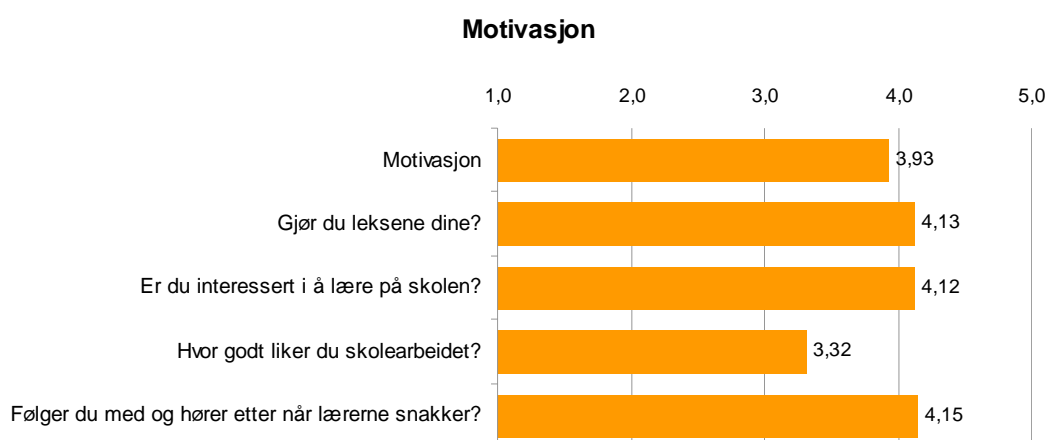
I elevundersøkelsen er motivasjon målt ved fire spørsmål. Disse fire spørsmålene er i denne rapporten satt sammen til en indeks som viser elevenes generelle motivasjon for skolearbeidet. Denne indeksen presenteres også i Skoleporten.

<sup>5</sup> Den presise økingen av elever som sier de har blitt mobbet er 1,1 prosentpoeng, men i tabell 21 er økingen 1,0 %. Forskjellen skyldes desimalavrundinger.

- Gjør du leksene dine?
- Er du interessert i å lære på skolen?
- Hvor godt liker du skolearbeidet
- Følger du med og hører etter når læreren snakker?

I skoleporten blir gjennomsnittet av de fire spørsmålene presentert fordelt etter 7. trinn, 10. trinn og Vg 1. I figuren nedenfor er gjennomsnitt for de fire spørsmålene for alle trinn presentert. Det betyr at resultatene i denne rapporten ikke nødvendigvis er identiske med resultatene som vises i Skoleporten, men måten det presenteres og tolkes på er identisk. Dessuten har vi sammen med indeksen for motivasjon satt opp gjennomsnittsverdier for hver av de fire spørsmålene som inngår i indeksen for motivasjon. I figur 52 er altså ”Motivasjon” indeksen (med en score på 3,93), mens de fire andre er enkeltspørsmålene som denne indeksen består av.

Figur 52 Motivasjon



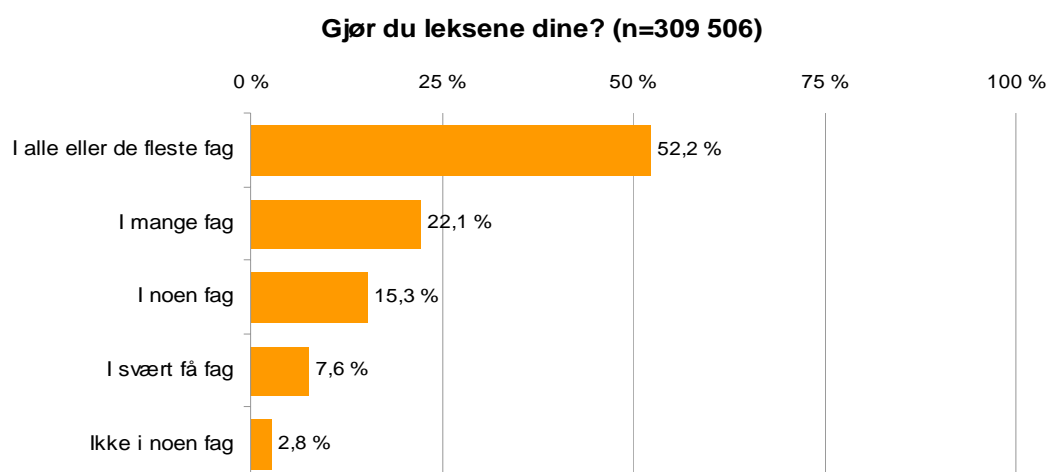
Kilde: Oxford Research

Indeksen for motivasjon viser at elevene scorer 3,93 på motivasjon (Figur 52). Siden de enkelte spørsmål har noe ulike svaralternativer er det vanskelig å bruke disse i beskrivelsen av verdiene. Verdien 5 betyr høy grad av motivasjon, mens verdien 1 betyr lav grad av motivasjon. Det er noe variasjon i gjennomsnittsscore i forhold til de enkelte spørsmål. Den høyeste scoren (4,15) og størst grad av motivasjon ser vi i forhold til om elevene følger med og hører etter når lærerne snakker. Den laveste scoren og lavest grad av motivasjon ser vi i forhold til hvor godt elevene liker skolearbeidet (3,32). De tre andre spørsmålene har nokså like scorer på motivasjon (mellem 4,12-4,15).

#### 4.5.1 Spørsmål om motivasjon

I det følgende presenterer vi frekvensfordeling for de fire spørsmålene som indeksen motivasjon består av. Det kommenteres også hvorvidt det er signifikante sammenhenger med utvalgte bakgrunnsvariabler.

Figur 53 Gjør du leksene dine



Kilde: Oxford Research

Figur 53 viser at 52,2 % av elevene er gjør leksene i alle eller de fleste fag. Det er 22,1 % av elevene som gjør leksene i mange fag, mens 15,3 % av elevene gjør leksene i noen fag.

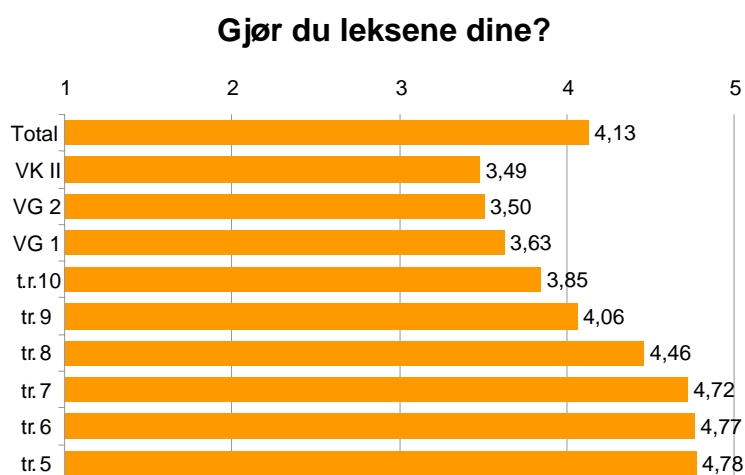
Det er 10,4 % av elevene som gjør lekser i svært få fag eller ikke i noen fag. Dette utgjør om lag 32 000 elever.

Det er ikke forskjell i andelen som gjør lekser mellom årene 2008 og 2007 (ES= 0,02).

Det er imidlertid forskjell mellom trinn og andelen som gjør lekser (ES= 1,17).

Forskjellene mellom de ulike trinn i forhold til i hvilken grad elevene gjør leksene blir illustrert i figur 54.

Figur 54 Trinn og gjør lekser



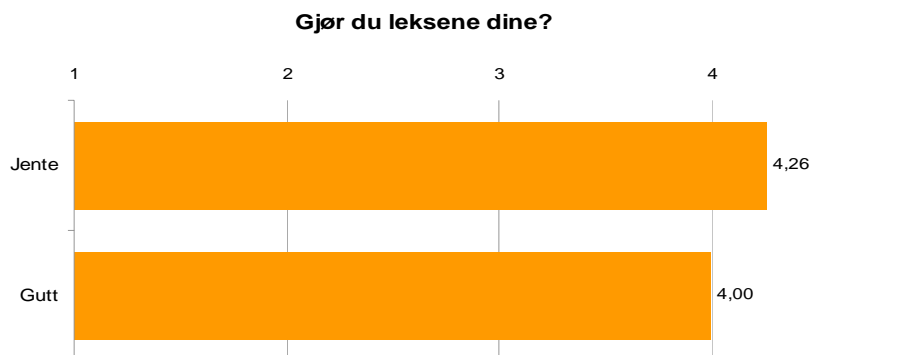
Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 54 at forskjellene i hvilken grad elevene gjør lekser er store. Den høyeste scoren (4,78) er på 5. trinn, hvilket betyr at elevene på 5. trinn i gjennomsnitt gjør leksene i alle eller de fleste fag. Den laveste scoren ser vi på VKII (3,49) der

elevene i gjennomsnitt gjør leksene i noen fag. Vi ser av figuren at elever på de lavere klassetrinn i større grad gjør leksene enn elever på de høyere klassetrinn.

Det er imidlertid en forskjell mellom kjønn og om elevene gjør leksene sine. Forskjellen mellom kjønn og om elevene gjør leksene sine er små (ES= 0,24).

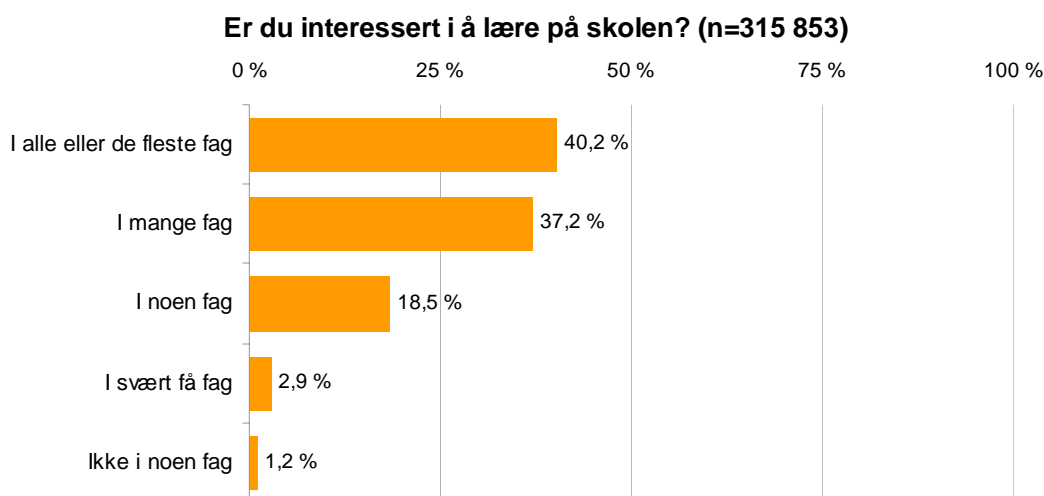
**Figur 55 Kjønn og gjør lekser**



Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 55 at forskjellene i hvilken grad gutter og jenter gjør leksene er relativt små. Både gutter og jenter gjør i gjennomsnitt lekser i mange fag, men guttene (4,00) gjør i mindre grad lekser enn jenter (4,26).

**Figur 56 Er du interessert i å lære på skolen**



Kilde: Oxford Research

Figur 56 viser at 40,2 % av elevene er interessert i å lære i alle eller de fleste fag. 37,2 % er interessert i å lære på skolen i mange fag. Det er dermed 77,2 % av elevene som er interessert i å lære i alle eller de fleste fag eller i mange fag.

Det er 18,5 % av elevene som er interessert i å lære i noen fag. 2,9 % av elevene er interessert i å lære på skolen i svært få fag, mens 1,2 % av elevene ikke er interessert i å lære i noen fag.

Det er 4,1 % av elevene som er interessert i å lære i svært få fag eller ikke i noen fag. Dette utgjør om lag 13 000 elever.

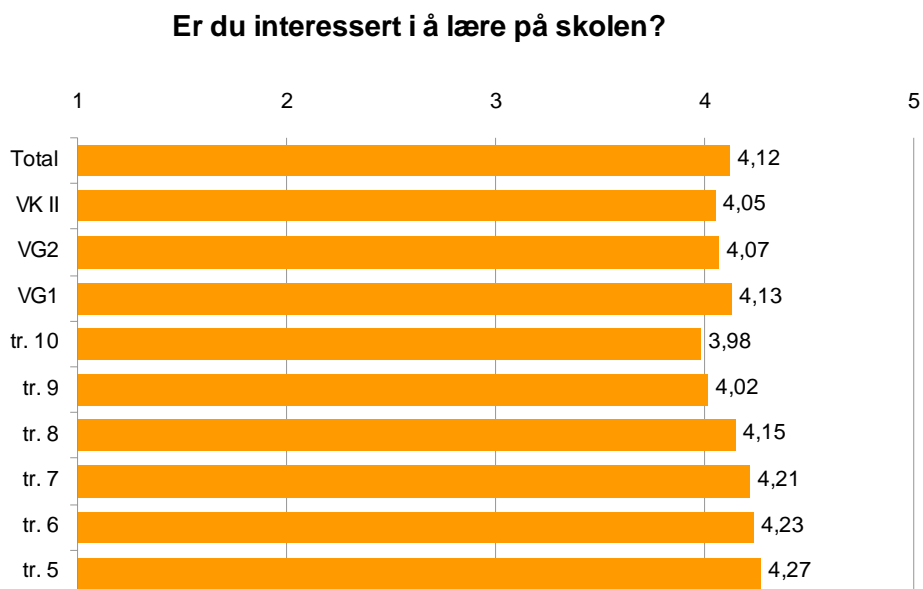
Fordelingen av svarene er like for 2007 og 2008 (ES= 0,03).



Det er en signifikant, men liten forskjell mellom trinn og interessen for å lære (ES= 0,31).

Forskjellene mellom de ulike trinn i forhold til i hvilken grad elevene er interessert i å lære er illustrert i figur 57.

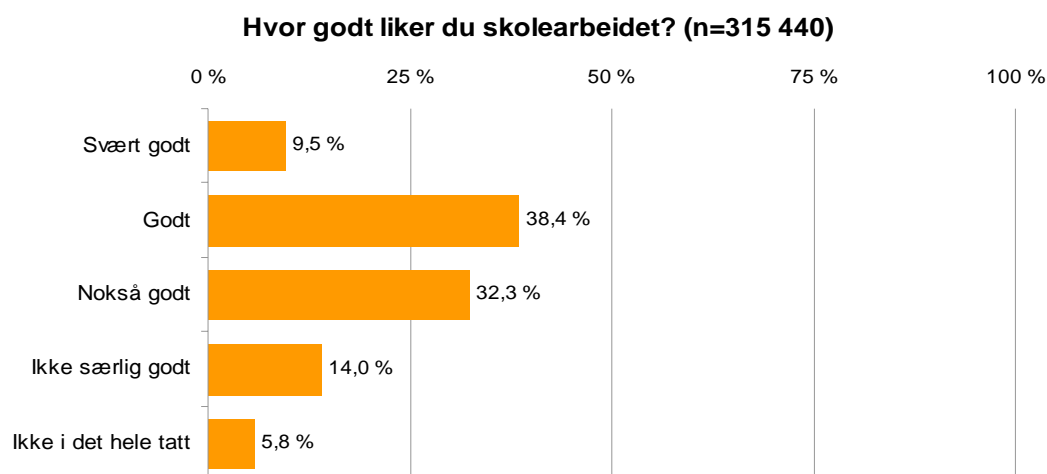
Figur 57 Trinn og interessert i å lære



Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 57 at forskjellene i hvilken grad elevene på de ulike trinn i gjennomsnitt er interessert i å lære varierer noe. Den høyeste scoren ser vi på 5. trinn (4,27). Den laveste scoren ser vi på 10. trinn (3,98).

Figur 58 Hvor godt liker du skolearbeidet



Kilde: Oxford Research

Figur 58 viser at 9,5 % av elevene liker skolearbeidet svært godt. 38,4 % liker skolearbeidet godt. 32,3 % av elevene liker skolearbeidet nokså godt. Det er 19,8 % av elevene som i liten grad liker skolearbeidet (ikke særlig godt og ikke i det hele tatt).

Elevene rapporterer stort sett lik interesse for å lære mellom årene 2008 og 2007 (ES= 0,03).

Det er imidlertid en stor forskjell mellom trinn og hvor godt elevene liker skolearbeidet (ES= 0,88).

Forskjellene mellom de ulike trinn i forhold til i hvilken grad elevene liker skolearbeidet blir illustrert i figur 59.

**Figur 59 Trinn og hvor godt du liker skolearbeidet**



Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 59 at forskjellene mellom de ulike trinn i forhold til hvor godt de liker skolearbeidet er store. Den høyeste scoren ser vi på 5. trinn (3,87), der elevene liker skolearbeidet i mange fag. Den laveste scoren ser vi på 10. trinn (2,98) der elevene liker skolearbeidet i noen fag. Vi ser at gjennomsnittsverdien for hvor godt elevene liker skolearbeidet synker fra 5. trinn til 10. trinn.

Figur 60 Følger du med og hører etter når lærerne snakker



Kilde: Oxford Research

Figur 60 viser at 37,4 % av elevene svært ofte eller alltid følger med og hører etter når lærerne snakker. 45,5 % følger ofte med og hører ofte etter når lærerne snakker.

Det er 13,2 % som av og til følger med og hører etter når lærerne snakker. 2,2 % av elevene følger sjelden med eller hører sjelden etter når lærerne snakker, mens det er 1,6 % av elevene som aldri følger med og aldri hører etter når lærerne snakker.

Det er ikke forskjell i graden elevene følger med og hører etter når læreren snakker mellom årene 2008 og 2007 (ES= 0,01).

Det er imidlertid en moderat forskjell mellom ulike trinn og andelen som følger med og hører etter når læreren snakker (ES= 0,44).

Forskjellene mellom de ulike trinn i forhold til i hvilken grad elevene følger med og hører etter når lærerne snakker blir illustrert i figur 61.

Figur 61 Trinn og i hvilken grad elevene følger med og hører etter når læreren snakker



Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 61 at forskjellene mellom de ulike trinn i forhold til hvor godt elevene følger med og hører etter når læreren snakker varierer noe, men alle resultater innebærer at elevene ofte følger med og hører etter når lærerne snakker. Den høyeste scoren ser vi på 5. trinn (4,42). Den laveste scoren ser vi på 10. trinn (4,03). Vi ser at gjennomsnittsverdien for hvor godt elevene følger med og hører etter når lærerne snakker synker noe fra 5. trinn til 10. trinn.

## 4.6 Faglig veiledning

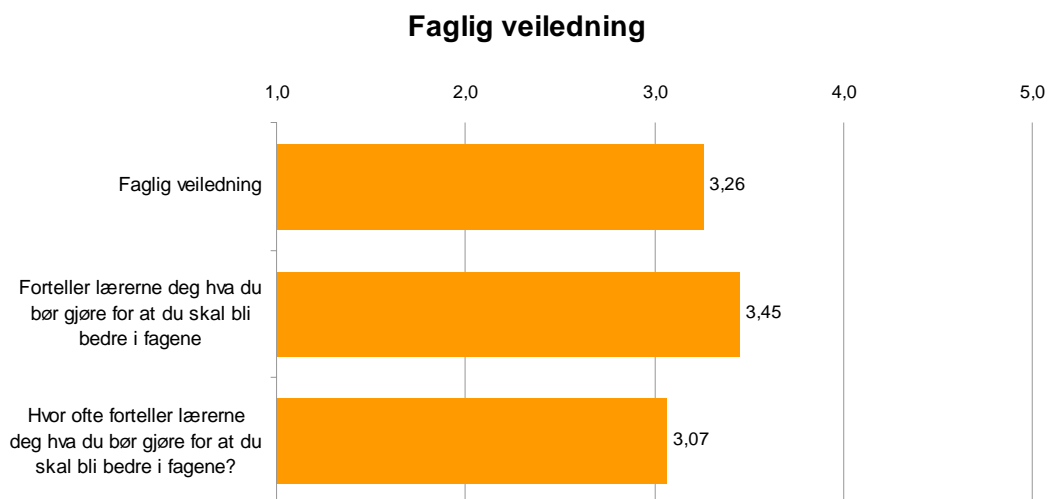
Elevene ble også bedt om å svare på spørsmål som omhandlet veiledning om faglig arbeid og forbedring fra lærernes side. I elevundersøkelsen er faglig veiledning målt ved to spørsmål. Disse to spørsmålene er i denne rapporten satt sammen til en indeks som viser elevenes følelse av om de får god veiledning om hvordan de kan forbedre seg og hvilke krav som stilles til det faglige arbeidet. Denne indeksen presenteres også i Skoleporten. Indeksen består av to spørsmål:

- Forteller lærerne deg hva du bør gjøre for at du skal bli bedre i fagene?
- Hvor ofte forteller lærerne deg hva du bør gjøre for at du skal bli bedre i fagene?

Begge spørsmålene ble stilt alle tre elevgruppene i undersøkelsen.

I skoleporten blir gjennomsnittet av begge spørsmålene presentert fordelt etter 7. trinn, 10. trinn og Vg 1. I figuren nedenfor er gjennomsnitt av begge spørsmålene for alle trinn presentert. Det betyr at resultatene i denne rapporten ikke nødvendigvis er identiske med resultatene som vises i Skoleporten, men måten det presenteres og tolkes på er identisk. Dessuten har vi sammen med indeksen for faglig veiledning satt opp gjennomsnittsverdier for hver av de to spørsmålene som inngår i indeksen for faglig veiledning. I figur 62 er altså "Faglig veiledning" indeksen (med en score på 3,26), mens de to andre er enkeltspørsmålene som denne indeksen består av.

Figur 62 Faglig veiledning



Kilde: Oxford Research

Indeksen for faglig veiledning viser at elevene scorer 3,26 på faglig veiledning (Figur 62). Siden de enkelte spørsmål har noe ulike svaralternativer er det vanskelig å bruke

disse i beskrivelsen av verdiene. Verdien 5 betyr høy grad av faglig veiledning, mens verdien 1 betyr lav grad av faglig veiledning.

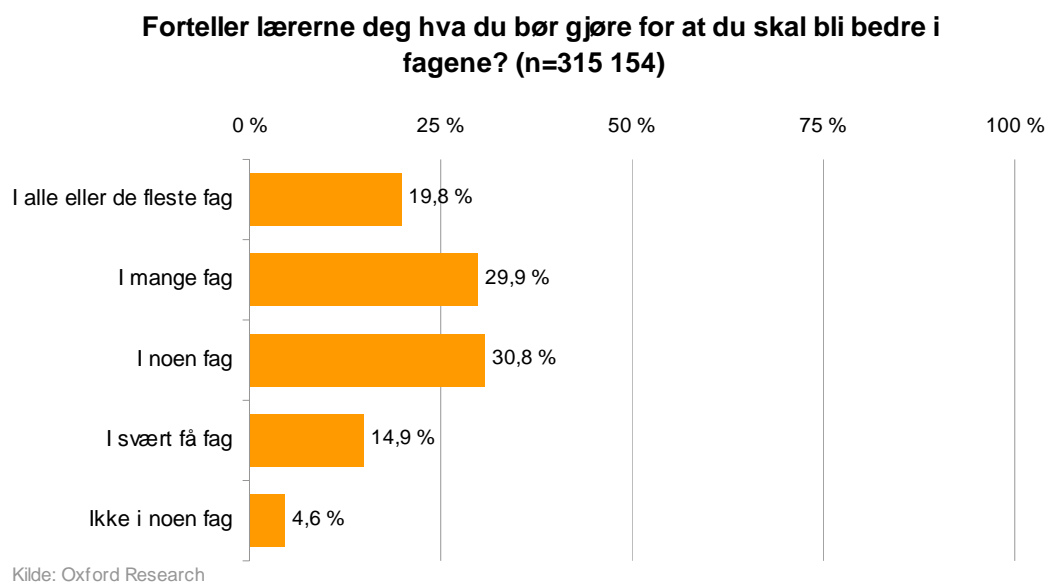
Det er noe variasjon i gjennomsnittsscore i forhold til de enkelte spørsmål. Den høyeste scoren (3,45) og størst grad av følelse av faglig veiledning ser vi i forhold til om lærerne forteller elevene hva de kan gjøre for å bli bedre i fagene. Dette betyr at elevene i gjennomsnitt opplever at lærerne i noen fag forteller elevene hva de bør gjøre for at de skal bli bedre i fagene.

Den laveste scoren (3,07) og lavest grad av opplevelse av faglig veiledning ser vi i forhold til hvor ofte lærerne forteller elevene hva de bør gjøre for at de skal bli bedre i fagene. Dette betyr at elevene i gjennomsnitt opplever at lærerne 1-3 ganger i måneden forteller elevene hva de bør gjøre for at de skal bli bedre i fagene.

#### 4.6.1 Spørsmål om faglig veiledning

I det følgende presenterer vi frekvensfordeling for de to spørsmålene som indeksen faglig veiledning består av. Det kommenteres også hvorvidt det er signifikante sammenhenger med utvalgte bakgrunnsvariabler.

Figur 63 Forteller lærerne deg hva du skal gjøre for at du skal bli bedre i fagene



Figur 63 viser at 19,8 % av elevene opplever at lærerne i alle eller de fleste fag forteller hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene.

29,9 % av elevene opplever at lærerne i mange fag forteller hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene. Det er videre 30,8 % elevene som opplever at lærerne i noen fag forteller hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene.

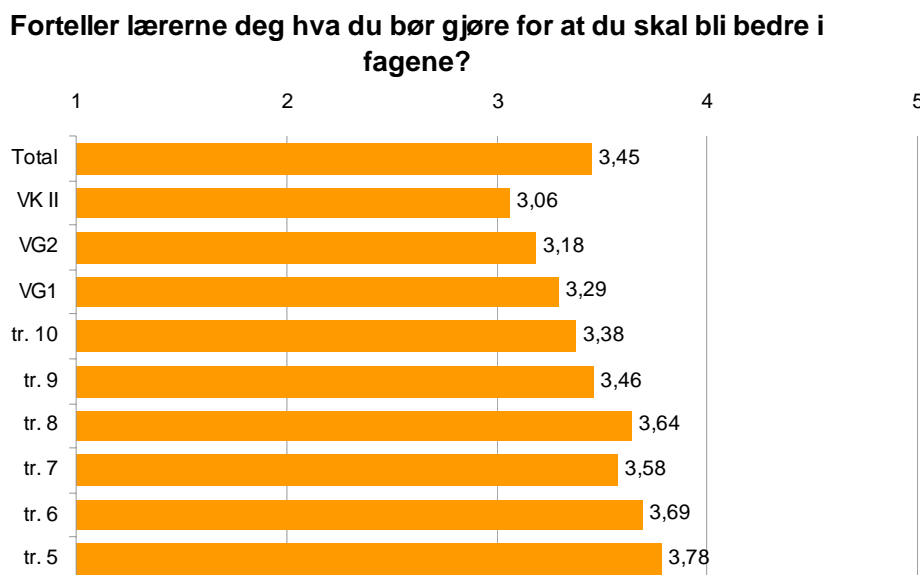
Endelig er det 19,5 % av elevene som enten i svært få fag eller ikke i noen fag opplever at lærerne i noen fag forteller hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene. Dette utgjør om lag 60 000 elever.

Elevenes opplevelse av om lærerne forteller dem hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene rapporteres relativt i 2008 som i 2007 (ES= 0,03).

Det er en signifikant sammenheng med trinn. Forskjellen mellom ulike trinn og elevenes opplevelse av om lærerne forteller dem hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene er moderat (ES= 0,66).

Forskjellene mellom de ulike trinnene og elevenes opplevelse av om lærerne forteller dem hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene, blir illustrert i figur 64.

**Figur 64** Trinn og opplevelse av om lærerne forteller elevene hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene

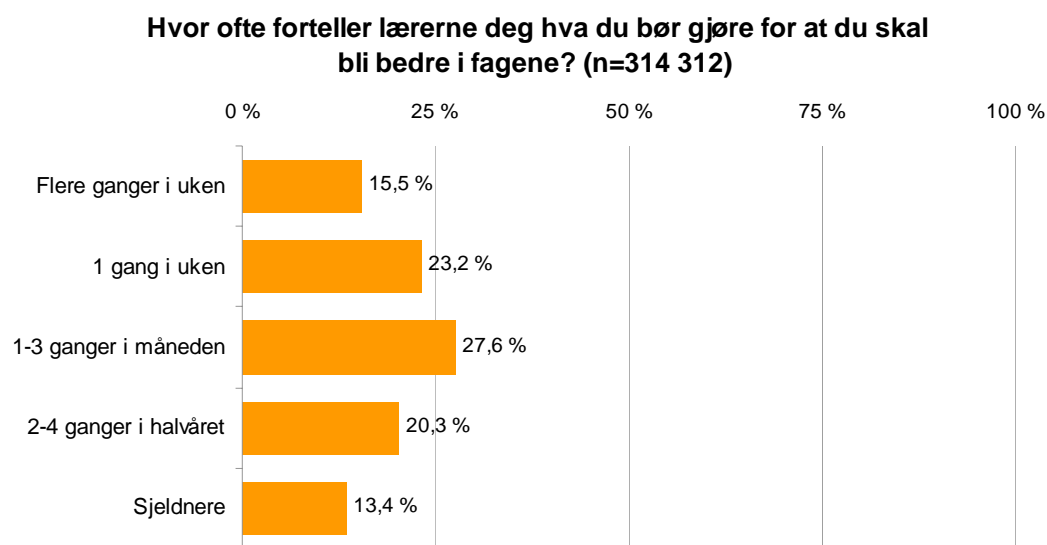


Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 64 at forskjellene mellom de ulike trinn og opplevelsen av om lærerne forteller elevene hva en skal gjøre for å bli bedre i fagene er moderate. Gjennomsnittet for alle trinnenes gjennomsnitt er 3,45, hvilket betyr at elevene opplever at lærerne i noen fag forteller hva en skal gjøre for å bli bedre i fagene.

Den høyeste scoren ser vi på 5. trinn (3,78). Dette innebærer at elevene på 5. trinn i gjennomsnitt opplever at lærerne i mange fag forteller hva en skal gjøre for å bli bedre i fagene. Den laveste scoren ser vi på VK II (3,06). Dette innebærer at elevene på VK II i gjennomsnitt opplever at lærerne i noen fag forteller hva en skal gjøre for å bli bedre i fagene. Vi ser at gjennomsnittsverdien for elevenes opplevelse av om lærerne forteller elevene hva en skal gjøre for å bli bedre i fagene synker noe fra 5. trinn til VK II. trinn.

Figur 65 Hvor ofte forteller lærerne deg hva du bør gjøre for at du skal bli bedre i fagene?



Kilde: Oxford Research

15,5 % av elevene opplever at lærerne flere ganger i uken forteller elevene hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene (figur 65). Det er videre 23,2 % av elevene som opplever at lærerne 1 gang i uken forteller elevene hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene. 27,6 % av elevene opplever at læreren 1-3 ganger i måneden forteller elevene hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene.

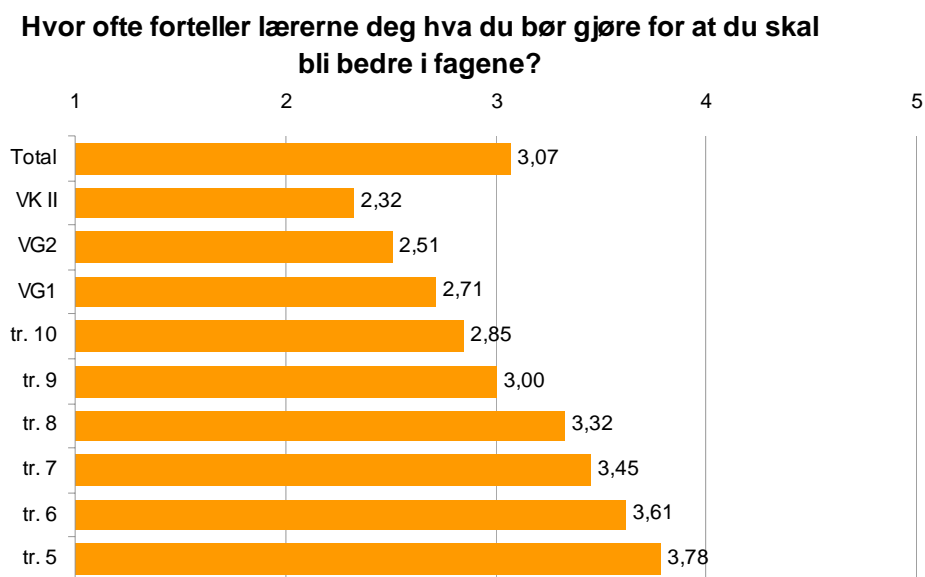
Endelig er det 33,7 % av elevene som enten opplever at lærerne 2-4 ganger i halvåret eller sjeldnere forteller elevene hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene. Dette utgjør om lag 10 6000 elever.

Elevenes opplevelse av hvor ofte lærerne forteller dem hva de skal gjøre for å bli bedre er lik i årene 2008 og 2007 (ES= 0,0).

Det er en signifikant sammenheng med trinn. Forskjellen mellom trinn er stor (ES= 1,16).

Forskjellene mellom de ulike trinnene og elevenes opplevelse av hvor ofte lærerne forteller dem hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene, blir illustrert i figur 66.

Figur 66 Trinn og elevenes opplevelse av hvor ofte lærerne forteller elevene hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene



Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 66 at forskjellene mellom de ulike trinn i opplevelsen av hvor ofte lærerne forteller elevene hva en skal gjøre for å bli bedre i fagene er store. Gjennomsnittet for alle trinnenes gjennomsnitt er 3,07, hvilket betyr at elevene opplever at lærerne 1-3 ganger i måneden forteller elevene hva en skal gjøre for å bli bedre i fagene.

Den høyeste scoren ser vi på 5. trinn (3,78). Dette innebærer at elevene på 5. trinn i gjennomsnitt opplever at lærerne 1 gang i uken forteller elevene hva en skal gjøre for å bli bedre i fagene. Den laveste scoren ser vi på VK II (2,32). Dette innebærer at elevene på VK II i gjennomsnitt opplever at lærerne 2-4 ganger i halvåret forteller elevene hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene

Vi ser at gjennomsnittsverdien for hvor ofte elevene opplever at lærerne forteller elevene hva en skal gjøre for å bli bedre i fagene synker til dels mye fra 5. trinn til VK II. trinn. Elevenes opplevelse av faglig veiledning målt ved hvor ofte lærerne forteller elevene hva en skal gjøre for å bli bedre i fagene, faller med andre ord med økende klassetrinn.

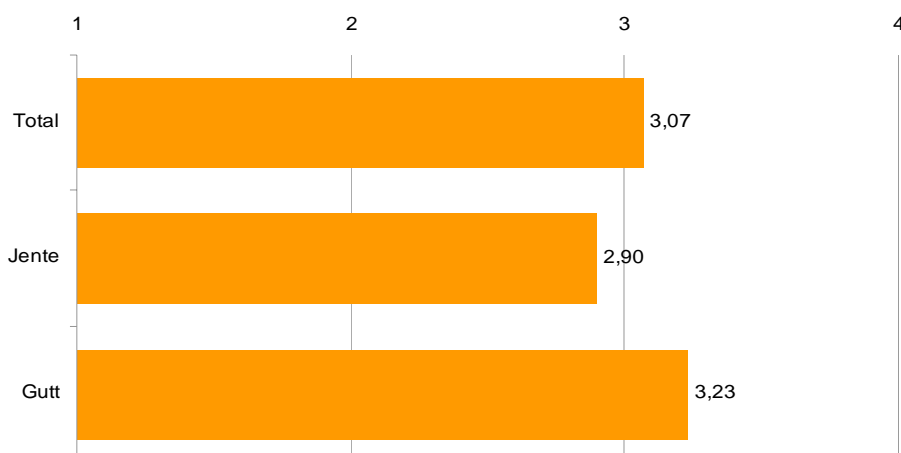
Der er videre en signifikant sammenheng med kjønn. Forskjellen mellom gutter og jenter i forhold til hvor ofte lærerne forteller dem hva de skal gjøre for at de skal bli bedre i fagene, er liten ( $ES=0,26$ ).

Forskjellen mellom gutter og jenter, blir illustrert i figur 67.



Figur 67 Kjønn og elevenes opplevelse av hvor ofte lærerne forteller elevene hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene

Hvor ofte forteller lærerne deg hva du bør gjøre for at du skal bli bedre i fagene?



Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 67 at forskjellen mellom gutter og jenter i opplevelsen av hvor ofte lærerne forteller elevene hva en skal gjøre for å bli bedre i fagene, er liten.

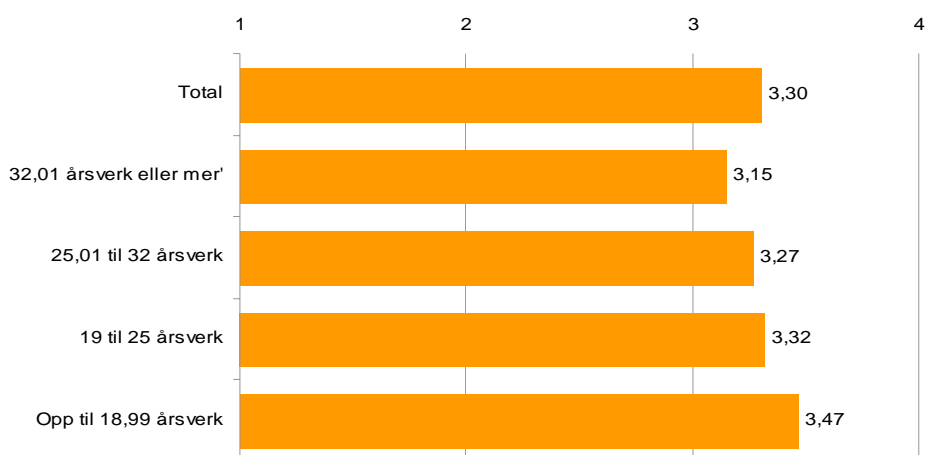
Vi ser at jenter i noe mindre grad enn gutter opplever at lærerne ofte forteller hva elevene bør gjøre for å bli bedre i fagene.

Det er endelig en signifikant sammenheng med skolestørrelse (antall undervisningsårsverk). Forskjellen mellom elever på små og store skoler i forhold til hvor ofte elevene opplever at lærerne forteller elevene hva de bør gjøre for å bli bedre i fagene, er liten (ES= 0,26).

Forskjellen mellom elevene på små og store skoler blir illustrert i figur 68.

Figur 68 Skolestørrelse (antall undervisningsårsverk) og elevenes opplevelse av hvor ofte lærerne forteller elevene hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene

Hvor ofte forteller lærerne deg hva du bør gjøre for at du skal bli bedre i fagene?



Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 68 at forskjellen mellom små og store skoler i forhold til elevenes opplevelse av hvor ofte lærerne forteller elevene hva en skal gjøre for å bli bedre, er liten.

Den høyeste scoren (3,47) ser vi for elever på små skoler med opptil 18,99 årsverk. Den laveste scoren (3,15) ser vi for elever på store skoler med 32,01 årsverk eller mer. Resultatet for alle kategorier av skolestørrelse, er innenfor tallområdet som innebærer at elevene opplever at lærerne 1-3 ganger i månenden forteller elevene hva en skal gjøre for å bli bedre.

Vi ser av figur 68 at scoren for elevenes opplevelse av hvor ofte lærerne forteller elevene hva en skal gjøre for å bli bedre, synker noe med økende skolestørrelse.

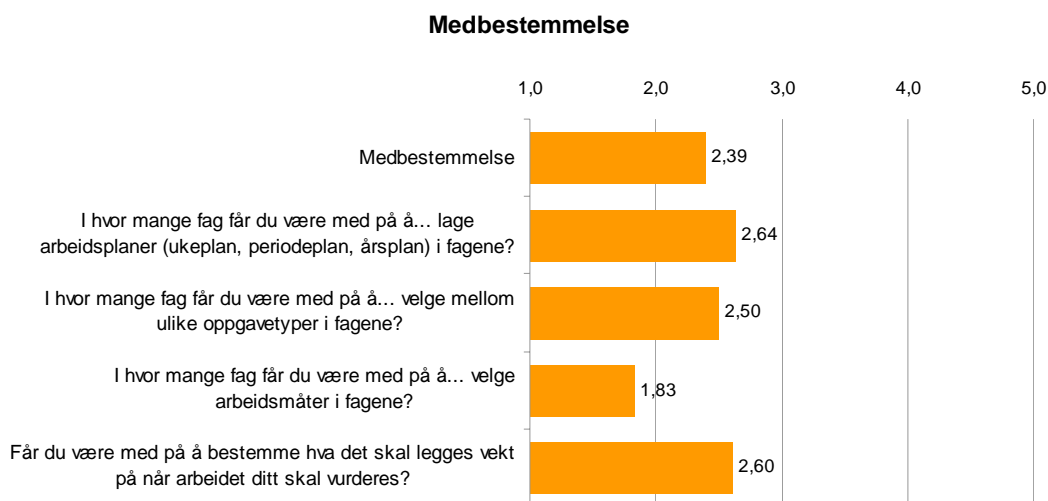
## 4.7 Medbestemmelse

Elevene ble også bedt om å svare på spørsmål som omhandlet medbestemmelse. I elevundersøkelsen er medbestemmelse målt ved fire spørsmål. Disse fire spørsmålene er i denne rapporten satt sammen til en indeks som viser elevenes følelse av å få være med på å bestemme arbeidsmål, arbeidsplaner, arbeidsmåter og hva det skal legges vekt på ved vurdering. Denne indeksen presenteres også i Skoleporten. Indeksen består av følgende fire spørsmål:

- I hvor mange fag får du være med på å:
  - Lage arbeidsplaner (ukeplan, periodeplan, årsplan) i fagene?
  - Velge mellom ulike oppgavetyper i fagene?
  - Velge arbeidsmåter i fagene?
- Får du være med å bestemme hva det skal legges vekt på når ditt arbeid skal vurderes?

Svaralternativene var: I alle eller de fleste fagene, i mange fag, i noen fag, i svært få fag og ikke i noen fag.

Figur 69 Medbestemmelse



Kilde: Oxford Research

I skoleporten blir gjennomsnittet av de fire spørsmålene presentert fordelt etter 10. trinn og Vg 1. I figur 69 er gjennomsnitt av spørsmålene for alle trinn som har be-

svart spørsmålene presentert. Det betyr at resultatene i denne rapporten ikke nødvendigvis er identiske med resultatene som vises i Skoleporten, men måten det presenteres og tolkes på er identisk. Dessuten har vi sammen med indeksen for medbestemmelse satt opp gjennomsnittsverdier for hver av de fire spørsmålene som inngår i indeksen for medbestemmelse. I figur 69 er altså ”Medbestemmelse” indeksen (med en score på 2,39), mens de fire andre er enkeltspørsmålene som denne indeksen består av.

5. -7. trinn svarte ikke på disse spørsmålene.

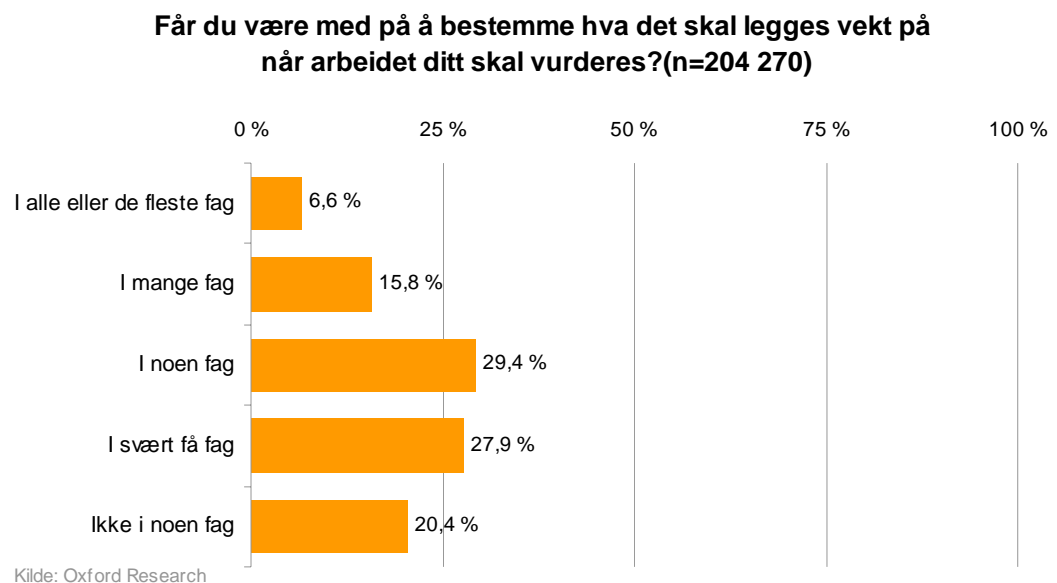
Indeksen for medbestemmelse viser at elevene gjennomsnittlig scorer 2,39 på medbestemmelse (Figur 69). Det betyr at elevene gjennomsnittlige føler at de i svært få fag får være med å bestemme arbeidsmål, arbeidsplaner, arbeidsmåter og hva det skal legges vekt på ved vurdering.

Det er noe variasjon i gjennomsnittsscore i forhold til de enkelte spørsmål. Den høyeste scoren (2,64) og størst grad av medbestemmelse ser vi i forhold til hvor mange fag elevene får være med å lage arbeidsplaner i. Dette betyr at elevene i svært få fag får være med å lage arbeidsplaner. Den laveste scoren (1,83) og lavest grad av medbestemmelse ser vi i forhold til hvor mange fag elevene får være med å velge arbeidsmåter i. Dette betyr at elevene i noen fag får være med å velge arbeidsmåter.

#### 4.7.1 Spørsmål om medbestemmelse

I det følgende presenterer vi frekvensfordeling for de fire spørsmålene som indeksen medbestemmelse består av. Det kommenteres også hvorvidt det er signifikante sammenhenger med utvalgte bakgrunnsvariabler.

Figur 70 Får du være med på å bestemme hva det skal legges vekt på når arbeidet ditt skal vurderes?



5. -7. trinn svarte ikke på dette spørsmålet.

Figur 70 viser at 6,6 % av elevene i alle eller de fleste fag får være med på å bestemme hva det skal legges vekt på når arbeidet til eleven skal vurderes. Det er 15,8 % av elevene som i mange fag får være med på å bestemme hva det skal legges vekt på når

arbeidet til eleven skal vurderes. 29,4 % av elevene får i noen fag være med på å bestemme hva det skal legges vekt på når arbeidet til elevene skal vurderes.

Det er 27,9 % som i svært få fag får være med å bestemme hva det skal legges vekt på når arbeidet til eleven skal vurderes. Endelig er det 20,4 % som ikke i noen fag får være med å bestemme hva det skal legges vekt på når arbeidet til eleven skal vurderes.

Forskjellen i graden elevene får være med på å bestemme hva det skal legges vekt på når arbeidet til eleven skal vurderes mellom årene 2008 og 2007 er så liten at vi ikke betrakter det som en forskjell (ES= -0,03).

Det er en signifikant men liten forskjell med trinn (ES= 0,36).

Forskjellene mellom de ulike trinn i forhold til i hvilken grad elevene får være med på å bestemme hva det skal legges vekt på når arbeidet til eleven skal vurderes, blir illustrert i figur 71.

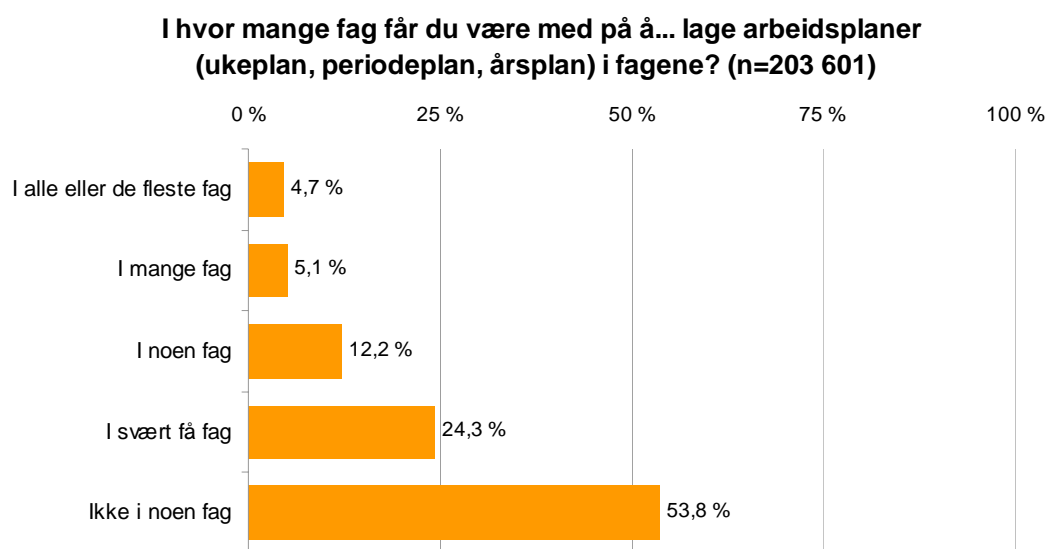
**Figur 71** Trinn og om får være med på å bestemme vurdering



Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 71 at forskjellene mellom de ulike trinn i forhold til i hvilken grad elevene får være med å bestemme hva det skal legges vekt på når arbeidet til eleven skal vurderes varierer noe, men at nesten alle resultatene innebærer at elevene i noen fag får være med å bestemme hva det skal legges vekt på når arbeidet til eleven skal vurderes. Den høyeste scoren ser vi på 8. trinn (2,87). Den laveste scoren ser vi på 10. trinn (2,45). Scoren for dette trinnet er det eneste med verdi under 2,5 og som i svært få fag får være med å bestemme hva det skal legges vekt på når arbeidet til eleven skal vurderes.

Figur 72 I hvor mange får du være med og lage arbeidsplaner



Kilde: Oxford Research

5.-7. trinn svarte ikke på dette spørsmålet.

Figur 72 viser at 4,7 % av elevene får være med å lage arbeidsplaner i de aller fleste fagene. Det er 5,1 % av elevene som i mange fag får være med å lage arbeidsplaner. 12,2 % av elevene får i noen fag være med å lage arbeidsplaner.

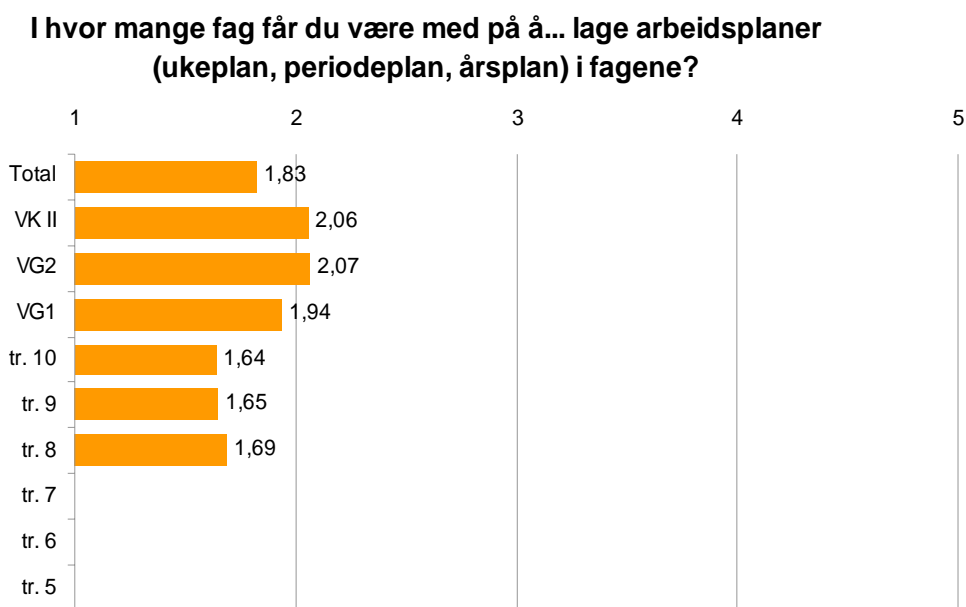
Det er 24,3 % av elevene som i svært få fag får være med å lage arbeidsplaner. Endelig er det 53,8 % som ikke i noen fag får være med å lage arbeidsplaner.

Forskjellen i graden elevene får være med å lage arbeidsplaner mellom årene 2008 og 2007 er så liten at vi ikke betrakter det som en forskjell (ES= 0,05).

Det er en signifikant, men liten sammenheng med trinn. Det betyr at forskjellene mellom trinnene i graden elevene får være med på å lage arbeidsplaner, gir verdier over 0,2 på "effect size" (ES). Forskjellen mellom trinn er små (ES= 0,36).

Forskjellene mellom de ulike trinn i forhold til i hvilken grad elevene får være med på å lage arbeidsplaner, blir illustrert i figur 73.

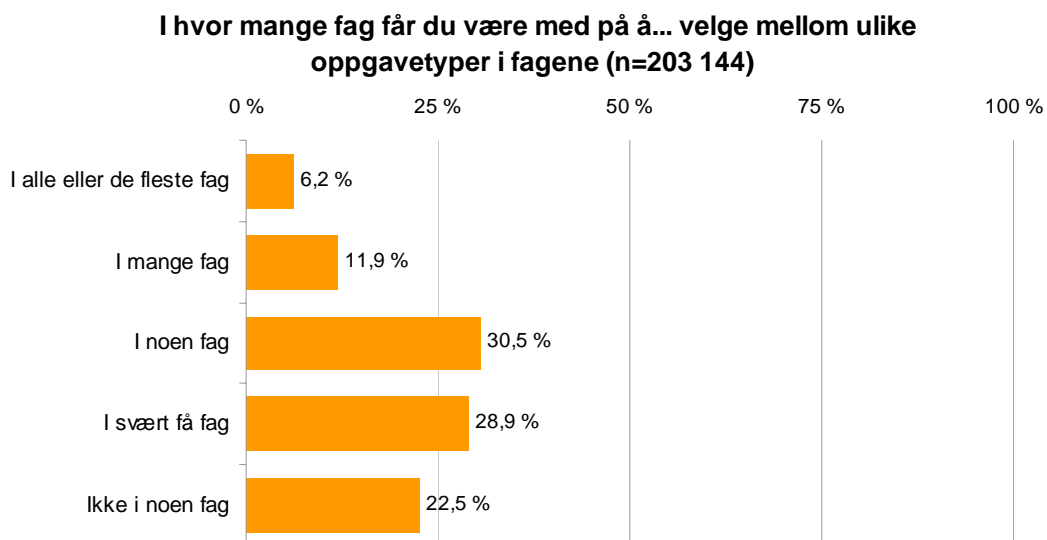
Figur 73 Trinn og i hvilken grad elevene får være med på å lage arbeidsplaner



Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 73 at forskjellen mellom de ulike trinn i forhold til i hvilken grad elevene får være med på å lage arbeidsplaner er liten, men at alle resultatene innebærer at elevene i svært få fag får være med å lage arbeidsplaner. Gjennomsnittet for alle trinnene er 1,83, hvilket betyr at elevene i svært få fag får være med på å lage arbeidsplaner. Den høyeste scoren ser vi på VG2 med (2,07). Den laveste scoren ser vi på 10. trinn (1,64).

Figur 74 I hvor mange fag får du være med på å velge mellom ulike oppgavetyper i fagene



Kilde: Oxford Research

5. -7. trinn svarte ikke på dette spørsmålet.

Figur 74 viser at 6,2 % av elevene får være med å velge mellom ulike oppgavetyper i de aller fleste fagene. Det er 11,9 % av elevene som i mange fag får være med å velge

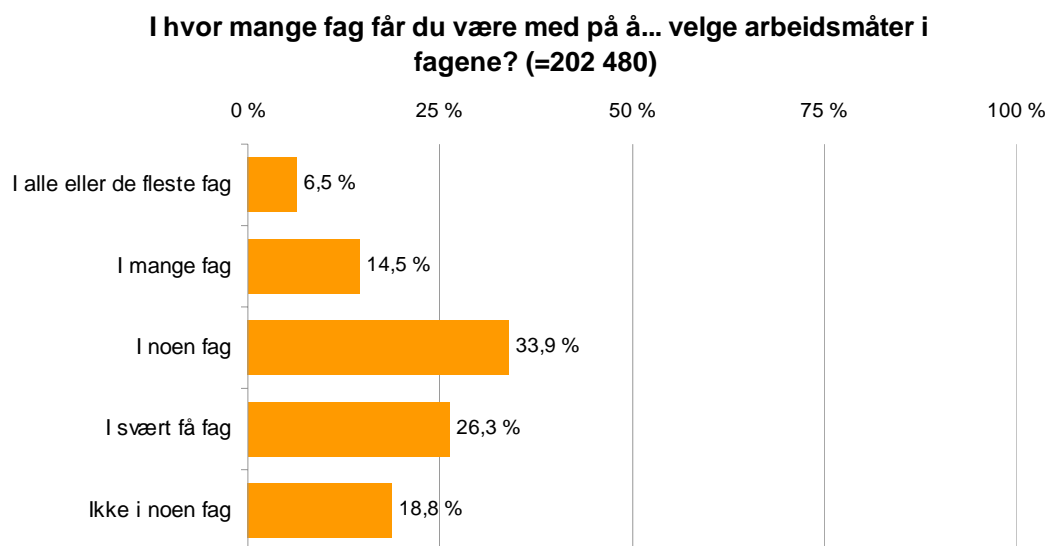
mellom ulike oppgavetyper i fagene. Det er 30,5 % av elevene som i noen fag får være med på å velge mellom ulike oppgavetyper i fagene.

Det er 28,9 % av elevene som i svært få fag får være med å velge mellom ulike oppgavetyper i fagene. Endelig er det 22,5 % av elevene som ikke i noen fag får være med å velge mellom ulike oppgavetyper i fagene. Det er altså 51,4 % av elevene som i svært få fag eller ikke noen fag får velge mellom ulike oppgavetyper. Dette utgjør over 100 000 elever.

Det er ingen forskjell i graden elevene får velge mellom ulike oppgavetyper mellom årene 2008 og 2007 (ES= 0,05).

Det er ikke signifikante sammenhenger med trinn eller andre utvalgte bakgrunnsvariabler. Det betyr eksempelvis at forskjellene mellom trinnene i graden elevene får være med på å velge mellom ulike oppgavetyper, gir verdier under 0,2 på ”effect size” (ES). Forskjellen mellom trinn er ubetydelig (ES= 0,15).

**Figur 75 Arbeidsmåter i fagene**



Kilde: Oxford Research

5. -7. trinn svarte ikke på dette spørsmålet.

Figur 75 viser at 6,5 % av elevene får være med å velge arbeidsmåter i de aller fleste fagene. Det er 14,5 % av elevene som i mange fag får velge arbeidsmåter i fagene. Det er 33,9 % av elevene som i noen fag får være med på å velge mellom ulike arbeidsmåter i fagene.

Det er 26,3 % av elevene som i svært få fag får være med å velge mellom ulike arbeidsmåter i fagene. Endelig er det 18,8 % av elevene som ikke i noen fag får være med å velge mellom ulike arbeidsmåter i fagene. Det er altså 45,1 % av elevene som i svært få fag eller ikke noen fag får velge mellom ulike arbeidsmåter i fagene. Dette utgjør om lag 90 000 elever.

Det er ikke forskjell i graden elevene får velge mellom ulike arbeidsmåter i fagene mellom årene 2008 og 2007 (ES= 0,04).

Det er ikke signifikante sammenhenger med trinn eller andre utvalgte bakgrunnsvariabler. Det betyr eksempelvis at forskjellene mellom trinnene i graden elevene får

være med på å velge mellom ulike arbeidsmåter i fagene, gir verdier under 0,2 på ”effect size” (ES). Forskjellen mellom trinn er eksempelvis så ubetydelig at vi ikke betrakter det som en forskjell (ES=0,14).

## 4.8 Karriereveiledning

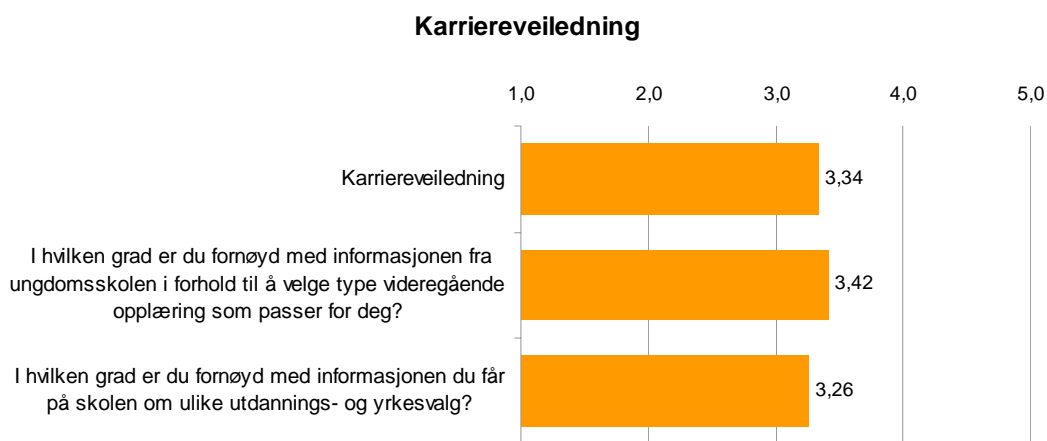
Elevene ble også bedt om å svare på spørsmål som omhandlet karriereveiledning. I elevundersøkelsen er karriereveiledning målt ved to spørsmål. Disse to spørsmålene er i denne rapporten satt sammen til en indeks som viser elevenes vurdering av den informasjonen de får om utdanningsvalg. Denne indeksen presenteres også i Skoleporten. Indeksen består av følgende to spørsmål:

- I hvilken grad er du fornøyd med informasjonen fra ungdomsskolen i forhold til å velge type videregående opplæring som passer for deg?
- I hvilken grad er du fornøyd med informasjonen du får på skolen om ulike utdannings- og yrkesvalg.

Spørsmålene ble kun stilt elevene på 9. trinn, 10. trinn, VG1 og VG2. Svaralternativene var: Svært fornøyd, fornøyd, verken fornøyd eller misfornøyd, misfornøyd og svært misfornøyd.

I skoleporten blir gjennomsnittet av de to spørsmålene presentert fordelt etter 10. trinn og Vg 1. I figuren nedenfor er gjennomsnitt av begge spørsmålene for alle trinn presentert. Det betyr at resultatene i denne rapporten ikke nødvendigvis er identiske med resultatene som vises i Skoleporten, men måten det presenteres og tolkes på er identisk. Dessuten har vi sammen med indeksen for karriereveiledning satt opp gjennomsnittsverdier for hver av de to spørsmålene som inngår i indeksen for karriereveiledning. I figur 76 er altså ”Karriereveiledning” indeksen (med en score på 3,34), mens de to andre er enkeltspørsmålene som denne indeksen består av.

Figur 76 Karriereveiledning



Kilde: Oxford Research

Verdien 1 betyr svært misfornøyd. Verdien 2 betyr misfornøyd. Verdien 3 betyr verken fornøyd eller misfornøyd. Verdien 4 betyr fornøyd og verdien 5 svært fornøyd.



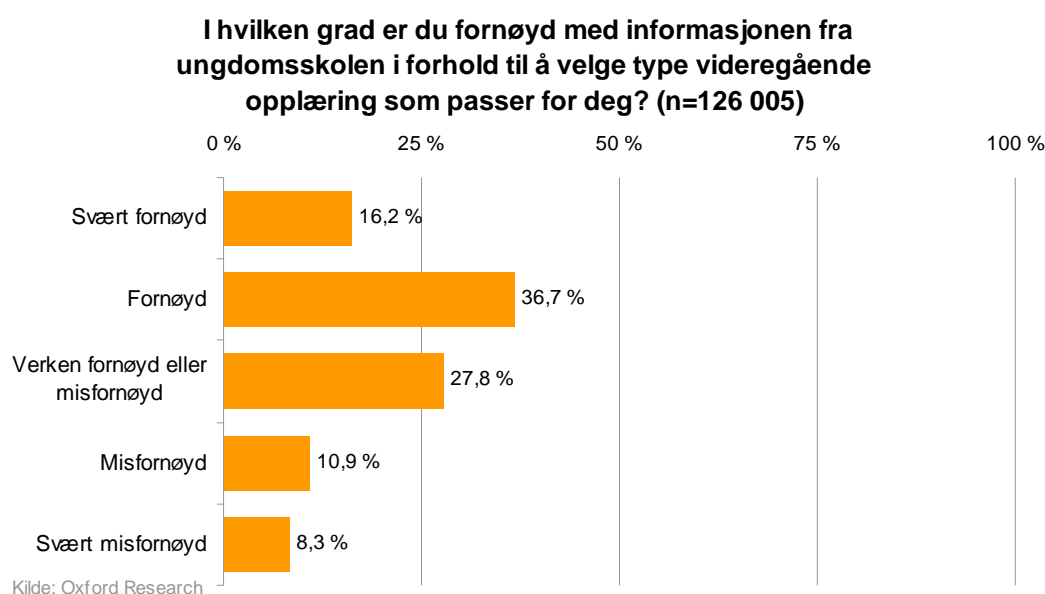
Indeksen for karriereveiledning viser at elevene scorer 3,34 på karriereveiledning (Figur 76). Det betyr at elevene verken er fornøyd eller misfornøyd med karriereveiledningen.

Vi ser at elevene er noe mer fornøyd (3,42) med karriereveiledningen når det gjelder informasjon om videregående opplæring enn elevene er fornøyd med om ulike utdannings- og yrkesvalg (3,26), men forskjellene er små.

#### 4.8.1 Spørsmål om karriereveiledning

I det følgende presenterer vi frekvensfordeling for de to spørsmålene som indeksen karriereveiledning består av. Vi kommenterer også om det er signifikante forskjeller mellom resultatene i 2008 og 2007. Det kommenteres også hvorvidt det er signifikante sammenhenger med utvalgte bakgrunnsvariabler.

Figur 77 Informasjon om videregående opplæring



Figur 77 viser at 16,2 % av elevene er svært fornøyd med informasjonen fra ungdomsskolen i forhold til å velge type videregående opplæring som passer for dem.

Det er 36,7 % av elevene som er fornøyd med informasjonen fra ungdomsskolen i forhold til å velge type videregående opplæring som passer for dem. Det er videre 27,8 % av elevene som er verken fornøyd eller misfornøyd.

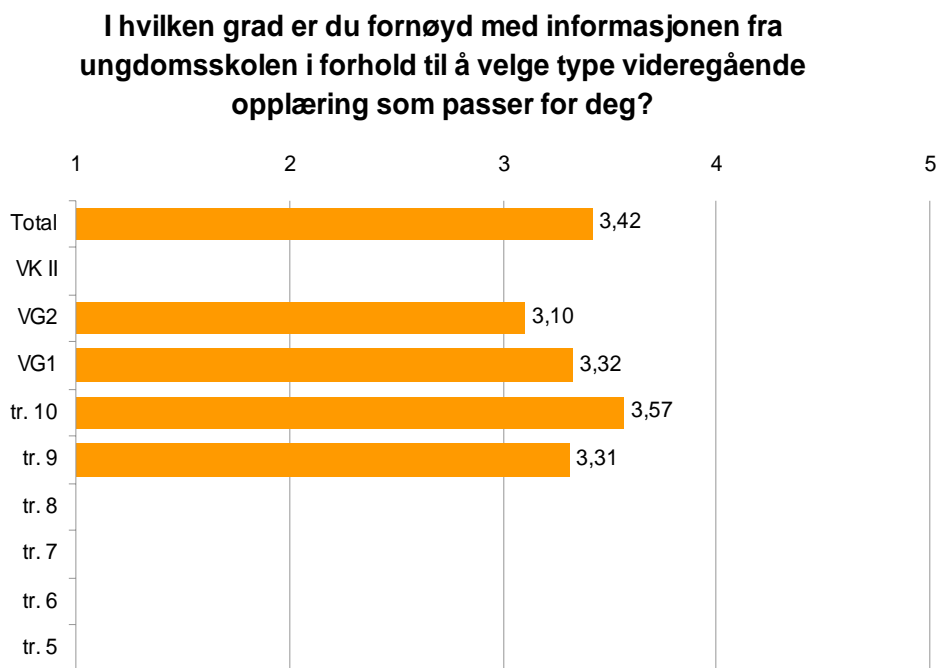
Endelig er det 19,2 % av elevene som enten er misfornøyd eller svært misfornøyd med informasjonen fra ungdomsskolen i forhold til å velge type videregående opplæring som passer for dem. Dette utgjør om lag 24 000 elever.

Det er ikke forskjell i elevenes fornøydhet med informasjonen fra ungdomsskolen i forhold til å velge type videregående opplæring som passer for dem mellom årene 2008 og 2007 (ES= 0,00).

Det er en signifikant sammenheng men liten forskjell med trinn. Det betyr at forskjellene mellom trinnene i graden elevene er fornøyd med informasjonen fra ungdomsskolen i forhold til å velge type videregående opplæring som passer for dem, gir verdier over 0,2 på "effect size" (ES). Forskjellen mellom trinn er liten (ES= 0,41).

Forskjellene mellom de ulike trinnene i graden elevene er fornøyd med informasjonen fra ungdomsskolen i forhold til å velge type videregående opplæring som passer for dem, blir illustrert i figur 78.

Figur 78 Trinn og informasjon om videregående opplæring



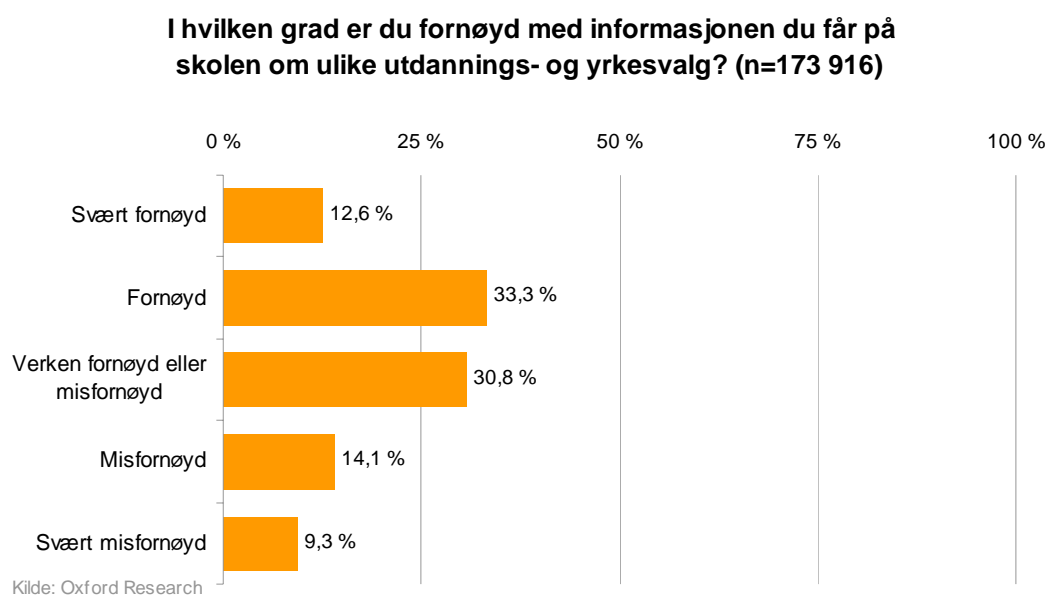
Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 78 at forskjellene mellom de ulike trinn i forhold til i hvilken grad elevene er fornøyd med informasjonen fra ungdomsskolen i forhold til å velge type videregående opplæring er forholdsvis små.

Gjennomsnittet for trinnene som elevene på alle trinn som har svart er 3,42, hvilket betyr at elevene verken er fornøyd eller misfornøyd med informasjonen fra ungdomsskolen i forhold til å velge type videregående opplæring.

Den høyeste scoren ser vi på 10. trinn med (3,57), hvilket innebærer at elevene på 10. trinn er fornøyd med informasjonen fra ungdomsskolen i forhold til å velge type videregående opplæring. Den laveste scoren ser vi på VG 2 (3,10), hvilket innebærer at elevene på VG 2 verken er fornøyd eller misfornøyd med informasjonen fra ungdomsskolen i forhold til å velge type videregående opplæring.

Figur 79 Informasjon om ulike utdannings- og yrkesvalg



Figur 79 viser at 12,6 % av elevene er svært fornøyd med informasjonen fra skolen om ulike utdannings- og yrkesvalg.

Det er 33,3 % av elevene som er fornøyd med informasjonen fra skolen om ulike utdannings- og yrkesvalg. Det er videre 30,8 % av elevene som er verken fornøyd eller misfornøyd.

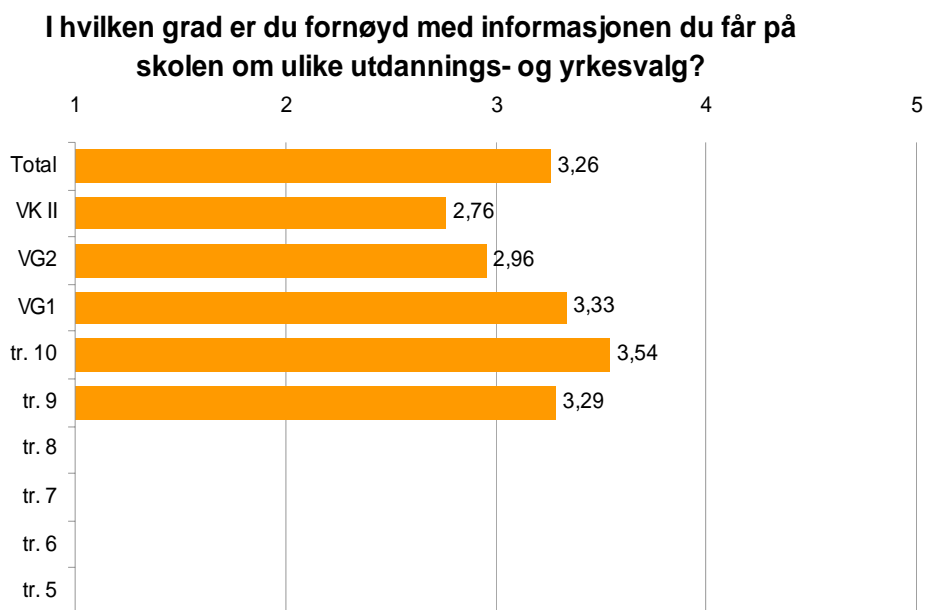
Endelig er det 23,4 % av elevene som enten er misfornøyd eller svært misfornøyd med informasjonen fra skolen om ulike utdannings- og yrkesvalg. Dette utgjør om lag 40 000 elever.

Det er ikke forskjell i elevenes fornøydhet med informasjonen fra skolen om ulike utdannings- og yrkesvalg mellom årene 2008 og 2007 (ES= 0,04).

Det er en signifikant sammenheng og moderat forskjell mellom trinn. Det betyr at forskjellene mellom trinnene i graden elevene er fornøyd med informasjonen fra skolen om ulike utdannings- og yrkesvalg, gir verdier over 0,2 på "effect size" (ES). Forskjellen mellom trinn er moderate (ES= 0,69).

Forskjellene mellom de ulike trinn i graden elevene er fornøyd med informasjonen fra skolen om ulike utdannings- og yrkesvalg, blir illustrert i figur 80.

Figur 80 Trinn og informasjon om ulike utdannings- og yrkesvalg



Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 80 at forskjellene mellom de ulike trinn i forhold til i hvilken grad elevene er fornøyd med informasjonen fra skolen om ulike utdannings- og yrkesvalg er moderate.

Den høyeste scoren ser vi på 10. trinn med (3,54), hvilket innebærer at elevene på 10. trinn er fornøyd med informasjonen fra skolen om ulike utdannings- og yrkesvalg. Den laveste scoren ser vi på VK II (2,76), hvilket innebærer at elevene på VK II verken er fornøyd eller misfornøyd med informasjonen fra skolen om ulike utdannings- og yrkesvalg.

## Kapittel 5. Deskriptiv analyse av diskriminering

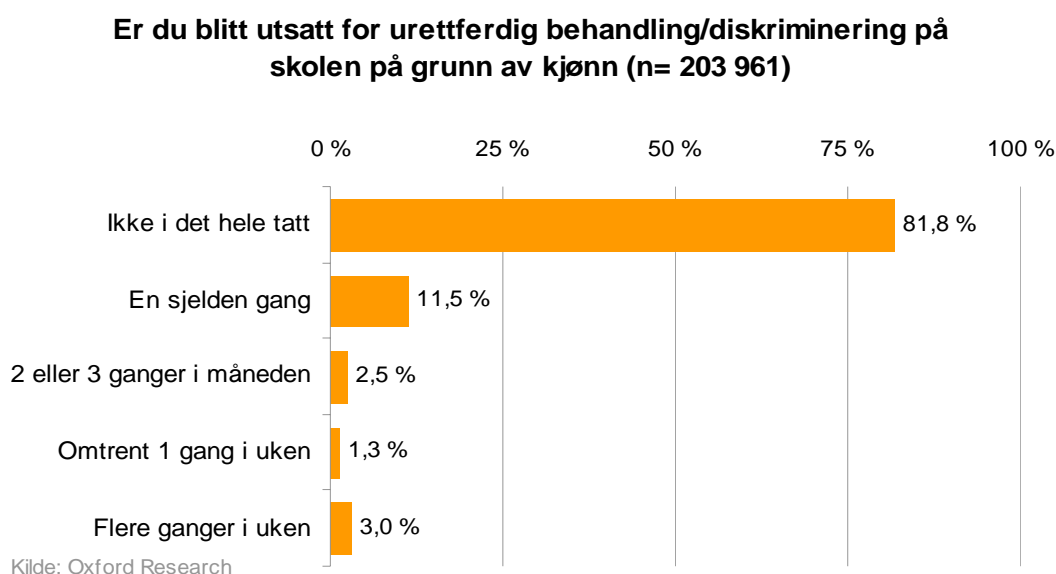
Det har blitt et økende fokus på diskriminering. I skoleporten presenteres ikke diskriminering som en egen indeks. Vi har derfor skilt ut diskriminering som et tema i et eget kapittel hvor vi presenterer to spørsmål som gjelder diskriminering:

- Er du blitt utsatt for urettferdig behandling/diskriminering på skolen på grunn av kjønn?
- Er du blitt utsatt for urettferdig behandling/diskriminering på skolen på grunn av nasjonalitet?

Når det gjelder spørsmålet om urettferdig behandling/diskriminering på grunn av kjønn, spørres det ikke i Elevundersøkelsen om nasjonalitet. Vi vet derfor ikke hvem som har svart at de diskrimineres.

I det følgende presenterer vi frekvensfordeling for de to spørsmålene. Det kommenteres også hvorvidt det er signifikante sammenhenger med utvalgte bakgrunnsvariabler.

Figur 81 Diskriminering pga. kjønn



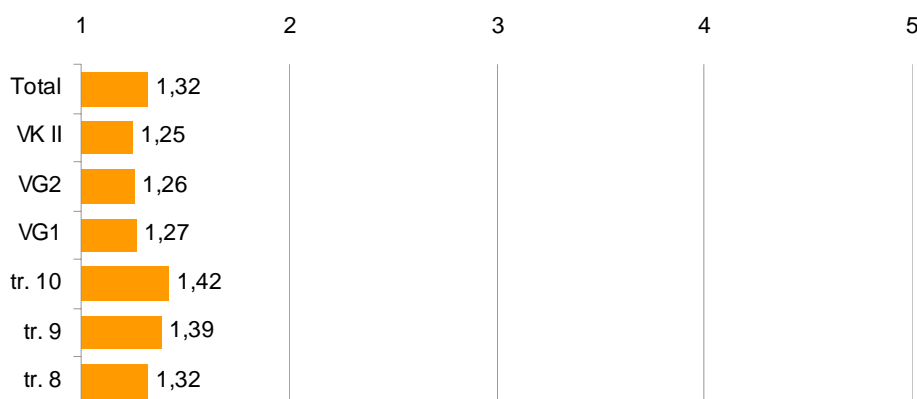
Av figuren ser vi at over 80 % av elevene oppgir at de ikke er blitt utsatt for urettferdig behandling/diskriminering på skolen på grunn av kjønn. Det store flertallet av elever oppgir altså at de ikke blir utsatt for urettferdig behandling på skolen på grunn av kjønn. Samtidig er det verd å merke seg at 3 % (ca. 6000 elever) oppgir at de blir utsatt for urettferdig behandling/diskriminering flere ganger i uken.

Det er ikke noen forskjell mellom årene 2007 og 2008 i elevenes rapportering av urettferdig behandling/diskriminering (ES= 0,03).

Det er imidlertid en liten, men signifikant forskjell i forhold til trinn og diskriminering på grunn av kjønn (ES=0,20). Forskjellene mellom trinn og diskriminering på grunn av kjønn blir illustrert i figur 82.

Figur 82 Diskriminering pga. kjønn og sammenheng med trinn

**Er du blitt utsatt for urettferdig behandling/diskriminering på skolen på grunn av kjønn?**

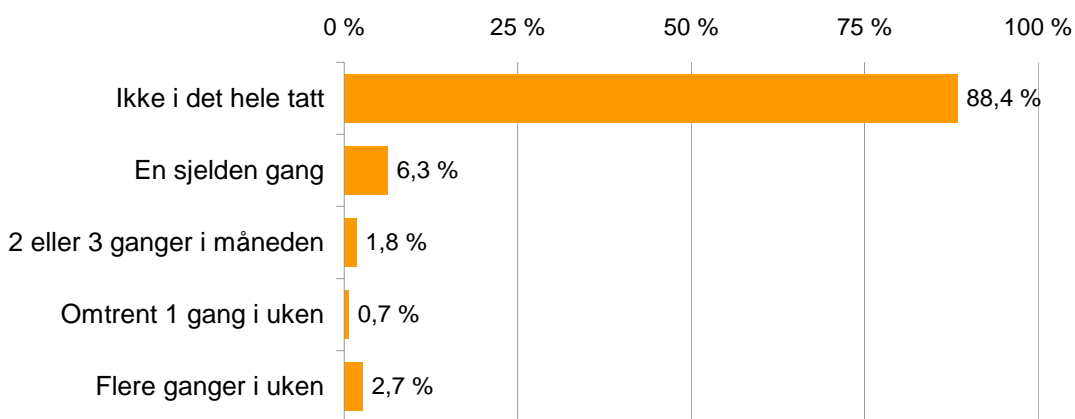


Kilde: Oxford Research AS

Vi ser av figur 82 at forskjellene mellom de ulike trinn i forhold til diskriminering på grunnlag av kjønn er liten. Lav score betyr at man i liten grad er blitt utsatt for urettferdig behandling/diskriminering på skolen. Den laveste scoren ser vi på VKII med 1,25 og den høyeste på 10.trinn med 1,42.

Figur 83 Diskriminering pga. nasjonalitet

**Er du blitt utsatt for urettferdig behandling/diskriminering på skolen på grunn av nasjonalitet (n= 203 154)**



Kilde: Oxford Research

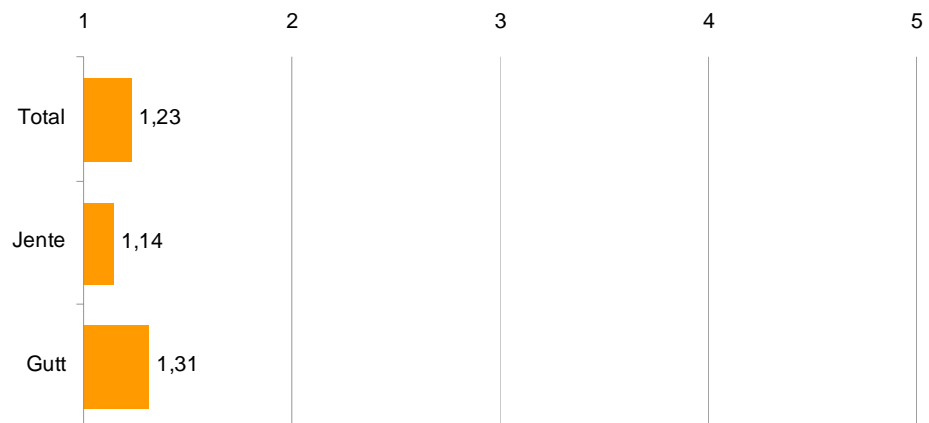
Av figur 83 ser vi at over 88 % av elevene oppgir at de ikke er blitt utsatt for urettferdig behandling/diskriminering på skolen på grunn av nasjonalitet. Det store flertallet av elever oppgir altså at de ikke blir utsatt for urettferdig behandling på skolen på grunn av nasjonalitet. Samtidig er det verd å merke seg at 2,7 % (ca. 5500 elever) oppgir at de blir utsatt for urettferdig behandling/diskriminering på grunn av nasjonalitet flere ganger i uken.

Det er ikke noen forskjell mellom årene 2007 og 2008 i elevenes rapportering av urettferdig behandling/diskriminering på grunn av nasjonalitet (ES= 0,06).

Det er imidlertid en liten, men signifikant forskjell i forhold til kjønn og diskriminering på grunn av nasjonalitet (ES=0,22). Forskjellene mellom kjønn og diskriminering på grunn av nasjonalitet blir illustrert i figur 84:

**Figur 84 Diskriminering pga. Nasjonalitet og sammenheng med kjønn**

**Er du blitt utsatt for urettferdig behandling/diskriminering på grunn av nasjonalitet?**



Kilde: Oxford Research AS

Figur 84 viser at gutter noe oftere enn jenter oppgir at de har blitt utsatt for urettferdig behandling/diskriminering på skolen på grunn av nasjonalitet. Forskjellen er liten. I gjennomsnitt oppgir guttene en score på 1,31 og jentene en score på 1,14. Lav score betyr lite urettferdig behandling/diskriminering på grunn av nasjonalitet. Guttene rapporterer altså om noe større grad av urettferdig behandling/diskriminering på grunn av nasjonalitet enn jentene.

## Figuroversikt

Figur 1 Eksempel på figur og fremstilling: Nasjonalt, grunnskole.	12
Figur 2 Svarprosent pr. trinn	18
Figur 3 Svarprosent pr. fylke	20
Figur 4 Effect size og grad av forskjell	25
Figur 5 Prinsipiell modell over læringsmiljøet og betydningen av det	28
Figur 6 Empirisk modell over læringsmiljøet og betydningen av det	43
Figur 7 Indekser	48
Figur 8 Trivsel	51
Figur 9 Trives du godt på skolen?	52
Figur 10 Trinn og trivsel på skolen	53
Figur 11 Trives du sammen med elevene i gruppa/klassen din?	53
Figur 12 Trives du i friminuttene/fritimene	54
Figur 13 Trives du i friminuttene/fritimene?	55
Figur 14: Trives du sammen med lærerne dine?	55
Figur 15 Trinn og trives du sammen med lærerne dine?	56
Figur 16 Elevdemokrati	57
Figur 17 Vurdering av elevrådsarbeid. Alle elever	58
Figur 18 Trinn og syn på elevrådets arbeid	59
Figur 19 Skolestørrelse og syn på elevrådets arbeid	59
Figur 20 Hører skolen på elevenes forslag	60
Figur 21 Trinn og hører skolen på elevenes forslag	61
Figur 22 Hører skolen på elevenes forslag	61
Figur 23 Er du fornøyd med følgende forhold på skolen?	63
Figur 24 Er du fornøyd med følgende forhold på skolen? Luften i klasserommene	63
Figur 25 Trinn og luften i klasserommene	64
Figur 26 Temperaturen i klasserommene	65
Figur 27 Trinn og temperaturen i klasserommene	66
Figur 28 Kjønn og temperaturen i klasserommene	66
Figur 29 Klasserommene ellers	67
Figur 30 Trinn og klasserommene ellers	68
Figur 31 Skolestørrelse og klasserommene ellers	68
Figur 32 Lærebøker og utstyr	69



Figur 33	Trinn og lærebøker og utstyr	70
Figur 34	Skolebibliotek	70
Figur 35	Trinn og skolebibliotek	71
Figur 36	Toaletter	71
Figur 37	Trinn og toaletter	72
Figur 38	Garderobe og dusj	73
Figur 39	Trinn og garderobe og dusj	73
Figur 40	Skolestørrelse og Garderobe og dusj	74
Figur 41	Skolebygget	75
Figur 42	Trinn og Skolebygget	75
Figur 43	Renhold og vasking	76
Figur 44	Trinn og renhold/vasking	77
Figur 45	Skolestørrelse og renhold/vasking	78
Figur 46	Uteområdet elevene kan bruke i friminuttene	78
Figur 47	Trinn og uteområdet i friminuttene/fritimene	79
Figur 48	Skolestørrelse og uteområdet elevene kan bruke	80
Figur 49	Mobbing	81
Figur 50	Er du blitt mobbet på skolen de siste månedene	82
Figur 51	Trinn og mobbing	82
Figur 52	Motivasjon	86
Figur 53	Gjør du leksene dine	87
Figur 54	Trinn og gjør lekser	87
Figur 55	Kjønn og gjør lekser	88
Figur 56	Er du interessert i å lære på skolen	88
Figur 57	Trinn og interessert i å lære	89
Figur 58	Hvor godt liker du skolearbeidet	89
Figur 59	Trinn og hvor godt du liker skolearbeidet	90
Figur 60	Følger du med og hører etter når lærerne snakker	91
Figur 61	Trinn og i hvilken grad elevene følger med og hører etter når læreren snakker	91
Figur 62	Faglig veiledning	92
Figur 63	Forteller lærerne deg hva du skal gjøre for at du skal bli bedre i fagene	93
Figur 64	Trinn og opplevelse av om lærerne forteller elevene hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene	94
Figur 65	Hvor ofte forteller lærerne deg hva du bør gjøre for at du skal bli bedre i fagene?	95

Figur 66	Trinn og elevenes opplevelse av hvor ofte lærerne forteller elevene hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene	96
Figur 67	Kjønn og elevenes opplevelse av hvor ofte lærerne forteller elevene hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene	97
Figur 68	Skolestørrelse (antall undervisningsårsverk) og elevenes opplevelse av hvor ofte lærerne forteller elevene hva de skal gjøre for å bli bedre i fagene	97
Figur 69	Medbestemmelse	98
Figur 70	Får du være med på å bestemme hva det skal legges vekt på når arbeidet ditt skal vurderes?	99
Figur 71	Trinn og om får være med på å bestemme vurdering	100
Figur 72	I hvor mange får du være med og lage arbeidsplaner	101
Figur 73	Trinn og i hvilken grad elevene får være med på å lage arbeidsplaner	102
Figur 74	I hvor mange fag får du være med på å velge mellom ulike oppgavetyper i fagene	102
Figur 75	Arbeidsmåter i fagene	103
Figur 76	Karriereveiledning	104
Figur 77	Informasjon om videregående opplæring	105
Figur 78	Trinn og informasjon om videregående opplæring	106
Figur 79	Informasjon om ulike utdannings- og yrkesvalg	107
Figur 80	Trinn og informasjon om ulike utdannings- og yrkesvalg	108
Figur 81	Diskriminering pga. kjønn	109
Figur 82	Diskriminering pga. kjønn og sammenheng med trinn	110
Figur 83	Diskriminering pga. nasjonalitet	110
Figur 84	Diskriminering pga. Nasjonalitet og sammenheng med kjønn	111

## Referanser

- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: the exercise of control*. New York: Freeman.
- Bandura, A. (2006). Adolescent development from an agentic perspective. I F. Pajares & T. Urdan (Red.), *Self-efficacy beliefs of adolescents* (ss.1-43). Greenwich, Connecticut: Information Age Publishing.
- Cohen, C. (1988). *Statistical power in behavioural sciences* (2<sup>nd</sup> edition). Hillsdale, N.J.: Erlbaum.
- Covington, M. V. (1992). *Making the grade. A self-worth perspective on motivation and school reform*. Cambridge: University Press.
- Deci, E. L. (1971). Effects of externally mediated rewards on intrinsic motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 18, 105-115.
- Deci, E. L. og Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum.
- Deci, E. L., Koestner, R. og Ryan, R. M. (1999). A meta-analytic review of experiments examining the effects of extrinsic rewards on intrinsic motivation. *Psychological Bulletin*, 125, 627-668.
- Deci, E. L. og Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227-268.
- Eccles, J. (1983). Expectancies, values, and academic behavior: I J. T. Spence (red): *Achievement and achievement motives: Psychological approaches*. San Francisco: Freeman.
- Eccles, J. S. (2005). Subjective task value and the Eccles et al. model of achievement-related choices. In A. J. Elliot & C. S. Dweck (Red.), *Handbook of Competence and Motivation* (ss. 105-121). New York: Guilford.
- Furre H., Danielsen I-J., Jamt, R. & Skaalvik, E.M. (2005). *Som elevene ser det. Analyse av den nasjonale undersøkelsen "Elevinspektørene" i 2005 – revidert utgave*. Kristiansand: Oxford Research.
- Furre H., Danielsen I-J., Jamt, R. & Skaalvik, E.M. (2006). *Skolen sett fra innsiden. Analyse av den nasjonale undersøkelsen "Elevundersøkelsen" 2006*. Kristiansand: Oxford Research.
- Furre H., Danielsen I-J., Jamt, R. & Skaalvik, E.M. (2007). *De viktige få. Analyse av "Elevundersøkelsen" 2007*. Kristiansand: Oxford Research.
- Grønmo, Sigmund (2004): *Samfunnsvitenskaplige Metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kunnskapsløftet. Prinsipper for opplæringen.  
[http://www.utdanningsdirektoratet.no/upload/larerplaner/Fastsatte\\_lareplaner\\_for\\_Kunnskapsloftet/prinsipper\\_for\\_opplaringen.rtf](http://www.utdanningsdirektoratet.no/upload/larerplaner/Fastsatte_lareplaner_for_Kunnskapsloftet/prinsipper_for_opplaringen.rtf) (lesedato: 08.06.2007)
- Ryan, A. (2001). The peer group as a context for the development of young adolescent motivation and achievement. *Child Development*, 72, 1135-1150.

- Skaalvik, E. M., & Bong, M. (2003). Self-concept and Self-efficacy revisited. A few notable differences and important similarities. I Marsh, H. W., R. Craven, & D. M. McInerney (Red.), *International Advances in Self Research* (pp. 67-90). Connecticut: Information Age Publishing.
- Skaalvik, E. M., & Skaalvik, S. (2005). *Skolen som læringsarena. Selvoppfatning, motivasjon og læring*. Oslo, Universitetsforlaget.
- Skaalvik, E. M., & Skaalvik, S. (2006). På vei mot en inkluderende skole? *Spesialpedagogikk*, nr2, 4-17.
- Stipek, D. (2002). *Motivation to learn. Integrating theory and practice* (fourth edition). Boston: Allyn and Bacon.
- Wentzel, K. R. (1999). Social-motivational processes and interpersonal relationships: Implications for understanding students' academic success. *Journal of Educational Psychology*, 91, 76-97.
- Wigfield, A., Tonks, S., & Eccles, J. S. (2004). Expectancy value theory in cross cultural perspective. *Research on Sociocultural Influences on Motivation and Learning* (ss. 165-168). Information Age Publishing.
- Wigfield, A., Eccles, J. S., Schiefele, U., Roeser, R. & Davis\_Kean, P. (2006). Development of achievement motivation. I W. Damon & N. Eisenberg (red.), *Handbook of Child Psychology* (6<sup>th</sup> edition). New York: Wiley.
- Zimmerman, B. J. (2000). Attaining self-regulation. A social cognitive perspective: I M. Boekaerts, P. R. Pintrich & M. Zeidner (red.): *Handbook of Self-Regulation* (ss.13-39). San Diego: Academic press.



## VÅR KJERNEKOMPETANSE:



Oxford Research er et skandinavisk konsultentselskap som dokumenterer og utvikler kunnskap i analyser, evalueringer og utredninger slik at politiske og strategiske aktører kan få et bedre grunnlag for sine beslutninger. Oxford Research ble etablert i 1995 i København og har nå kontorer også i Norge (Kristiansand) og Sverige (Stockholm).